

## **Krista ZIBƏƏZANNŌ CI**

*Krista Zibəəzanno wəw zibəəro Ci bi*

*gasuure*

Likki k'a lemim nyinta ci bi ba bi ci huya ho m naa do.

Ci bi ba a ō, an nū Yeezūu k'a nū kan a gūwə wəw kī Sent-Əspri paŋŋa m bi mim dūdam. Bala, Yeezu k'a a busu an ta arzana ō bi, Sent-Əspri i bōr an nū kan karūndanyūnə wəw kī.

Ci b'i kristagūwə sokoma sūŋŋida hunkam wəw m. A sūŋŋida k'a sa Zerizalem ō Piyey nū lē an tolle ba an ta do vantəw kōrə ō bi an n'a dūdam, kan Pol mūsirbaa kan a zibəə mim kī. Ci b'i zibəə kō Krista a to a gūwə m kō ŋ n'a ba bi mim hī m sō, a cūnta k'a ō, k'a gūwə wəw n ta lē haay ō ŋnū lemim nyinta pa da bi.

*Gasuure*

<sup>1</sup> Teofil, m lēkare ci bi nō ō, mōw Yeezūu zibəə haay k'a ba kan ho haay k'a dūda bi da ō, an a sa a sūŋŋida ō,

<sup>2</sup> an ta, an hinni k'a zibəəzanno bō ō, an a lēro ka ŋ ō, kan \*Sent-Əspri paŋŋa kī, an ta an a dōmum k'a der ō arzana ō bi ku.

<sup>3</sup> Brōw a a hūnka ŋ nū mūsir a zē bi kur, kan makrarə gūtəw kō ŋ būsikare ba ō kī, a ō: a a mim bō ō, a m mūsir. A kaseti nyinta ō gūta. Dōmum busi nō ō, a a hūnka ŋ nū, an nū Woso cirbəə bi mim dūdare ŋ nū.

<sup>4</sup> A nyinta an ni hōbure bım kan η ki hindeem υ, an le ka η υ, a υ: η bi bō Zerizalem nō υ y, bi kō η ni gōota ηni dō Zi Woso lerbore bi ma. «Hō niηηə k'awōō ma, mōō n a hi m le m bi.

<sup>5</sup> Zaan hi batem ka denter, b'awōō, naa kan dōmım poore ki, awōō batem sim Sent-Əspri nō υ.»

### *Yeezuu ι derm arzana υ*

<sup>6</sup> N nyinta, ηn'a ze kō ra, ηni laaka naa do da han, η υ: «Zuuba, naa ma ıbu n ni Israyel cirbəə bi bankan υ ge?»

<sup>7</sup> A n a hi η ni, a υ: «Awōō n a ga m k'a dōmıno kan wakatıō ki kō Zi Woso a cınta a mıηηa paηηa m bi dō y.

<sup>8</sup> Bi, awōō paηηa yıre, Sent-Əspri hō m, an ni zem bi zer awōō mim υ, a paηηa kare awōō υ. Awōō nyıntam mōō kasetızanno Zerizalem υ, Zıdee haay kan Samarii ki haay, kan tara le cınta jı ki.»

<sup>9</sup> Kō Yeezuu minno nōōn duro hi η ni bi, a der η mınyaa m, warkō bōr an b'a nyaam η lee.

<sup>10</sup> Kō η gōota ηn'ı dıgam brama ma bi, gōōō hiıyōō bōr ηni huu fu du a ma, ηni bi jum η jır υ.

<sup>11</sup> N n a hi η ni, η υ: «Galilee gōōō ra, bō minto m, awōō n gōota an ni dıgam brama ncınaaυ? Yeezuu naa do kō n y'a bō awōō bire υ an der brama bi y'a bōre an bōr maam, amba awōō yı an der brama bi m.»

### *Kristazibəəzanno*

<sup>12</sup> Kō η zer ci kō n n'a birm Oliviye ci bi ra bi, η y'a wusigə, ηni ta Zerizalem υ. Bi ci bi do, a ga a υ \*sabaa dōmım tare m, amba n le ka bi m.

<sup>13</sup> Kō η yaa lee ku bɪ, η der cɛ k'a nɪ mim ɔ b'ɔ, amba η tɪr a ba biisi bɪ m. Bɪncɛ bɪ do, Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ, Zakkɪ kɪ, Andɪr kɪ, Filipi kan Toma kɪ, Bartelemii kan Matiyee kɪ, Alfee nyɪ Zakkɪ kan Sɪmɔɔn kɔ n n'a birm \*Zelɔtɪ bɪ kɪ, kan Zakkɪ nyɪ Ziidi kɪ tɪr kɔ zɛ ɔ.

<sup>14</sup> Nj haay a zɛ kɔ ra lɛ deem ηn'a tɔŋ ɔ kan yaadare kɪ, kan lanno gɔsɪnno kɪ Yeezuu da Maarii kɪ, kan Yeezuu danyɪno kɪ.

### *Matiyas bɔɔre*

<sup>15</sup> Dɔmum bɪ do ɔ, gɔɔɔ a so kɔ ma b'ɔ, η lɛ n a zɔ zɔɔ buhɪra ma. Pɪyɛɛr n wuti a danyɪno wɔɔ bire ɔ, an a hɪ, a ɔ:

<sup>16</sup> «M danyɪno, a ga a wɔm kɔ Sent-ɛspri mim k'a hɪ David lɛ m Wosoci nɔ ɔ Zidas k'a ka lɛɛ, ηnɪ Yeezuu nyasɔ bɪ minto bɪ n kɔ yɪ.

<sup>17</sup> A nyɪnta wɔɔ bire ɔ, an a hɔ jirle hɔ yɪ, wɔɔ zibəə bɪ nɔ ɔ.

<sup>18</sup> Bɪ, gɔaa bɪ do, zibəə bɔnyaa k'a a ba bɪ, a bɪ busoo bɪ sa, an tara si m. A do a ɔ a nɔ ra, a nɔ bɪ n haan, a nɔbaaro haay n bɔ, ηnɪ sur tara ɔ.

<sup>19</sup> Zerizalem gɔɔɔ haay a dɔ. Bɪ y'a ka ηn'ɪ tara bɪ birm a lemim m Hakeldamaa, a lɛ taa k'a hɪ, a ɔ: Ma tara.

<sup>20</sup> Sɪra m, n y'a gɔrsɪra ba ncɪnaaɔ laaro ci nɔ ɔ:

K'a har n gɔɔta zer, kɔ gɔsɪ bɪ nyɪnta ɔ y.

Bɪ, a a ya an a hɪ, a ɔ:

Kɔ gɔaa vanta n a zibəə bɪ sa.

<sup>21</sup> Gɔɔɔ kɔ η wɔɔ da zaa ɔ lɛɛ haay ɔ dɔmum kɔ Zuuba Yeezuu mɪsɪrbaa ba ɔ wɔɔ bire ɔ bɪ,

<sup>22</sup> an a sa Yeezuu batɛm k'a a si Zaan zi bɪ ma, an ta an dɔmum k'a der ɔ arzana ɔ bɪ ku bɪ, a a ga m,

kʊ η ɣaa deem n a ba kan wɔɔ kɪ a mɪmbɔʊrɛ kasetɪzaa.»

<sup>23</sup> N η hɪnka hɪya, Zozef kʊ n n'a birm Barsabas, n nɪ so ra, n n'a tɔ ka Zistus bɪ m kan Matɪyas kɪ.

<sup>24</sup> N n yaa da nɔɪnaaɔ: «Zuuba, ɪbɪ k'ɪ ɣaa haay heer dɔ, dɪga ɣaa hɪya naa bire ɔ ɪ ɣaa k'ɪbɪ bɔ ɔ bɪ hɪnka wɔɔ m,

<sup>25</sup> k'an nyɪnta lemim nyɪnta zibəəzaa, bɪnce kʊ Zidas a to an ta a bɪnce ɔ bɪ.»

<sup>26</sup> N n pɔɛga da, an jɪm Matɪyas mim ɔ. Bɪ y'a da kristazibəəzanno bueredeenno wɔɔ barla.

## 2

### *Sent-Espri zerle*

<sup>1</sup> Pantɪkɔtɪ dɔmɪm k'a ku bɪ, η nyɪnta ηn'a so kʊ ma haay bɪnce deem ɔ.

<sup>2</sup> Lɛɛm bɪ, η bɔɣɔr ma am hɪnher gota hɔ bɪ m, an a to brama, an bɪ har kʊ η nɪ ta ɔ bɪ han haay.

<sup>3</sup> N n hɔ yɪ an bɔ kʊ ɔ kan se nɛɛm kɪ, an a jinjir, an a cɪnta ɣaa biyəə mim ɔ.

<sup>4</sup> \*Sent-Espri nɪ η haay han, ηn'a sɪɪɪɪda sa, ηn'ɪ lemim vantɔɔ hɪm amba Sent-Espri a ka η ɔ kʊ η n'a hɪ bɪ m.

<sup>5</sup> Bala, zɪfɔrɔ wosohɔɔnhɔɔbarezanno y'a to durnya kɔrɔ haay ɔ, ηnɪ bɔr, ηn'ɪ Zerizalem ɔ.

<sup>6</sup> Bɔɣɔr bɪ k'a ba bɪ, zamaa b'a so kʊ ma, bɪ, η zɛ kədə, bala, ɣaa biyəə nyɪnta an nɪ η mam, ηn'ɪ meer bare a do lemim m.

<sup>7</sup> Hɔ k'a nɪ bam b'a ka ηnɪ zɛ kədə, ɣaa biyəə n a lɛ gu, ηn'a hɪrɛ, η ɔ: «Gɔɔɔ nɔɔɔ duro haay kʊ η nɪ meer bam naa, Galilee ɣɔɔɔ bɛɛ ra?

<sup>8</sup> Bı, a ba a ɔ lo, woo goaa biyəə ni η mare a do lemim ni?

<sup>9</sup> Partı zanno kan Məedı zanno kɪ, Elamıtı kan Mezopotamii zanno kɪ, Zidee zanno kan Kapadoş zanno kɪ, Pɔn zanno kan Azii zanno kɪ,

<sup>10</sup> Frizii zanno kan Panfilii zanno kɪ, Eziptı zanno kan Libii Sirennı zanno kɪ, kan Rɔm zanno kɔ η ni naa ɔ rɔ wɔɔ kɪ.

<sup>11</sup> Wɔɔ kɔ wɔɔ m Zıfɔrɔ, kan do vantɔɔ gɔɔɔ kɔ η ni zum zıfɔrɔ wɔɔ lɛrɔ wɔɔ rɔ wɔɔ kɪ, Kretı zanno kan Araabırɔ kɪ, wɔɔ y'a mam, ηn'a lɛ bɔm Woso zibəə mɪηηa b'ɔ, wɔɔ do lemim m.»

<sup>12</sup> Mim naa do k'a ba bı cem η han haay, ηn't bıstı kam kɔ ma, ηn'a hum kɔ m, η ɔ: «Naa lɛ taa k'a hı a ɔ lo?»

<sup>13</sup> Gɔsınnɔ nyınta ηn't yaa wɔrɛ η ma, η ɔ: «Bɛɛ yı η ka.»

### *Pıyɛɛr meerbaa*

<sup>14</sup> Pıyɛɛr n wuti meerbaa m bueredeenno kɔ η nyınta b'ɔ rɔ wɔɔ bire ɔ, an n'a hıɛ ncınaaɔ: «Zidee zanno, kan awɔɔ haay k'a ni Zerizalem nɔ ɔ naa ɔ rɔ wɔɔ kɪ, k'a hɔ k'a ni bam bı jı ma mɪηηa, k'a tor gɔ mɔɔ meerbaa bı ma.

<sup>15</sup> Ayy..., gɔɔɔ nɔɔn duro n bɛɛ mi amba awɔɔ n'a hɔɔn dam ma bı ni y. Dɔ k'a mɛ naa, wakati kaakɔ wɔɔ n ta ma cına.

<sup>16</sup> Bı naa do naa, hɔ kɔ wosolɛsınnısorazaa Zowel a hı bı n naa:

<sup>17</sup> Ba hɔ kɔ Woso a hı bı n na:

Dɔmınnɔ jɛzanno nɔ ɔ,

mɔɔ yı m Sent-Əspri zerm goaa haay mim ɔ,

awɔɔ gɔɔɔ yaarɔ kan lanno kɪ Woso lɛ sire ηnı so ra,

awoo guoo pooro hohunkarero yim,  
awoo guoo gusinno hoo yire nunnarero no o.

18 Sira m, domunno woo duro no o,  
yaaro kan lanno ku eta nu moo zi bam no woo,  
moo yi m Sent-Espri bi zerle eta la, eta'ni Woso le si  
eta so ra.

19 Moo hoo guoo bam brama,  
m makraro ba tara bure o naa o, ma kan se ki,  
siheta ki nyintan o.

20 Woso gure y'a lorm an a ba am monsigeta ho bi  
m,  
mom n a lor am ma ho bi m,  
ku Zuuba domum guta kan a cirbaeta ki bi n  
bokaeta, an lee ku.

21 Bi, goaa k'a ni Zuuba birm yaadare no o bi n  
ni bombore yim.»

22 «Israyel zanno, k'a tor ka moo meerbaaro  
noon duro ma: Amba awoo do bi ni, Nazareti  
Yeezuu bi, goaa bi do Woso a kaseti ka o awoo  
zi, an ni hoserlo bam, kan ho k'awoo n a yi cina  
bi ki, kan makraro ki awoo bire o.

23 Goaa bi do, awoo nyaso a da guoo bonyaroo  
wo o, eta'a wo godarkora ma, amba Woso leeta ka  
an a cunta a zim a hodore no o k'an ba bi m.

24 Bi, Woso a mum bo o, an a bombo ze kaudabaa  
ma, bala, ze b'a dam ma an goota m a cirbaeta no  
o y.

25 Sira m, David a hi a minto, a o:  
Moo i Zuuba yire m leeta domum haay, bala, a i  
moo bist ra,  
ku moo bi m da ma, m m do y.

26 Moo heer nyoo so, moo neem ni heernyinta laa  
lom,  
moo me ni menyoo dam taaherle no o an le da.

27 Bala, mɔɔ dɔ ɪbu bi mɔɔ nyi to m \*gəəno bince  
 ɔ y.

ɪbu gɔaa paan... m mɔɔ m,  
 ɪ bi mɔɔ tore m vɔn y.

28 ɪbu mɪsɪrbaa zaa hɪnka mɔɔ m,  
 ɪbu y'a kam mɔɔ m heernyɔɔ yɪ ɪ zi.»

29 «M danyɪnɔ, zaa ta ɔ kɔ m a hɪ kan  
 heerkoodəbaa kɪ, m a bɔ kɔ zi: Wɔɔ yaaba David  
 ga, n n a bir, a yaa gɔɔta an nɪ wɔɔ zi naa ɔ her.

30 B'a nyɪnta wosolesinnɪsorazaa, an a dɔ, a ɔ:  
 Woso a wer si m, a dɔ gɔaa bɔrɛ, an nyɪnta a  
 cirbəəduu ra.

31 A lɛɛ ka an Krista mɪmbɔɔrɛ bi yɪ, bi, a minto  
 y'a ka an a hɪ, a ɔ: N n a to gəəno bince ɔ y, b'a  
 mesim n vɔnrɛ dɔ y.

32 Woso Yeezuu bi do mɪm bɔ ɔ, wɔɔ haay, a  
 kasɛtizanno m wɔɔ m.

33 Woso a busu a bɪsɪ ɔ a lɛbɔɔrɛ nɔ ɔ. Sent-ɛspri  
 k'a Zɪ a ler bɔm bi, a a yɪ, an a jir, amba awɔɔ  
 n'a yɪm, an n'a mam sɔ bi m.

34 Bala, David k'an der paan... arzana ɔ bi, a a  
 hɪ mɪŋa, a ɔ:

Zuuba Woso a hɪ mɔɔ Zuuba m:  
 nyɪnta mɔɔ bɪsɪ ɔ

35 an ta an dɔmɪm kɔ mɔɔ n n'ɪbu jɪnnɔ wɔɔ bam  
 ɪ gankarahɔ bi ku.»

36 «Kɔ Israyel do haay n a dɔ mɪŋa: Yeezuu  
 niŋə k'awɔɔ wɔ gɔ ma bi, bi Woso a ba Zuuba  
 kan Krista kɪ.»

### *Lɛɛkarɛ kristagɔɔ*

37 Kɔ η heer a zɛ kɔ ma kan minno nɔɔn duro  
 marɛ kɪ bi, η Pɪyɛɛr lar kan kristazibəəzanno  
 gɔsɪnnɔ wɔɔ kɪ, η ɔ: «Kɔ a ba lɔ, ɔ danyɪnɔ?»

<sup>38</sup> Piyeer n a nyi bo o, a u: «K'a a bo a mimbonyaaroo o, ku goaa biyee m batem si Yeezuu to ma a mimbonyaaroo sugur yire minto. B'awoo Sent-Espri yim ganwoore.

<sup>39</sup> Lerboore naa do, awoo ho m kan a nyino ki, kan gooo haay ku n laatu ro woo ki, gooo haay ku Zuuba woo Woso n ni zem bi n bir lo woo ki.»

<sup>40</sup> Piyeer meer ba guta, an n'a kaseti kam, an ni n heer bam kookoo, an n'a hire, a u: «K'a a gu her gooo bonyaaroo noon ma.»

<sup>41</sup> Goo ku n y'a meerbaaroo woo si ro woo n batem si. Hinni bi do o bi, gooo ku n y'a ze ku ra kan n ki ro woo, n le a zo tisi kaaku ma.

### *Leeke kristagoo misirbaa*

<sup>42</sup> N ye kristazibeezanno woo karinda bi ma, nn'i tam lee domum haay, nn'a zem ku ra, nn'i Zuuba zekora hobire bim, nn'i yaa dare.

<sup>43</sup> Kristazibeezanno woo ku n ni hoserlo bam guta kan makraroo ki bi, n haay ze kedaa.

<sup>44</sup> Goo haay ku n y'a ba sirakarezano woo haay a ze ku ra, nn'a ho haay zem ku ra.

<sup>45</sup> N y'a wohoo heere kan a arzakaroo ki, k'a bi n jir kan ku ki amba goaa biyee le n taa bi m.

<sup>46</sup> Domum haay, n y'a zem ku ra Wosoce o b'u, nn'a zem ku ra a harlo o, nn'i Yeezuu zekora ho bire kan heernyoo ki, noonhubaa ki.

<sup>47</sup> N n'i Woso dan o, do bi haay n a le bore n o. Domum biyee, Zuuba a ka gooo ni bombore yire, sokumagoo woo le n'a dam la.

## 3

### *Lugo waare*



<sup>1</sup> Yirbəə deem m wakati kaako ho ma bi, yaadare wakati m bi, Piyyeer kan Zaan ki ta Wosoce o.

<sup>2</sup> Gʊaa n ni b'ʊ, an yi lʊgɔ, n n tur a busu dɔmum haay, n n aa nyinta Wosoce le kɔ n n'a birm «cele gʊere-gʊere» bi ma, k'an ho yinye gʊɔɔ kɔ η ni gasum Wosoce o b'ʊ rɔ wɔɔ han.

<sup>3</sup> K'a Piyyeer yi kan Zaan ki, ηn'i tam k'a gasu Wosoce o b'ʊ bi, a ho ye η han.

<sup>4</sup> Piyyeer kan Zaan ki n dɔga a si... ηn'a hi m, η o: «Dɔga wɔɔ ma!»

<sup>5</sup> Gʊaa bi ni dɔgare η ma, bala, dɔ an nawore η ma kɔ η ni ho ka a o.

<sup>6</sup> Piyyeer n a hi m, a o: «Mɔɔ ba sarma m gee wanzur ni y. Bi, ho k'a ni mɔɔ o bi, mɔɔ y'a kare ɪbi o: Yeezuu Krista, Nazareti gʊaa bi to ma, wuti i ta!»

<sup>7</sup> A n a sa a biɪ wɔ ma, an a ka an wuti. Lɛem bi, gʊaa bi ganno kan a gankoyero wɔɔ ki a bo kɔ zi.

<sup>8</sup> A n wuti brama vugur, an ni tam. A n gasu kan η ki Wosoce o b'ʊ, an ni tam, an ni hinherm, an n'a le bɔm Woso o.

<sup>9</sup> Zamaa bi haay n a yi an ni tam, an n'a le bɔm Woso o.

<sup>10</sup> N y'a dɔ: A miηηa i nyinta Wosoce le gʊere-gʊere bi le ma an ni ho yinyem bi. Gʊɔɔ wɔɔ ze kədə, η da n bo o, ho k'a ba gʊaa bi m bi to ma.

### *Piyyeer meerbaa*

<sup>11</sup> Gʊaa bi n a ya, an n'a gum Piyyeer ma kan Zaan ki y. Zamaa bi haay n a si ηni ta η zi laηηa kɔ n n'a birm «Salomɔɔn laηηa» bi taa. Ho k'a ba b'a ka ηni ze kədə.

12 Piyeer k'a naa yi bi, a a hi zamaa bi m, a u: «Israyel zanno, bo m, awoo ni zem kedə ho k'a ba naa ma? Gee bo minto m, awoo ni digam woo ma, i u, goaa naa k'a ni tam bi, woo panja gee woo miñjabaa y'a ka, an ni tare?

13 Abraham, Izakki, kan Zakoo bi Woso k'a m woo ziro Woso bi y'a le bo a Zibəənyu Yeezuu b'u. Bi, awoo nyinta a nyasu a ka Pulatu u, an a nya k'a wə saa, awoo n a gu bi.

14 Awoo, Goaa miñja k'an turga bi, awoo kaanm bi m, a ye ku n ni wə saa gərzer bi ma.

15 Mısrbaa cir b'awoo ze, Woso a mum bo u gəəno bire u, a kasetzanno m woo m.

16 Sırakare minto y'a ka Yeezuu to ma, woo n to naa do hi, u yaabazaa k'awoo n ni digam ma a do so naa waa. Bi, sırakare k'a a to Yeezuu zi bi y'a ka goaa naa n a waa awoo haay bire u.»

17 «Sıra m, m danyu, moo do moo u bado y'a ka awoo n a ba ncinaasu haay, awoo kan a cinno woo ki.

18 Woso miñja lee ka an a hi a lesinnisorazanno le m, a u: A Krista bi fir yire, b'a ku yi maam so.

19 K'a a bo a mimbonyaarə u, k'a a bo a bur Woso zi, k'a a mimbonyaarə sugur yi.

20 Zuuba Woso menyo do munno kam, an Yeezuu bomborezaa niñə k'a banka woo minto bi nyoo.

21 K'a ni arzana u bi, nyinta an nawom b'u, an do ho haay bankare domum ma, domum niñə ku Woso a hi a lesinnisorazanno miñjo le m biisi bi m.

22 Moyiisi lee ka an a hi, a u: «Zuuba Woso y'a

lesinnusorazaa bəŋ ɔ awɔɔ danyɔnɔ bire ɔ awɔɔ minto, amba mɔɔ m. K'a tɔr ka hɔ haay k'a n'a hum bi ma.

<sup>23</sup> Gɔaa k'a n a tɔr ka wosolesinnusorazaa bi do lemim ma, kɔ n n a bɔ do barla, n n'a zɛ gər.»

<sup>24</sup> Wosolesinnusorazanno wɔɔ haay, an a sa Sanwɛl ma kan a jezanno ki dɔmɔnnɔ kɔ wɔɔ n ta ɔ rɔ wɔɔ nɔɔn mim hi.

<sup>25</sup> Awɔɔ m wosolesinnusorazanno wɔɔ kan gɔaasɔbabaa kɔ Woso a cɔnta kan awɔɔ zɔrɔ ki bi hɔyɔrezanno, dɔmɔm k'a hi ɔ Abraham m, a ɔ: «Ibu yanŋɔɔ minto, do haay k'a nɔ tara burɔ ɔ barka yɔm.»

<sup>26</sup> Woso k'a Zibəənyɔ bi bɔ ɔ bi lɛɛ ka an a nyɔɔ awɔɔ zi an a barka zer awɔɔ mim ɔ, an n'a kam awɔɔ gɔaa haay n'a mimbɔnyaarɔ tore.»

## 4

### *Piyɛɛr kan Zaan ki dɔdɔkənnɔ taa*

<sup>1</sup> Piyɛɛr kan Zaan ki kɔ η gɔɔta ηn'i meer bam kan zamaa bi ki bi, wosocemannɔbɛnno kan Wosoɛ dɔmazanno cir bi ki, kan Sadisɛɛnrɔ ki bɔr η zi.

<sup>2</sup> N heer busu kan η ki, kɔ η nɔ karɔnda dɔndam gɔɔɔ wɔɔ m, ηn'i Yeezuu mim hum gɔɔɔ m kan gəəno mumbɔɔrɛ ki bi minto.

<sup>3</sup> N nɔ η gɔr, ηnɔ η du lɔnnɔɛ ɔ, bala, gum da, ηn'a to dɔ n mɛ.

<sup>4</sup> Gɔɔɔ kɔ η n'a tɔr kare η ma rɔ wɔɔ, gɔta a ba sirakarezanno. N lɛ wuti an a zɔ tisi soor ma.

<sup>5</sup> Dɔ k'a mɛ bi, cinno kɔ η nɔ Zerizalem ɔ kan tara bi gɔɔɔgusɔnno ki wosocikarɔnsaambɔɔ wɔɔ ki a zɛ kɔ ra.

6 Wosocemannibər jitaare Hanni nyinta ɔ kan \*Kayiifo ki, Zaan kan Alesandır ki, kan wosocemannibənno jitanɔ dogɔɔ wɔɔ ki haay.

7 N n a ka, ηni Piyeer gaa kan Zaan ki, ηni bɔr η ni a taa, ηn'i η larle, η ɔ: «Bɔ panja m, gee nka tɔ awɔɔ yu ma an ni naa bare?»

8 \*Sent-Espri k'a Piyeer han bi, a a hi η ni, a ɔ:

9 «Kɔ ləezanno kan gɔɔɔgusinno ki, her naa ɔ bi, wɔɔ lar awɔɔ nawom hɔ mɪŋja kɔ wɔɔ ba lɔgɔ naa do m bi minto. Kɔ a hi, k'a ba wɔɔ ɔ lɔ gɔaa naa do n a waa ge?»

10 K'a dɔ mɪŋja a ɔ, awɔɔ haay kan Israyel do haay ki, Nazareti Yeezuu Krista tɔ minto m. Awɔɔ y'a wɔ godarkɔra ma, Woso n a mim bɔ ɔ gəəno bire ɔ, a minto y'a ka gɔaa naa do n a waa, an n'awɔɔ ləe naa ɔ.

11 Amba Wosoci a hi bi m, <jaa k'awɔɔ cədonno, wɔɔ a bɔ ɔ a zo bi, a y'a ba cejur jaa.>

12 Bɔmbɔrezaa vanta ba ɔ bince vanta ɔ k'a bəe y. Tɔ vanta ba ɔ durnya nɔ ɔ n n a ka gɔɔɔ ɔ k'ɔ ɔ da ma ɔ bɔmbɔre yɪ k'a bəe y.»

13 Kɔ η Piyeer kan Zaan ki heerkoodəbaa bi yɪ bi, ηn'a dɔ η ɔ, η n karɪnda ba y, targarɔ m bi, η ze kədə. N y'a dɔ keere, η ɔ Yeezuu zukuuzanno m,

14 ηn'i dɪgam gɔaa k'a waa bi ma a jur ɔ, η n hɔ k'a n'a hum bi dɔ y.

15 N n lə ka, kɔ η ni bɔ η ni dɔdɔkare bince ɔ b'ɔ, ηni gɔɔta k'a dɪga η mim ma.

16 N n'a hum kɔ m, η ɔ: «K'ɔ a ba gɔɔɔ nɔɔn duro n lɔ? Kɔ sira ni, gɔɔɔ haay kɔ η ni

Zerizalem nɔ ɔ rɔ wɔɔ a dɔ, η ɔ, η hoser ba, bɪ wɔɔ b'ɔ dam ma, ɔ bɪsɪ ka ma y.

17 U η meerbaarɔ wɔɔ da jum ɔ, k'a bɪ lee ku lɛɛ haay ɔ y. U bɔ η lɛɛ, kɔ η b'a ya, ηnɪ meer ba kan gɔɔɔ wɔɔ kɪ tɔ naa do minto y.»

18 N n a ka, ηnɪ η bir, ηnɪ lɛ ka η ɔ, kɔ η b'a ya, ηnɪ Yeezuu tɔ hɪ, gɛɛ, ηn'a mim dɪnda y.

19 Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ n a nyɪ bɔ η nɔ, η ɔ: «Bɔ m miηηa Woso mɪm ɔ? U ɔ tɔr ka awɔɔ ma gɛɛ, ɔ ɔ tɔr ka Woso ma? K'a a hɔɔn da ma, a dɪga a.

20 Kɔ wɔɔ nɪ, wɔɔ b'ɔ dam ma, ɔ hɔ kɔ wɔɔ yɪ, ɔ a ma bɪ hɪrɛ to y.»

21 Kɔ η nɪ nyɪ bam zamaa bɪ m bɪ, η b'a dam ma, ηnɪ hɔsɪ ba η nɪ y. N n a ya, ηnɪ nyaa ba kan η kɪ, ηnɪ η to. Bala, gɔaa haay y'a lɛ bɔm Woso ɔ hɔ k'a ba bɪ minto.

22 Bɪ, gɔaa k'a waarɛ yɪ hoser naa do bare nɔ ɔ bɪ, a dɔɔraa lɛ da busi m.

### *Sɪrakarezanno wɔɔ ɪ yaa dam*

#### *Woso m*

23 Kɔ η wɔ saa η ma bɪ, Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ ta a muno wɔɔ zi, ηn'aa hɔ kɔ wosocemannɪbɛnno jɪtanno kan tara gɔɔɔgusɪnno wɔɔ kɪ a hɪ bɪ dɪnda η nɪ.

24 N n a tɔr ka η ma. N haay n a zɛ kɔ ra deem, ηn'a hɪ Woso m, η ɔ: «Karɪnsaamba, ɪbɪ <brama da kan tara kɪ, hi kɪ, kan hɔ haay k'an a nɔ ɔ bɪ kɪ.>

25 ɪbɪ Sent-Espri paηηa da ɪ zibəənyɪ David wɔɔ yaaba bɪ lɛ ɔ, minno nɔɔn duro minto: Bɔ minto kɔrɔ nɪ hɛən sire nɔɪnaaɔ, zamaa n'a hɔɔn dam,

hoondare vam-vam ni?

<sup>26</sup> Durnya cinno n a zo ko ma,

kozo cinno n a so ko ma k'a yar ba kan Zuuba  
Woso ki,

a Krista ki.

<sup>27</sup> Sira m, Hiroodi kan Pons Pilati ki a ze ko ra  
tara naa do no o, kan do vantoo ki Israyel zanno  
ki, k'a yar ba kan Yeezuu ubi zibəəzaa miŋŋa  
k'ubi bo o bi ki.

<sup>28</sup> Naa ba η y'a o, k'ubi paŋŋa, i hoondho k'ubi  
lee ka i cunta bi n ko yi.

<sup>29</sup> Naa ma keere bi, Zuuba, i tor ka η nyaabare  
meerbaa bi ma, k'i ka k'i zibəənyino woo ni  
lemim bi hi kan heerkoodəbaa ki.

<sup>30</sup> I wo hor, i ka ko yaabazanno m waare yi,  
ko makraro m ba, kan hoserlo ki ubi Zibəənyi  
miŋŋa Yeezuu to ma.»

<sup>31</sup> Ko η yaa bi da ηn'a nya bi, bince niŋŋə ko η ni  
ta o bi hinkə. Sent-Espri gaso η o an η han haay.  
Ŋ ni Woso lemim bi pa dam kan heerkoodəbaa  
ki.

### *Sirakarezanno arzaka jirle*

<sup>32</sup> Zamaa bi ko η y'a ba sirakarezanno woo, η  
heer a ba deem, nyi deem, goaa ba o an ni ho m,  
a o, awoo y'a so o y. Ho haay bi ze η nawom ko  
ra deem.

<sup>33</sup> Kristazibəəzanno woo i Zuuba Yeezuu  
mumbore kaseti kare kan paŋŋa guta ki. Ŋ haay  
ni zi bam Woso barka guta ko η y'a yi bi m.

<sup>34</sup> Goaa ba o η bire o an cicirzaa y. Goo ko η  
ni tararo m no woo, gee, η ni harlo m no woo, η  
hee η nawore, ηn'i zere a busoo ko η y'a yi bi m,

<sup>35</sup> ηηη b'a ka kristazibəəzanno wɔɔ ɔ. Gɔaa biyəə k'a lɛ taa daahan ma bɪ, a y'a yɪrɛ amba a lɛ taa bɪ m.

<sup>36</sup> Amba Zozef kɔ kristazibəəzanno wɔɔ a tɔ ka Barnabas bɪ, a lɛ taa k'a hɪ a ɔ «muno heeryurezaa» bɪ n nɪ hɔsɪra m. Levii do gɔaa m, an a to Siipɪr ɔ.

<sup>37</sup> A n a hɔsɪra bɪ hɛɛ, an a busoo bɪ sa, an b'a ka kristazibəəzanno wɔɔ ɔ.

## 5

### *Ananiyas kan Safura ki ηɔaar*

<sup>1</sup> Gɔaa deem n ta ɔ, a tɔ m Ananiyas, an kɔ ma kan a lɔ Safura ki ηη'a tara hɛɛ.

<sup>2</sup> A n kɔ ma kan a lɔ bɪ ki, an busoo bɪ bɔ ɔ an a cɪnta, an a mɪsɪ bɪ sa an aa a ka kristazibəəzanno wɔɔ ɔ.

<sup>3</sup> Pɪyɛɛr n a hɪ, a ɔ: «Ananiyas, bɔ m Sɔtaana n'ɪbɪ heer han? ɪbɪ ηɔaar ba Sent-ɛspri m, ɪ tara k'ɪbɪ hɛɛ bɪ busoo bɪ bɔ ɔ.

<sup>4</sup> ɪbɪ n ɪ da ma ɪ tara bɪ hɛɛrɛ to, ɪ ba ɪ hɔ ra? Gɛɛ, k'ɪ hɛɛ, ɪ busoo bɪ sa ɪ hɔ k'ɪ lɛ n taa bɪ bam na? A ba ɪbɪ ɔ lɔ, ɪ naa da ɪ heer ɔ? Nɔaar bɛɛ ɪbɪ ba gɔɔɔ nɪ y, a ba ɪbɪ ɔ Woso m.»

<sup>5</sup> Ananiyas k'a naa ma bɪ, an a do, an ga. Nyibəə gɔta gasɔ gɔɔɔ kɔ η minno nɔɔn duro ma rɔ wɔɔ ɔ.

<sup>6</sup> Gɔɔɔ pooro n bɔr, ηηη b'a gɛr bɪ sa, ηηη pɛɛra burgu ma, ηη'aa a bir.

<sup>7</sup> A maasɪrɛ ba, an a zɔ wakati kaakɔ ma, a lɔ bɪ n bɪ gasɔ, an a dɔ kɔ bɔ ɪ ba y.

<sup>8</sup> Pɪyɛɛr n a lar, a ɔ: «Tara bɪ k'awɔɔ hɛɛ bɪ, a lɛ paan... m naa ra?» A n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «ɪn..., a lɛ n bɪ bala.»

<sup>9</sup> Piyeer n a ya, an a lar, a u: «A ba awoo lo a a le ba deem k'a Zuuba Sent-Espri bi makra ba? I tor ka guoo ku η yaa ubu zim bi bir lo woo gam heer ma halle ma, η y'ubu busum so.»

<sup>10</sup> Leem bi, Safura a do Piyeer jur u, an ga. Ku guoo pooro woo bur bi, η bi diga a a ga, ηn'a busu k'a yaa bir a zim bi jur u.

<sup>11</sup> Daboo guta sirakarezano woo nyasu haay, kan guaa haay k'a minno noon duro ma bi ki.

### *Kristazibəəzanno woo hoserlo bare*

<sup>12</sup> Kristazibəəzanno woo i makraroo kan hoserlo ki bam guta zamaa bi bire u. N haay a ze ku ra deem Salomoon lanha taa b'u.

<sup>13</sup> Bi, guaa k'a n sira ka Woso u paan... bi bir yem an n'a zem ku ra kan η ki y. Kan bi ki, zamaa bi n n'a le bore η u.

<sup>14</sup> Guoo cir guta, yaaroo kan lanno ki i sira kam Zuuba u, ηn'a zarle η la.

<sup>15</sup> N n bur yaabazanno m zaaroo bire u, ηni η wota garguro u gee gurañharo u, ku Piyeer bur an ni cenim b'u gee a hinni y'a kam niñhoo ra ge.

<sup>16</sup> Guoo guta n a to yaabazanno m Zerizalem gurgaro u kan guoo ku zinero ni kan η ki ro woo ki, ηni bur η ni, ηn'a waa haay.

### *Kristazibəəzanno woo gurle*

<sup>17</sup> Domum bi do u bi, wosocemannubər jitaare kan a jezanno ki, Sadiseenro woo, wuti kan jumbaa heerbusu ki.

<sup>18</sup> N n a ka, ηni kristazibəəzanno woo gur guoo mum m, ηni η du lonnoce u.



19 Gunuu ɔ bi, Zuuba maleeka bɔr, an bi lɔnnɔɔ bi lɛ rɔ wɔɔ gɔngɔ, an η bɔ, an a hi η ni, a ɔ:

20 «K'a ta a yaa jum Wosoɔ ɔ b'ɔ, a mɪsɪrbaa daa naa do minno nɔɔn duro haay hi zamaa bi m.»

21 Kɔ η naa ma bi, dɔ k'a mɛ bi, η ta Wosoɔ ɔ b'ɔ k'a yaa dɪnda gɔɔɔ wɔɔ m. Wosocɛmannɪbɛr jɪtaare bi n lee ku kan a jɛzanno wɔɔ ki. A n a ka ηni dɔdɔkɛnno wɔɔ bir haay, Israyel gɔɔɔgusɪnno wɔɔ haay, an nyɔɔ da kɔ n aa kristazibəəzanno wɔɔ bɔ lɔnnɔɔ ɔ, n ni bɔr η ni.

22 Gɔɔɔ wɔɔ kɔ η ta bi, kɔ η yaa lee ku b'ɔ bi, η n η yi lɔnnɔɔ ɔ b'ɔ y. N n a wusigɛ ηn'aa a hi, η ɔ:

23 «Wɔɔ yaa lɔnnɔɔ bi yi ηn'a ta mɪηηa, a dɔmazanno wɔɔ n ni jum cɛrɔ wɔɔ lɛ ma. Kɔ wɔɔ gɔ bi, wɔɔ n gɔɔ yi a nɔ ɔ y.»

24 Wosoɔ dɔmazanno cir bi k'a naa ma kan wosocɛmannɪbɛnno jɪtanno wɔɔ ki bi, η zɛ kɛdɛ kristazibəəzanno wɔɔ minto, ηn'a mɪηηa larm naa k'a ba ncɪnaaɔ bi, a ji nyɪntam lɔ?

25 Gɔaa n bɔr an b'a hi η ni, a ɔ: «Gɔɔɔ k'awɔɔ n gur a η du rɔ wɔɔ ɪ Wosoɔ ɔ ηn'ɪ hɔ dɪndam gɔɔɔ m.»

26 Wosoɔ dɔmazaa bi n ta kan a zibəəzanno ki kristazibəəzanno wɔɔ zi, an aa η gaa an bɔr η ni. N n paηηa ba η ma y, bala, η y'ɪ nyi bam zamaa bi m, η y'a a gɔngɔɔɛn jaarɔ m.

27 N n η gaa, ηni bi η hɪnka dɔdɔkɛnno wɔɔ m. Wosocɛmannɪbɛr jɪtaare bi n η lar, a ɔ:

28 «Wɔɔ hi awɔɔ m mɪηηa, ɔ ɔ: A b'a ya, a tɔ naa do hi a karɪnda nɔ ɔ y, awɔɔ karɪnda bi n

bokare an Zerizalem han, a le n taa k'a gɔaa naa do ma bi ka wɔɔ mim la.»

<sup>29</sup> Pɩyeer kan kristazibəəzanno wɔɔ ki a nyi bo ɔ, η ɔ: «A a ga m, k'i Woso le si, k'i gɔɔɔ to.

<sup>30</sup> Wɔɔ zɩɔ Woso, Yeezuu k'awɔɔ zenɲə gɔ ma a ze gər bi, mim bo ɔ.

<sup>31</sup> Bi, Woso a busu a bɩsi ɔ arzana ɔ, an cirbəə ka ɔ, an a ba bumbɔrezaa, k'an a ka kɔ Israyel gɔɔɔ n a bo a taam, ηni η sugar yi.

<sup>32</sup> Minno nɔɔn duro kasetɩzanno m wɔɔ m, wɔɔ kan \*Sent-Ǝspri kɔ Woso a ka gɔɔɔ kɔ n n'a le sim nɔ wɔɔ ɔ ki.»

<sup>33</sup> Minno nɔɔn duro η heer busu, ηn'a hɔɔn dare η zɩnzere ma.

<sup>34</sup> Gɔaa deem n wuti dɔdɔkənnɔ wɔɔ bire ɔ. Farizen m, a tɔ m Gamaliyel, woso-cikarɩnsaamba m, gɔɔɔ wɔɔ n'a dan ɔ. A n le ka kɔ η ni bo kristazibəəzanno wɔɔ m cɩna,

<sup>35</sup> an a hi, a ɔ: «Israyel zanno, k'a dundo a zi miɲɲa kan hɔ k'awɔɔ k'a ba gɔɔɔ nɔɔn duro m bi ki.

<sup>36</sup> Dɔɔraarɔ kɔ η cem dɩtaa rɔ nɔɔn nɔ ɔ, Tedas a hɩnka wɔɔ m, a ɔ: Gɔaa gɔta n'awɔɔ m. A n gɔɔɔ gaa, an η so kɔ ma, η le n a zɔ zɔrsi ma. N y'a miɲɲa ze, a karɩndanyɩnɔ wɔɔ haay hiɩga da. Gɔsi n gɔɔta y.

<sup>37</sup> Bi je ɔ, lesare dɔmɩm ɔ, Galilee gɔaa Zidas a hɩnka wɔɔ m. Gɔɔɔ gɔta ni zure a je ɔ. Bi miɲɲa ga sɔ, gɔɔɔ kɔ η ni zure a je ɔ rɔ wɔɔ n hiɩga da.

<sup>38</sup> Bi y'a ka, mɔɔ n'a hire awɔɔ m keere, k'a gɔɔɔ nɔɔn duro to kɔ η ni cem, a bi hɔsi ba η ni y. Meerbaa naa do kan zibəə naa do ki, kɔ gɔɔɔ hɔɔ ni, η nyaanle a zim.

39 Bɪ kɔ Woso hɔɔ nɪ, awɔɔ b'a dam ma a ka, η n nyaam nɪ y. K'a dundo a zi, a b'a ka, a bɪ yar ba kan Woso kɪ y.»

η ye Gamaliyel meerbaa bɪ ma.

40 η nɪ kristazibæezanno wɔɔ bir, ηn'a ka, ηnɪ η ze maduro m, ηn'a hɪ η nɪ, η ɔ, η b'a ya, ηnɪ Yeezuu tɔ hɪ y, ηnɪ wɔ saa η ma.

41 Kristazibæezanno wɔɔ n bɔ dɔdɔkare bɪnce ɔ b'ɔ kan heernyɔɔ kɪ, kɔ Woso ye ηn'a ga firyire m Yeezuu tɔ ma bɪ minto.

42 Dɔmɪm biyæə, amba Wosoce ɔ gæe har ɔ, η bɪr Yeezuu Krista lemim nyɪnta bɪ dɪndare kan a padare kɪ tore y.

## 6

### *Kristazibæezanno daahanzanno bɔɔre*

1 Dɔmɪnno wɔɔ duro ɔ bɪ, karɪndanyɪno wɔɔ le y'a dam la, zɪfuro kɔ η nɪ grekki lemim hum nɔ wɔɔ n wuti kukur bare m kan kɔ bɪ zɪfuro wɔɔ kɪ. Bala, η dɔmɪm haay hɔ jirle bɪ, η bɪr a kare η zonno wɔɔ ɔ y.

2 Bueerehɪyɔɔ wɔɔ n zamaa sɪrakarezanno wɔɔ so kɔ ma ηn'a hɪ η nɪ, η ɔ: «A n a ga m k'ɔ wɔ saa Woso lemim nyɪnta pa dare ma, k'ɔ hɔbɪre jir y.

3 M danyɪno, k'a ka gɔɔɔ yaaro mɪηηɔɔ ma a bire ɔ saanhɪna, Sent-ɛspri n η heer han kan mindore kɪ, k'ɔ zibæə naa do ka η ɔ.

4 Kɔ wɔɔ nɪ, wɔɔ ba n bɪr ɔ tɔη ɔ kan yaadare kɪ, ɔ bɪr Woso lemim nyɪnta bɪ pa dam.»

5 Zamaa bɪ haay ye meerbaa naa do ma: η n Etɪyennɪ bɔ ɔ, gɔaa m, sɪrakare n a heer han kan Sent-ɛspri kɪ, kan Filipi kɪ, Prokɔɔr kɪ, Nikanɔɔr

ki, Timon kan Parmenas ki, kan Antiyos gʷaa Nikola k'a ni zum zufoɔ wɔɔ lɛɔ wɔɔ ɔ bi ki.

<sup>6</sup> N ni η hunka kristazibəəzanno wɔɔ m, ηni yaa da, ηn'a wɔ ka η mim la.

<sup>7</sup> Woso lemim bi padare n'a dam la, karindanyino wɔɔ lɛ n'a dam la gʷta Zerizalem ɔ. Wosocemannibənno gʷta nyinta ηn'i zum sirakare zaa b'ɔ.

### *Etiyenni nyasɔre*

<sup>8</sup> Barka kan panja ki kɔ η Etiyenni han bi, a nyinta an ni hoserlo kan makrarɔ gʷtɔɔ ki bam zamaa bi bire ɔ.

<sup>9</sup> Gʷɔɔ gʷsinno n wuti meerbaa m kan Etiyenni ki: Nyinta η y'a ɔ lonno, ηni wɔ saa η ma, η sokumace bi n a hɔ. Sirenni kɔ zufoɔ nyinta η barla kan Alesandrii zanno ki, Silisii zanno ki, Azii zanno ki. N n a siηηida sa ηn'i bisi kam kan Etiyenni ki,

<sup>10</sup> Sent-Ǝspri k'a a ka Etiyenni ni meer bam kan mindɔre ki bi, η bir a dam ma ηn'a meerbaa bi nyi bɔη ɔ y.

<sup>11</sup> N n zambɔ ba, ηn'a ka gʷɔɔ ma kɔ η n'a hi, η ɔ: «Wɔɔ ma, an ni Woso sonsɔ wom kan Moyiisi ki.»

<sup>12</sup> Nyinta a ɔ ncinaaɔ, ηni zamaa bi, gʷɔɔgʷsinno wɔɔ, kan wosocikarinsaambɔɔ wɔɔ ki nyunnyɔta ηni bi daata ze Etiyenni la, ηn'a nyasɔ ηni ta m dɔdɔkənno taa.

<sup>13</sup> Bi η yaa kaseti ηsaarzanno bɔ ɔ, η ɔ: «Gʷaa naa do bir wɔɔ Wosocɛ bi kan lɛɔ wɔɔ ki sonsɔ wɔre tore y.

14 Wɔɔ ɔ ya, ɔ a ma an n'a hire a ɔ, Nazareti Yeezuu naa do n ni zem bi bince naa do wurgə, an Moyiisi lero k'a η ka wɔɔ ɔ ro wɔɔ lor.»

15 Gɔaa haay k'a ni nyintam dɔdɔkare bince ɔ b'ɔ bi, dɔga η nawom ma, ηn'a meer yi an bo kɔ ɔ kan maleeka ho ki.

## 7

### *Etiyenni meerbaa*

1 Wosocemannibər jitaare bi n a lar, a ɔ: «Sira m naa ge?»

2 Etiyenni n a nyi bo ɔ, a ɔ: «K'a a tor ka, m danyino kan η ziro ki. Woso k'a a so cirbəə ɔ b'a hinka wɔɔ yaaba Abraham m, domum k'a nyinta ɔ Mezopotamii ɔ, an bokare an ta Haaran ɔ b'ɔ.

3 A n a hi m, a ɔ: «I gɔ i kɔ bi ma, kan i harzanno ki, i ta tara kɔ moɔ n n'a hinkare ibi m b'ɔ.»

4 Abraham n a gɔ Kalde zanno kɔ bi ma, k'a yaa nyinta Haaran ɔ. B'ɔ bi, a zi gare kur bi, Woso n a bo kɔ bi do no ɔ, an bi nyinta kɔ k'awoɔ n ta ɔ heer naa ɔ.

5 A n tara ka ɔ k'an a so ɔ kɔ bi do ɔ y, b'a gam cunta ji ba ɔ y. B'a a ler bo m k'a ka ɔ k'an a so ɔ kan a yanjarɔ ki, baa k'a n nyi yi bi ki.

6 Woso n a hi, a ɔ: «A dogoɔɔ nyintam do vanta tara ra, bi η gasum lombaa ɔ, η fir kare η ma doɔraa zorsi.»

7 Woso n a hi, a ɔ: «Do niηηə k'a η ba lonnoɔ wɔɔ, moɔ yi m dɔdɔ kam. Bi kur keere bi, η bom, ηni yaa da moɔ m bince naa do ɔ.»

8 A n gɔaasɔbabaa da kan ki banηogasure no ɔ. Bi minto y'a ka, Abraham k'a Izakki yi bi, an a

gaso ban̄ho ɔ a yure d̄omum sinnyə ho ma, Izakki n a ba maam so kan Zakoōb ki. Zakoōb n a ba a nyinō buerehūyoō kō η y'a ba woō zurō woō m maam so.»

<sup>9</sup> «Woō zurō woō n bokarē ηni so Zozef m, ηn'a hee. N n a gaa n ni ta m Ezipti ɔ. Bi, Woso nyinta kan ki.

<sup>10</sup> A n a bō a fir do haay nō ɔ, an hōon ka ɔ kan barka ki Ezipti cir Farawon taa. Bi m Zozef ba Ezipti leezaa, an a so Ezipti ɔ kan a har ki haay.

<sup>11</sup> Nō guta n b'a da Ezipti kō ɔ haay ɔ, kan Kanaan kō ki ɔ. Firyure bi pan̄ja nyinta ɔ, woō zurō woō n hōbure yi ηn'a bure y.

<sup>12</sup> Kō η y'a ma, η ɔ hōbure i Ezipti tara ra bi, Zakoōb a nyinō, woō zurō woō nyoō η leekarē ho ma.

<sup>13</sup> A hūya hō ma bi, Zozef a hunka a danyinō woō m. Bi Farawon a danyinō woō do ma ɔ.

<sup>14</sup> Bi m, Zozef n nyoō da, ηn'aa a zi Zakoōb gaa kan a dogoōō ki. N̄ y'a ze kō ra haay gooa busaanhina a yaa soor.

<sup>15</sup> Zakoōb n ta Ezipti ɔ, an aa ga b'ɔ kan woō zurō woō ki.

<sup>16</sup> N̄ n η gor, ηni ta η ni Sikem ɔ ηn'aa η bir yaa kō Abraham a si busoo m Emoor nyinō zi, Sikem tara ra b'ɔ.»

<sup>17</sup> «Woso lerborē k'a ba kan Abraham ki kan kō yi bi d̄omum k'a n'a zom bi, zamaa bi le a da ra, ηn'a ba guta Ezipti tara ra,

<sup>18</sup> an ta an Ezipti cir vanta k'a bi cirbəə bi, b'a n Zozef dō bi ku.

<sup>19</sup> Cir bi do nyinta bonyaa, an zambu ba woō do bi ma. A pan̄ja ba woō zurō woō ma, an a

ka ηn'a a nyɩno poorero gor, ηn'aa η lo kɔ η nɩ gɩnga.

<sup>20</sup> Dɔmum bɩ do Moyiisi yɩ ɔ. A gɔere nyɩnta ɔ Woso mum ɔ. A tɔr n y'a ɔ mom kaako a zɩ har ɔ.

<sup>21</sup> Bɩ kɔ η y'a zo bɩ, Farawɔn nyumbɔere bɩ y'a busu an a tɔr, an a ba a nyɩ.

<sup>22</sup> Moyiisi n Eziptɩ zanno wɔɔ hɔɔn dɩnda haay, a meerbaarɔ kan a zibəero kɩ panja nyɩnta ɔ.»

<sup>23</sup> «K'a dɔɔraa busi ku bɩ, a a hɔɔn da a ɔ, k'a dɩga a danyɩno Israyel zanno wɔɔ ma.

<sup>24</sup> K'a deem yɩ Eziptɩ gɔaa nɩ fir kam ma bɩ, k'a ɔ k'a a da a danyɩ k'a nɩ fir yɩm bɩ han a bɔmbɔ bɩ, an Eziptɩ gɔaa bɩ zɛ, an ga.

<sup>25</sup> A hɔɔn a da a ɔ a danyɩno wɔɔ y'a dɔre η ɔ, Woso y'a bɔ ɔ k'a bɩ η bɔmbɔ, bɩ η n a jɩ ma y.

<sup>26</sup> A dɔ k'a mɛ bɩ, a a danyɩno hɩyɔɔ yɩ ηnɩ kɔ zɛm, an a zo k'a η bɔmbɔ kɔ ɔ, an n'a hire, a ɔ: <M hannɩno, danyɩno n'awɔɔ m kan kɔ kɩ, bɔ minto, awɔɔ nɩ kɔ zere?>

<sup>27</sup> Bɔzaa nɩ fir kare a mim bɩ ma bɩ n a wɔ nya Moyiisi cɩ ɔ, an kaanm m, an a hɩ m, a ɔ: <Nka y'ɩbɩ ba wɔɔ cir, k'ɩ nyɩnta wɔɔ dɔdɔkarezaa?

<sup>28</sup> ɩbɩ lɛ n taa k'ɩ mɔɔ zɛ amba ɩbɩ Eziptɩ zanno gɔaa bɩ zɛ jim bɩ m na?>

<sup>29</sup> Moyiisi k'a naa ma bɩ, an a si, an aa a nyaakom da kɔ vanta ɔ, Madɩyan tara ra. B'a nyɩno yɩ ɔ hɩya.»

<sup>30</sup> «Dɔɔraa busi kur bɩ, maleeka a hɩnka m Sinayii ci poohɔɔn ɔ tutugu ɔ, sɛ nɔ ɔ.

<sup>31</sup> Moyiisi k'a naa yɩ bɩ, a zɛ kɔdɔ, an a zo k'a dɩga a. A Zuuba Woso leer ma, an n'a hire, a ɔ:

32 <Ibu zuro Abraham kan Izakki ki Zakooɓ ki Woso m mɔɔ m.> Moyiisi da n bo o, a me nu nyiŋŋem, a n ye k'a a ya, a a mum busu a diga y.

33 Zuuba n a hi m, a o: <I kusoro bo i gam o, bala, bince k'ibu n nu juro o naa, bince muŋŋa m, bala mɔɔ i naa o.>

34 Mɔɔ m gɔɔ wɔɔ cicir yi Ezipti tara ra, mɔɔ ŋ zedare ma, mɔɔ n zer ku m ŋ bumbɔ. Naa ma keere bi, mɔɔ le n taa ku m i nyoo Ezipti ku o.>  
»

35 «Moyiisi bi do ŋ kaanm m ŋn'a hure, ŋ o: <Nka y'ibu ba cir, dɔɔkarezaa so?> Bi, Woso a nyoo k'an bir cir, bɔmborezaa so kan maleeka k'a hinka m tutugu no o bi daahan ki.

36 Bi yi ŋ gaa, an bo ŋ nu kan hoserlo bare ki, makraro ki Ezipti tara ra, higota piine bince o, poohoon o, doora busi.

37 Moyiisi muŋŋa y'a hi Israyel zanno m, a o: <Woso y'a lesinnisorazaa boŋ o awoo danyuno bire o, amba mɔɔ m, an a ka awoo o.>

38 A muŋŋa i nyunta kan Israyel zanno wɔɔ ki poohoon o, maleeka n meer ba kan ki Sinayii ci mim o. A n musurbaa lemim si an a ka wɔɔ o.

39 Wɔɔ zuro wɔɔ n ye k'a le si y. Ŋ kaanm m, ŋn'a ŋsa k'a a bo a ta Ezipti tara ra.»

40 «Ŋ n a hi Aaron m, ŋ o: <wosoro ba i ŋ ka wɔɔ o, ku ŋ nu bir o le. Bala, Moyiisi naa do k'a wɔɔ gaa an bo wɔɔ m Ezipti o naa, wɔɔ n a do ku bo i ba ni y.>

41 Ŋ n ho ba an bo ku o kan dinnyem ki, domunno wɔɔ duro o, ŋni manni ba ma, ŋni ho ku ŋ y'a ba bi cibsaba kan heernyoo ki.



42 Woso n kaanm η nı, an η to ηn'ı brama monyaarɔ dan ɔ, amba η y'a gursıra ba wosolesinnısorazanno ci ɔ bı m:

İsrayel zanno, mɔɔ awɔɔ ganwɔre gɛɛ mannıho ka m ɔ

dɔɔraa busi nɔ ɔ, poohɔɔn ɔ ra?

43 Awɔɔ wosobaawɔm Molok ɛ kɔ n y'a ba huu m bı busu

kan awɔɔ woso Refan monyaa kı, hoobarero, awɔɔ η ba, k'a bır η dan ɔ.

Naa tɔ ma bı, mɔɔ tare awɔɔ m lombaa ɔ laatu \*Babilɔnnı ma.»

44 «Wɔɔ zıɔ kɔ η nyınta poohɔɔn ɔ rɔ wɔɔ, η nyınta Woso tare kasetı ɛ m. Ba a ɔ, amba Woso meer ba kan Moyiisi kı an a hı m bı m. A ɔ: <A ba amba ho niηηə k'ıbu yı bı m.>

45 Wɔɔ zıɔ wɔɔ kɔ η y'a si bı, η gaso m tara kɔ Zoziye ka η lɛɛ, ηnı yar ba ɔ Woso m la do vantɔɔ ra ηn'a so ɔ naa ɔ. Bı, a gɔɔta ɔ, an ta, an David dɔmım ku.

46 David barka yı Woso taa, Zakɔɔb Woso bı, an zaa ye han k'a ɛ dɔ a ka ɔ.

47 Salomɔɔn ı ɛ bı dɔ an a ka ɔ.

48 Bı Woso k'a lɛ da haay bı bır nyıntam ɛrɔ kɔ gɔɔɔ η dɔ rɔ wɔɔ ɔ y. Amba wosolesinnısorazaa a da a ci nɔ ɔ bı m:

49 Zuuba Woso a hı:

Mɔɔ nyıntajı bıncɛ m arzana m, tara m mɔɔ gankaraho.

ɛ kara awɔɔ k'a dɔ a ka mɔɔ ɔ?

Mɔɔ menyɔɔdare bıncɛ m kara?

50 Mɔɔ wɔ bɛɛ ho haay naa ba ra?»

51 «Tɔrgare zanno n'awɔɔ m, awɔɔ heer kan awɔɔ tɔr kı bır Woso mim sire y. Awɔɔ nı busı

kam Sent-Əspri ma dómum haay. Awóó kan a zıró wóó kú hódéem.

<sup>52</sup> Wosolesinnı́sorazaa bı́ kara ı́ nyunta ı́ awóó zıró wóó n fı́r ka ma? Nj mı́nı́nı́nı́ ı́ gı́wóó gı́sı́nı́nı́ kú n lə́e ka nı́ Gı́aa tı́rga bı́ zere bı́ hı́ rı́ wóó zı́nzə, gı́aa bı́ do awóó zambı́ ba ma, a zə.

<sup>53</sup> Woso malekaró nyóó nı́ bı́ Woso leró hı́ awóó m, b'awóó n zu ı́ y.»

### *Etı́yennı́ zə*

<sup>54</sup> Minno nı́wın duro n heer busu, nı́n'a sı́ sı́re Etı́yennı́ minto.

<sup>55</sup> Bı́ Sent-Əspri k'a Etı́yennı́ han bı́, an a bı́ota, an dı́ga brama, an Woso lə́bı́ure yı́, Yeezı́u nı́ jı́nı́m Woso bı́ı́ ı́.

<sup>56</sup> A n a hı́, a ı́: «Ba mı́w arzana yı́ an a gı́, mı́w n Gı́aanyı́ bı́ yı́ an nı́ jı́nı́m Woso bı́ı́ ı́ na.»

<sup>57</sup> Nj n zee da, nı́n'a wı́ tı́nta a tı́oro rə. Nj haay wı́tı́, nı́ Etı́yennı́ nyası́,

<sup>58</sup> nı́ bı́ m tara bı́ nı́ ı́, nı́n'a gı́ngı́eem jaa m. Kasetı́zanno wóó, a huuro wóó kuntə́ n y'a ı́ gı́aa pı́o kú n n'a bı́rm Sol bı́ jı́r ı́.

<sup>59</sup> Kú nı́ Etı́yennı́ gı́ngı́eem bı́, a ı́ yaa dare an n'a hı́re, a ı́: «Zuuba Yeezı́u mı́w nyı́ sı́!»

<sup>60</sup> A n sınta, an zee gı́ta da, a ı́: «Zuuba, ı́ bı́ n mı́mbı́nyaa naa do taar ka n ı́ y.» Naa k'a hı́ bı́, an ga.

## 8

<sup>1</sup> Sol y'a hı́wın dare a ı́, Etı́yennı́ gare bı́ mı́nı́nı́.

### *Sol ı́ fı́r kam sokı́ma ma*

Hı́nnı́ bı́ do ı́ bı́, gı́wóó wóó fı́r ka Zerı́zaleem sokı́ma bı́ ma. Sokı́magı́wóó wóó haay hı́sı́ga da

ηνι ta Zidee kan Samarii ki gorgarɔ ɔ, kɔ bi m, kristazibəəzanno wɔɔ m bala.

<sup>2</sup> Gɔɔɔ kɔ η sira ka Krista ɔ paan... rɔ wɔɔ ɪ Etiyennu busu ηn'a bir, ηνι nyi ka gɔta a minto.

<sup>3</sup> Sol bi, sokoma bi wurgə an nawom, an nɪ gasom harlo ɔ, an nɪ jaarɔ gurm kan lanno ki, an nɪ η dum lɔnnɔɔɔ ɔ.

<sup>4</sup> Bɔɔ y'a hɪsiga rɔ wɔɔ ɪ tam kɔrɔ ɔ, ηn'ɪ lemim nyɪnta bi pa dam.

*Nyɪ Woso lemim nyɪnta pa dam Samarii ɔ*

<sup>5</sup> Filipi ta Samarii kɔ deem nɔ ɔ, an nɪ Krista pa dam.

<sup>6</sup> Zamaa bi haay n a zε kɔ ra, ηn'a tɔr kam Filipi meerbaa bi ma. Bala, η y'a hoserlo k'a nɪ η bam nɔ wɔɔ mam, ηn'a yɪɛ.

<sup>7</sup> Zinəro gɔta ɪ bɔm gɔɔɔ kɔ η gasɔ η ɔ rɔ mε ɔ kan zee gɔta dare ki. Lɔgɔrɔ kan paŋŋawarzanno ki a waa.

<sup>8</sup> Heernyɔɔ nyɪnta ɔ gɔta tara bi do nɔ ɔ.

<sup>9</sup> Bi, gɔaa ɪ nyɪnta kɔ bi nɔ ɔ, a tɔ m Sɪmɔɔn, nyɪsɪzaa m, an nɪ nyibəə dam Samarii zanno wɔɔ ma. A y'a hɪɛ a zi m, a ɔ gɔaa gɔta naa a mɪ.

<sup>10</sup> Gɔaa haay nɪ tam zi, gɔɔɔ gɔtɔɔ kan gɔɔɔ poorero ki. N n a hɪɛ, η ɔ: «Gɔaa bi do, Woso paŋŋa kɔ n n'a birm paŋŋa gɔta bi m.»

<sup>11</sup> Gɔɔɔ wɔɔ y'a tɔr kare a lemim ma, bala, a ka k'a ɔ gɔɔɔ wɔɔ nɪ zem kədə a nyɪsɪrɔ wɔɔ tɔ ma bi, a dɔmɪm laatɔ.

<sup>12</sup> Bi, kɔ η Filipi Woso cirbəə lemim nyɪnta padare bi si kan Yeezuu Krista tɔ ki bi, η batem si, lanno kan jaarɔ ki.

13 Bı kur bı, Sımooŋ muŋŋa n a ba surakarezaa so, an batem si, an nı zum kũ ō kan Filipi kı. Hoserlo kan makraro kı k'a nı ŋ yım bı, a n zε kədə.

14 Kũ ŋ y'a ma ŋ ō Samarii zanno Woso lemim bı si bı, kristazibəəzanno kũ ŋ nyınta Zerizalem nō ō rō wōo Pıyεεr nyōo kan Zaan kı.

15 Kũ ŋ lee ku b'ō bı, ŋ yaa da Samarii zanno wōo minto kũ \*Sent-Ǝspri n zer, kũ ŋ n a da ma ŋn'a si.

16 Sıra m, Sent-Ǝspri n zer ŋ gōaa deem taan... ra cına y. Batem ŋ y'a si Zuuba Yeezuu tō ma bala.

17 Pıyεεr kan Zaan kı n'a wō kam Samarii zanno wōo ra, ŋn'ı Sent-Ǝspri sim.

18 Sımooŋ k'a yı kristazibəəzanno wōo n'awōo kam gōo wōo mim la, ŋnı Sent-Ǝspri sim bı, a a cınta k'a busoo ka ŋ ō.

19 A n n'a hıre, a ō: «K'a paŋŋa naa do ka m ō so, gōo kũ mōo n nı zem, kũ m bı m wō ka ŋ la rō wōo, kũ ŋ nı Sent-Ǝspri si.»

20 Pıyεεr n a nyı bō ō, a ō: «K'ıbu busoo bı n a zar kan ıbu muŋŋa kı, ıbu k'ı ı hōoŋ da ı ō, n y'a dam ma, ŋnı Woso ganwōre si busoo m bı minto.

21 Hō k'a nı bam naa ō naa, ıbu bı hōstı yıre a nō ō y, bala, ıbu heer bı tırŋa Woso taa y.

22 ı bō ı taam ı kōsırabaa bı minto, k'ı yaa da Zuuba m. Hōondare k'a bōr ıbu heer ō bı, n y'a sugur kare ı ō barem.

23 Sıra m, mōo yı, jımbaa heerbusu kan mimbonyaa lombaa kı nō ıbu n ta ō.»

24 Sımooŋ n a nyı bō ō, a ō: «K'a yaa da Zuuba

m mɔɔ minto, hɔ k'awɔɔ hɔ mɔɔ m bɪ, kɔ hɔsɪ bɪ  
ba mɔɔ nɪ y.»

<sup>25</sup> Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ kɔ η kasetɪ bɪ ka, ηnɪ  
Zuuba lemim bɪ pa da bɪ, η y'a wusigə Zerizalem  
ɔ, ηn'ɪ lemim nyɪnta bɪ pa dam Samarii gɔrgarɔ  
ɔ gɔta.

*Filipi kan Etiyopii gɔaa kɪ*

<sup>26</sup> Zuuba malɛɛka deem meer ba kan Filipi kɪ,  
an a hɪ m, a ɔ: «Wuti ɪ ta jisa zeezi, ɪ zaa k'a bɔ  
Zerizalem ɔ an nɪ tam Gazaa ɔ bɪ sa. Zaa bɪ do,  
poohɔɔn m.»

<sup>27</sup> Filipi n wuti lɛɛm an ta. Bala, Etiyopii gɔaa  
deem, lannɔɔɔmazaa, k'a m Etiyopii zanno lɔcɪr  
Kandasi arzaka dɔmazaa bɪ ta Zerizalem ɔ, an  
aa yaa da,

<sup>28</sup> an a bɔ an nɪ doom. Nyɪnta a ɔ a terkɔ nɔ ɔ,  
an nɪ wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii ci karɪnda bam.

<sup>29</sup> Sent-ɛspri n a hɪ Filipi m, a ɔ: «Ta zɔɔ, ɪ  
terkɔ bɪ ku.»

<sup>30</sup> Filipi n bra si, an wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii  
ci karɪnda bare ma Etiyopii gɔaa bɪ lɛ ɔ, an a hɪ  
m, a ɔ: «Hɔ k'ɪbɪ n'a karɪnda bam naa, ɪbɪ y'a  
jɪ mam paan... ra?»

<sup>31</sup> A n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «Kɔ m a ba lɔ m a jɪ  
ma, kɔ gɔaa ba ɔ an n'a jɪ dɪndam mɔɔ nɪ?» A n  
Filipi bir, a ɔ, an bɪ nyɪnta a jɪr ɔ.

<sup>32</sup> Wosoci bɪ bɪncɛ naa do an n'a karɪnda bare:  
Amba, serda kɔ n bɔr m k'a b'a bɔkɔ bɔ ɔ,  
amba, sinnyɛɛm bɛθɪr kɔ n n'a ka zɪnzɛm la,  
ncɪnaaɔ a bɪr meer bare y.

<sup>33</sup> Kɔ n y'a da nyannɪ ɔ bɪ,  
a n gumə yɪ dɔdɔkɛnno zi y.  
Nka n nɪ naa do mim dɪndarɛ?

Bala, n y'a mɪsɪrbaa bɔ durnya ɔ.

<sup>34</sup> Etiyopii gɔaa bɪ n a hɪ Filipi m, a ɔ: «Nka wosolɛsinnɪsorazaa bɪ n n'a mim dɪndarɛ? K'ɪ hɪ m m. A hɔ an n'a dɪndam gɛɛ, gɔaa vanta hɔ nɪ?»

<sup>35</sup> Filipi n a lɛ gɔ, an zu Wosoci bɪ meerbaa b'ɔ, an Yeezuu lemim nyɪnta bɪ hɪ m.

<sup>36</sup> Kɔ ηn'ɪ tam bɪ, η yaa hi ku, Etiyopii gɔaa bɪ n a hɪ, a ɔ: «Ba hi m na. Bɔ n n'a tam mɔɔ m tolle kɔ m bɪ batɛm si?» [

<sup>37</sup> Filipi n a hɪ m, a ɔ: «K'ɪbɪ sɪra ka kan ɪ heer kɪ haay, ɪbɪ ɪ da ma ɪ batɛm si.» Gɔaa bɪ n a nyɪ bɔ n'ɔ, a ɔ: «Mɔɔ sɪra ka, mɔɔ ɔ: Yeezuu Krista bɪ, Woso Nyɪ m.»]

<sup>38</sup> A n lɛ ka, n nɪ tɛrkɔ bɪ da jum ɔ. Filipi kan Etiyopii gɔaa bɪ kɪ, η hɪya haay gasɔ hi b'ɔ, Filipi n batɛm ka ɔ.

<sup>39</sup> Kɔ η bɔ hi bɪ nɔ ɔ bɪ, Sɛnt-ɛspri Filipi gaa an cɛnim, Etiyopii gɔaa bɪ n a ya, an n'a yɪrɛ y, an a zaa sa kan heernyɔɔ kɪ.

<sup>40</sup> Kɔ Filipi nɪ, a yɪ n yaa ɔ Azɔttɪ kɔ ɔ, an nɪ lemim nyɪnta bɪ pa dam kɔrɔ haay ɔ an nɪ cɛnim, an nɪ tam Sezaree kɔ ɔ.

## 9

### *Sol birdarɛ*

*(Zibəəzanno Ci 22.6-16; 26.12-18)*

<sup>1</sup> Sol k'a gɔɔta an nɪ fir kam Zuuba karɪndanyɪnɔ wɔɔ ma, a lɛ n taa k'a η zunzɛ bɪ, a ta wosocɛmannɪbɛr jɪtaarɛ bɪ zi,

<sup>2</sup> an aa yɛ han, k'an ciro ba Damas zɪfɔrɔ sokumacɛrɔ wɔɔ minto, k'a yaa gɔɔɔ yɪ, ηn'ɪ zum

zaa daa b'ɔ, kɔ lɔ m gɛɛ yar nɪ, k'a nyaso a sur,  
a bɔr m Zerizalem ɔ.

<sup>3</sup> A zaa sa, an nɪ tare, an aa a zɔ Damas ma.  
Lɛɛm bɪ, lɛɛgure a to mim ɔ, an yɔ, an a ku ra.

<sup>4</sup> A n a do tara ɔ, an a to, an leer ma, an n'a  
hire, a ɔ: «Sol, Sol, bɔ minto, ɪ nɪ fir kam mɔɔ  
ma?»

<sup>5</sup> A n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «Nka n'ibɪ nɪ, Zuuba?»  
«Mɔɔ m Yeezuu, gɔaa k'ibɪ nɪ fir kam ma bɪ.

<sup>6</sup> Bɪ, wuti, ɪ gasɔ tara nɔ ɔ b'ɔ, n hɔ k'ibɪ ɪ ga  
m, ɪ ba bɪ hire ibɪ m.»

<sup>7</sup> Gɔɔɔ kɔ η zu kɔ ɔ kan kɪ rɔ wɔɔ jum, dabɔɔ  
bɪ n a ka, η n a dɔ kɔ bɔ an n'a hire y. Nj yɪ leer  
bɪ mam, bɪ η bir gɔsɪ yire y.

<sup>8</sup> Sol n wuti tara ɔ b'ɔ, baa kan a mɪnyaa gaa  
ra bɪ kɪ haay, a bir lɛɛ yire y. A zukuuzanno wɔɔ  
n a gaa a wɔ ma, ηnɪ gasɔ m Damas ɔ.

<sup>9</sup> A n gɔɔta b'ɔ kan mɪm war bɪ kɪ dɔmɪm  
kaakɔ, a n hɔsɪ bɪ, b'a n hi mi sɔ y.

<sup>10</sup> Karɪndanyɪ deem ɪ nyɪnta Damas ɔ b'ɔ, a  
to m Ananyas. Zuuba n a bir hɔhɪnkare nɔ ɔ:  
«Ananyas!» A n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «Zuuba, ba mɔɔ  
n na!»

<sup>11</sup> Zuuba n a ya, an a hɪ, a ɔ: «ɪ zaa kɔ n n'a  
birm <Zaa tɪrga> bɪ sa, ɪ ta Zidas har ɔ, ɪ gɔaa kɔ  
n n'a birm Sol bɪ laaka da. Tarsɪ gɔaa m. A ɪ b'ɔ,  
an nɪ yaa dam,

<sup>12</sup> a gɔaa k'a to m Ananyas bɪ yɪ hɔhɪnkare nɔ  
ɔ, an gasɔ, an a wɔ ka ra k'a mɪm n lɛɛ yɪ.»

<sup>13</sup> Ananyas n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «Zuuba, mɔɔ ma  
mɪηηa, gɔɔɔ nɪ gɔaa naa do mim dɪndam, ηn'a  
zibəəro bɔnyaarɔ k'a η ba ibɪ gɔɔɔ wɔɔ m bɪ  
mim dɪndam sɔ Zerizalem nɔ ɔ.

14 Bı, wosocemannıbənno jıtanno wəɔ za a ka ɔ an bər naa ɔ, k'a bı gɔɔ haay kɔ η nı yaa dare ıbu tɔ ma rɔ wəɔ sur.»

15 Bı, Zuuba a hı m, a ɔ: «Ta bala, gɔaa naa do makra hɔ m, mɔɔ n a bɔ ɔ k'an mɔɔ tɔ hı kɪfıɔ kan cinno kɪ, İsrayel zanno kɪ bire ɔ.

16 Bı, mɔɔ mıηηa fıryıɔ do haay k'a n'a yım mɔɔ tɔ minto bı hunkam nı.»

17 Ananıyas n ta, an aa gasɔ har ɔ b'ɔ, an a wɔɔ ka ra, an n'a hıɔ, a ɔ: «M danyı Sol, Zuuba Yeezuu nıηηə k'a hıka ıbu m, ı za a sa, ı nı zem b'ı mɔɔ nyɔɔ, kɔ m b'a ka k'ı mım n lɛɛ yı, kɔ Sent-Əspri n'ıbu heer han.»

18 Lɛɛm bı, bɔ a kɔ ɔ ı ɔ zɔ kapra y'a to a mım ɔ an sur tara ɔ, a mım nı lɛɛ yım. A n wuti, an batem si.

19 Bı, Sol k'a hɔbıɔ bı bı, a a ya, an paηηa yı.

### *Sol ı hɔ dındam Damas ɔ*

A gɔɔta an dɔmıno ba kan karındanyıno kɔ η nı Damas nɔ ɔ rɔ wəɔ kɪ poore,

20 bı, a a hı zıfɔɔ sokumacɔɔ wəɔ ɔ lɛɛm, a ɔ Yeezuu bı Woso Nyı m.

21 Gɔɔɔ haay kɔ η n'a tɔr kam ma rɔ wəɔ zɛ kədə, ηn'a hıɔ, η ɔ: «Gɔaa naa do bɛɛ nyınta an nı fıɔ kam gɔɔɔ kɔ η nı yaa dam tɔ naa do minto Zerizalem ɔ rɔ wəɔ ma bı ra? Bɔr bɛɛ a ɔ tɔkke k'a bı η gɔɔ, a η sur a ta η nı wosocemannıbənno jıtanno wəɔ zı ra?»

22 Bı, Sol paηηa y'a dam la, an nı bɔr m zıfɔɔ kɔ η nı Damas ɔ b'ɔ rɔ wəɔ ra kan a meerbaa bı kɪ, an n'a hıɔ, a ɔ: Yeezuu bı, a m \*Krista.

23 K'a maasıɔ ba bı, zıfɔɔ wəɔ duro a dında kan kɔ kɪ, k'a Sol zɛ k'an ga.



24 Sol n ho k'o η o k'a ba bi do. N n'ni do tara bi celero woo ma sinuu o kan gunuu o ki, k'a a da ma, a ku a ze.

25 Bi, gunuu deem o, karindanyino woo a da kasi o, ηn'a busu, ηn'a zer bar m pəηηə bi kur.

### *Sol i Zerizalem o*

26 Sol k'a lee ku Zerizalem o bi, a a ηsa k'a a ze ko ra kan karindanyino woo ki. Bi, η haay i nyi bam ni, bala η n ye, ηn'a si paan... karindanyu y.

27 Barnabas n a gaa, an ta m kristazibəəzanno woo zi, an Zuuba k'a hunka m ho niηηə zaa bire o bi dunda η ni, kan meerbaa niηηə k'a ba bi ki. A Yeezuu to dunda Damas o kan sira ki.

28 Bi kur keere bi, Sol i minkare η ni, an ni zum ko o kan η ki Zerizalem o, an ni Zuuba to him kan nyeesum ki.

29 A tir kan zifuro ko η ni grekki lemim him no woo ki, ηn'i bir bisi kam kan ko ki. Broo n bokare ηn'a kam ma k'a ze gər.

30 Danyino woo ko η naa ma bi, η y'a gaa, ηni ta m Sezaree o, b'o bi η y'a ka, an ta Tarsi o.

31 Sırakarezanno ko η ni Zidee o kan Galilee ki, Samarii ki o ro woo i mısırbaa bam kan laafu ki, ηn'i paηηa yim, ηn'i tam kan Zuuba nyibəə ki, Sent-Əspri paηηa minto y'a ka, η le n n'a dam la.

### *Enee waare yi*

32 Pıyer k'a ni birn lee haay o bi, a ta wosogoo ko η ni Lida o ro woo zi.

33 A n aa gōaa yi b'o a to m Enee. Yınyar a o an ni wotam kan megare ki a gargu burə o doōraa sinnyə.

<sup>34</sup> Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ɔ: «Enee, Yeezuu Krista y'i waam. Wuti, ɪ ɪ wɔtarahɔ bi gɔr ɪ zi m.» A n wuti lɛɛm sɔ.

<sup>35</sup> Lida gɔɔ wɔɔ haay kan Sarɔɔn kɔ bɪncɛ fapɪda zanno wɔɔ kɪ bi kɔ η naa yɪ bi, η y'a bɔ a taam, ηni zu Zuuba ɔ.

### *Tabita mumbɔɔrɛ*

<sup>36</sup> Lɔ ɪ nyɪnta ɔ Zoppee ɔ, karɪndanyɪ m, a tɔ m Tabita, a lɛ taa k'a hɪ, a ɔ: «Dɔrkas» grekkɪ lemim m. (A jɪ k'a hɪ a ɔ: «Mee»). A ziro mɪηjɔɔ ba gɔta, an n'a dam cicirzanno han sɔ.

<sup>37</sup> Bala, dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ɔ, a yaaba zɛ, an ga. Kɔ η y'a gɛr bi zɔr, ηn'a nya bi, η yaa a wɔta cɛ nɔ k'a nɪ mim ɔ b'ɔ.

<sup>38</sup> Lida k'an jɪnjɛɛm Zoppee ma bi, karɪndanyɪnɔ wɔɔ a ma η ɔ, Pɪyɛɛr ta b'ɔ. Nɪ nɪ gɔɔ yaarɔ huɪyɔɔ nyɔɔ ma kɔ η n'aa a bir ncɪnaaɔ: «l tɔ ɔ ɪ wɔɔ zɛ ɔ dɪtaa-dɪtaa.»

<sup>39</sup> Lɛɛm bi, Pɪyɛɛr wuti, an zu kɔ ɔ kan η kɪ. K'a yaa lee ku bi, η y'a ka an ta cɛ k'a nɪ mim ɔ b'ɔ, zonno wɔɔ haay n jum a lɛɛ, ηn'ɪ nyi karɛ. Nɪ nɪ huuro kan gɔbgarɔ kɪ kɔ Dɔrkas nyɪnta an nɪ bam dɔmɪm k'a nyɪnta ɔ kan η kɪ rɔ wɔɔ hɪnka m.

<sup>40</sup> Pɪyɛɛr n a ka gɔaa haay n bɔ, an sɔnta, an yaa da. A n a wusigɔ an a nya gɛr bi rɛ, an a hɪ, a ɔ: «Tabita, wuti!» A n a mɪm gɔ, k'a Pɪyɛɛr yɪ bi, a wuti an nyɪnta.

<sup>41</sup> Pɪyɛɛr n a wɔ dɔ rɛ, an wuti an jum. A n wosogɔɔ wɔɔ bir kan zonno wɔɔ kɪ, an a hɪnka η nɪ mɪsɪr.

<sup>42</sup> Zoppee zanno haay a ma, gɔɔ gɔta n sɪra ka Zuuba ɔ.

<sup>43</sup> Piyeer goota an maasure ba Zoppee o, zappa ku n n'a birm Simoon bi har o.

## 10

### *Piyeer kan Korney ki*

<sup>1</sup> Gaa i nynta Sezaree o, a to m Korney. Sordaa zoro laezaa m. Sordaro zorsoddu zekura ku n n'a birm «Italik» bi barla an ta o.

<sup>2</sup> Gaa m an sira ka Woso o paan..., an ni nyi bam Woso m kan a har zanno ki haay. A y'a dam zuforo cicirzanno gutoo han, an ni yaa dam Woso m domum haay.

<sup>3</sup> Hindeem o, wakati kaaku zeezi yirbath n bi, a Woso maleeka yi paan... Makra no o, an gaso a har o, an n'a birm, a o: «Korney!»

<sup>4</sup> Korney n diga ma su..., daboo n a nyaso, an a nyi bo o, a o: «A lo, Zuuba?» Maleeka bi n a hi m, a o: «Ibu yaadarero kan i zibathero miyho k'ibu ba ro woo ki minto, Woso a hoon da ibu ma.

<sup>5</sup> Bi, naa ma bi, gooo nyoo Zoppee o ku n n'aa Simoon, gaa niyho ku n so ra, n n'a to ka Piyeer bi gaa hni bor m.

<sup>6</sup> Zer a o Simoon vanta k'an zappa bi har o higota le ra.»

<sup>7</sup> Maleeka k'a meer ba kan ki bi k'a nyaam bi, Korney a zibathenyino bir huya kan a sordaro gaa deem k'a sira ka Woso o paan... bi ki,

<sup>8</sup> an mim haay k'a ba bi dinda ni, an ni nyoo Zoppee o.

<sup>9</sup> Bi do k'a me bi, ku n za sa hni tam bi, ni y'a zo ku bi ma. Bi ma bi, Piyeer der ce bi behyo ra k'a yaa da. Nynta a o sinuu zeezi.

10 Bɪ jɛ ɔ, nɔ a nyaso, an nyɪnta an a ŋɔa k'a hɔbɪrɛ bɪ. N nɪ hɔbɪrɛ bam k'a ka ɔ. Lɛɛm bɪ, a hɔhɪnkare yɪ.

11 A n brama yɪ an a gɔ, hɔ niŋŋə n a to brama, an bɔ kɔ ɔ kan pɛɛra gɔta kɪ, n n a bɔ kɔ ɔ, an b'a cɪnta tara ɔ.

12 A nɔ ɔ bɪ, hɔmɪsɪr do haay n ta ɔ: hɔ gam si, bɔɔ n n'a gaatam tara ɔ, kan bɔɔ n nɪ werm brama rɔ wɔɔ kɪ.

13 Leer n a hɪ m, a ɔ: «Pɪyɛɛr, aya, ŋ zɪnzɛ, ɪ ŋ bɪ!» Pɪyɛɛr n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ:

14 «Ayo Zuuba, mɔɔ mɪsɪrbaa nɔ ɔ, mɔɔ n hɔ bonyaa kan dintim hɔ kɪ bɪ cɪna y. Wɔɔ do sɪhɔ m.»

15 Leer n a ya, an a hɪ m a hɪya hɔ ma, a ɔ: «Hɔ kɔ Woso dintim gɔ ma bɪ, ɪ b'a bir dintim hɔ y.»

16 Naa do ba gallem kaakɔ, hɔ bɪ n a bɔ, an ta brama lɛɛm.

17 Pɪyɛɛr n a mɪŋŋa lar a hɔɔn ɔ gallem hɔka hɔhɪnkare naa do jɪ ma. Lɛɛm bɪ, Kɔrney zibəəzanno kɔ ŋ laaka da jɪsa kan bɪsɪ kɪ Sɪmɔɔn har ma rɔ wɔɔ lee ku halle ma.

18 Ŋ nɪ bir dare, k'a a dɔ kɔ Sɪmɔɔn kɔ n so ra, n n a tɔ ka Pɪyɛɛr bɪ, zer a ɔ har bɪ do ɔ gɛ.

19 Pɪyɛɛr n gɔɔta an n'a hɔɔn dam hɔhɪnkare k'a a yɪ bɪ ma. Sent-ɛspri n a hɪ m, a ɔ: «Ba gɔɔɔ kaakɔrɔ n n'a kare ɪ ma na.

20 Zer zɔɔ-zɔɔ ɪ zaa sa kan ŋ kɪ, ɪ bɪ bɪsɪ ka y. Bala, mɔɔ yɪ ŋ nyɔɔ.»

21 Pɪyɛɛr n zer, an gɔɔɔ wɔɔ zɛ ɔ, an a hɪ, a ɔ: «Mɔɔ ba n nɪ. Mɔɔ awɔɔ n'a kare m ma bɪ. Bɔ minto y'a ka awɔɔ n bɔr naa ɔ?»

22 N̄ n'a nyi bɔ ɔ, η ɔ: «Sordaa zɔrɔ lɛzɛaa Kɔrney k'an gɔaa tɔrga, an n̄ nyi bam Woso m, a tɔ n n̄ lɛbɔɔrɛ yim zɔɔfɔrɔ do barla bɪ, Woso malɛɛka a hɪnka m, a ɔ, an a ka, k'ɪbɪ m bɔr a har ɔ, k'a b'a tɔr ka ɪ ma.»

23 Pɪyɛɛr n η si, an a ka ηnɪ gasɔ, an wɔtaurɛɛɛ ka η ɔ. Bɪ, dɔ k'a mɛ bɪ, a cem kan η kɪ, kan Zoppee danyɪnɔ gɔsɪnnɔ kɪ.

24 N̄ lee ku Sezaree ɔ, dɔmɪm hɪya hinni ɔ. Kɔrney n a banka, an n̄ dɔrɛ η ma. A a do gɔɔɔ bir kan a gɔaasɪbɔɔ paan...rɔ wɔɔ kɪ.

25 Dɔmɪm kɔ Pɪyɛɛr lee ku ma bɪ, Kɔrney wuti, an a zɛ ɔ, an sɔnta a taa, an a da ɔ.

26 Pɪyɛɛr n a wɔ dɔrɛ, an a busu brama, an n'a hɪrɛ, a ɔ: «Wuti! Gɔaa m mɔɔ m sɔ.»

27 N̄ n sɔɔra ba kan kɔ kɪ, ηn'ɪ gasɔm. K'a bɪ sɔr gɔɔɔ ma, ηn'a zɛ kɔ ra gɔta bɪ,

28 a a hɪ, a ɔ: «Awɔɔ dɔ a ɔ a cisɔ ba kan zɔɔfɔ kɪ k'an a zɛ kɔ ra kan saana kɪ, gɛɛ an gasɔ a har ɔ ra! Bɪ, Woso a hɪnka mɔɔ m, a ɔ, mɔɔ n m ga m, kɔ m dɪga gɔsɪ ma, m a ba hɔ bɔnyaa gɛɛ dintim zaa y.

29 Bɪ y'a ka, k'ɪbɪ mɔɔ bir bɪ, mɔɔ n bɪsɪ ka zɛrɛ ma y. Bɪ naa ma bɪ, mɔɔ lɛ n taa kɔ m m birle bɪ jɪ dɔ.»

30 Kɔrney n a nyi bɔ ɔ, a ɔ: «A dɔmɪm kaaku her, nɔɪnaaɔ nyi m, mɔɔ n n̄ yaa dare m har ɔ yirbɔɔ wakatɪ kaaku ma. Lɛɛm bɪ, gɔaa n a hɪnka mɔɔ lɛɛ, a huuro n n̄ gum,

31 an a hɪ mɔɔ m, a ɔ: Kɔrney, n y'ɪbɪ yaadare si, bɪ Woso ɪbɪ ganwɔrɛrɔ k'ɪbɪ η ka cicirzanno ɔ rɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ɔ.

32 Bɪ minto bɪ, gɔaa nyɔɔ Zoppee ɔ k'an aa gɔaa

k'a tɔ m Sımɔɔn n nı so ra, n n a tɔ ka Pıyɛɛr bı bir, k'an bɔr naa ɔ. Zer a ɔ Zoppee zappa k'a tɔ m Sımɔɔn bı har ɔ, hıgɔta lɛ ra.

<sup>33</sup> Bı y'a ka, mɔɔ n nyɔɔ da lɛɛm kɔ n n'ıbu bir, ıbu ye sɔ, k'ı bɔr wɔɔ zi. Ba wɔɔ n'ıbu taa naa ɔ haay na, k'ɔ ɔ tɔr ka hɔ haay kɔ Zuuba a hı ıbu m k'ı hı wɔɔ m bı ma.»

*Pıyɛɛr meerbaa Kɔrneɣ har ɔ*

<sup>34</sup> Pıyɛɛr n bɔkare, an a lɛ gɔ, an a hı, a ɔ: «Sıra m, mɔɔ dɔ keere mɔɔ ɔ, Woso bıɔr gɔɔɔ jırɔ bɔre y.

<sup>35</sup> Bı do haay nɔ ɔ, gɔaa k'a nı nyı bam nı, an nı tırgabaa zi bam bı, a y'a sire a jır ɔ.

<sup>36</sup> Woso a mıηηa lemim nyɔɔ İsrayel zanno ma, an Yeezuu Krista k'an gɔɔɔ haay Zuuba bı laafı lemim nyınta bı hı.

<sup>37</sup> Awɔɔ hɔ nıηηɔ k'a ba Zıdee kɔ haay ɔ bı dɔ. A sıηηıda a sa Galılee ɔ Zaan batem lemim hıre bı jɛ ɔ.

<sup>38</sup> Nazaretı Yeezuu bı do, awɔɔ dɔ a ɔ, bı Woso a bɔ ɔ, an Sent-ɛspri kan a paηηa kı zer a mim ɔ. A bɔ lɛɛ haay ɔ, an mıηηabaa zi ba, an nı gɔɔɔ kɔ η nı Sɔtaana lɔmbaa nɔ ɔ rɔ wɔɔ waam, bala, Woso ı kan kı.

<sup>39</sup> A zıbæə haay k'a a ba zıfɔrɔ kɔ ɔ, kan Zerızalem kı ɔ bı, a kasetızanno m wɔɔ m. Nı y'a zɛηηɔ gɔ ma, ηn'a zɛ gɔr.

<sup>40</sup> Woso a mıı bɔ ɔ a dɔmıı kaakɔ hɔ ma, an lɛ ka ɔ k'an a taɔre hııka.

<sup>41</sup> Gɔaa haay bɛɛ a a hııka nı y, a hııka a ɔ kasetızanno kɔ Woso lɛɛ ka an η bɔ ɔ rɔ wɔɔ m, wɔɔ k'ɔ hɔ bı, ɔ hɔ mı kan kı a mıımbɔure kur gæno bıre ɔ rɔ wɔɔ.

<sup>42</sup> A lə ka wəwə ɔ kɛɛɛ k'ɔ a hi do bi m, k'ɔ a kaseti naa do ka, ɔ ɔ: A miŋŋa Woso a bɔ ɔ kan nyɪnta miɪuro kan gəəno ki dɔdɔkər.

<sup>43</sup> A miŋŋa wosolesinnisorazanno n'a kaseti kam, η ɔ: Gɔaa haay k'a sira ka ɔ bi y'a mimbɔnyaarɔ sugur yirɛ, a tɔ ma.»

### *Sent-Espri zer do vantɔw gɔwɔ ra*

<sup>44</sup> Kɔ Piyɛɛr gɔwɔta an ni meer bi bam bi, Sent-Espri bi zer gɔaa haay k'a nyɪnta an n'a tɔr kam meerbaa bi ma rɔ wəwə ra.

<sup>45</sup> Zɪfɔrɔ sirakarezanno kɔ η Piyɛɛr da zaa ɔ rɔ wəwə zɛ kədə, kɔ η Sent-Espri ganwɔrɛ yi an zer do vantɔw gɔwɔ gɔta ra sɔ bi minto.

<sup>46</sup> Ŋ gɔwɔ wəwə duro ma, ηn'i meer bam do y'a hɔnhɔ lemim m, ηn'a lə bɔm Woso ɔ. Piyɛɛr n a ya, an a hi, a ɔ:

<sup>47</sup> «Gɔaa y'a dam ma, an a ta tolle, a ɔ, η bi batɛm ka hi m gɔwɔ nɔɔn duro ɔ ra? Ŋ y'a ba, am wəwə hɔ bi m, ηni Sent-Espri yi ra!»

<sup>48</sup> A n lə ka, kɔ n ni batɛm ka η ɔ Yeezuu Krista tɔ ma, ηn'a ye han k'a n a ya, an gɔwɔta kan a ki dɔmɪm poore nɔ ɔ.

## 11

### *Piyɛɛr ɪ hɔ k'a ba bi dɪndam Zerizalem ɔ*

<sup>1</sup> Kristazibəəzanno kan danyɪnɔ wəwə ki kɔ η nyɪnta Zidee ɔ rɔ wəwə a ma η ɔ, do vantɔw gɔwɔ wəwə Woso lemim bi si kɛɛɛ.

<sup>2</sup> Kɔ Piyɛɛr a bɔ an ta Zerizalem ɔ bi, zɪfɔrɔ sirakarezanno wəwə a sɪŋŋɪda sa, ηn'i bisɪ kam kan ki, η ɔ:

<sup>3</sup> «Ibui gaso goco ku η n gaso banjoo o ro woco zi, i hobeire bi kan η ki!»

<sup>4</sup> Piyeer n a bo, an mim bi sa a ji ma deem-deem, an n'a hire η ni, a o:

<sup>5</sup> «Nyunta moco o Zoppee ku no o, m ni yaa dam, moco m hohunkare yi. Ho niηηe y'a to brama, an ni zerm, an bo ku o kan peera guta ki, n n a bo ku o, an bi lee ku moco zi.

<sup>6</sup> Ku moco ni digam ma su... bi, moco tara bure hoco yi, η gam n si-si, poohoco, boco n'a gaatam no, kan boco ni werm brama ro ki.

<sup>7</sup> Moco leer ma, an n'a hum moco m, a o: Piyeer, wuti, i η zinze, i η so.

<sup>8</sup> Moco n a hi, moco o: Fugaa Zuuba, moco misirbaa no o, ho bonyaa gee dintim ho n gaso moco le o y.

<sup>9</sup> Leer bi n a ya, an a to brama, an n'a hum moco m a huya ho ma, a o: Ho ku Woso dintim go ma bi, i b'a bir dintim ho y.

<sup>10</sup> Naa do ba gallem kaako, a haay n a bo, an ta brama.

<sup>11</sup> Leem bi, gaa kaako a hunka har ku woco n ta o b'o. Ni bo η y'a o Sezaree o, ηni η nyoco moco ma.

<sup>12</sup> Sent-Espri n a hi moco m, a o, m ta kan η ki, bi, m bi bisi ka y. Danyino sorduro noon duro moco da zaa o, woco n aa gaso gaa ku n y'a hi ma bi har o.

<sup>13</sup> A n maleeka bi k'a a hunka ho niηηe a har o bi sa, an a dinda woco m, an n'a hire, a o: Gaa nyoco Zoppee o k'an a ka ku Simoon ku n so ra, n n a to ka Piyeer bi n bor.

<sup>14</sup> A minno ku η n'a kam ibui n bombore yi kan i har goco ki bi dindare ibui m.



15 Kū mōō meerbaa bī sa bī, Sent-Əspri zer ŋ la, amb'a a ba wōō m a sɪŋɪda ʊ bī m.

16 Mōō hō kū Zuuba a hī bī tō da m nō ʊ, a ʊ: Zaan hī batem ka denter, b'awōō, awōō batem sim Sent-Əspri nō ʊ.

17 Kū Woso ganwōre deem ka gūōō nōōn duro ʊ ncinaaʊ amb'a a ka wōō ʊ, dōmum kū wōō sira ka Zuuba Yeezuu Krista ʊ bī, nka m mōō m kū m m ta Woso m tolle k'a b'a zi ba?»

18 Naa k'a a hī bī, gūōō wōō heer a da, ŋn'a lɛ bōm Woso ʊ, ŋ ʊ: «Woso heerlōrle k'a nū mɪsɪrbaa kam bī ka do vantōō haay ʊ sō.»

### *Antiyos sokoma cintare*

19 Gūōō kū ŋ y'a si, ŋnī hɪsɪga da fɪr kū ŋ y'a yɪ Etɪyennɪ gare kur bī, ŋ ta Fenisii ʊ kan Siipɪr kɪ, Antiyos kɪ ʊ. Nɪ bɪr Woso lemim bī pa dam gōsɪ vanta m, kū zɪfōrō wōō bɛɛ bala y.

20 Bī, Siipɪr zannō kan Sirennɪ zannō kɪ gōsɪnnō yɪ ŋ barla, kū ŋ lee ku Antiyos ʊ, ŋnī Zuuba Yeezuu lemim nyɪnta bī pa da grɛkkɪ zannō wōō m sō.

21 Zuuba paŋŋa nyɪnta an nɪ kan ŋ kɪ, hallɪ gūōō kū ŋ sira ka ŋn'a bō ŋnī zu Zuuba ʊ rō wōō lɛ n'a dam la gōta.

22 Zerizalɛm sɪrakarɛzannō wōō mim naa do dɪndarɛ ma, n n Barnabas nyōō Antiyos ʊ.

23 K'a lee ku, an Woso barka bī yɪ, an nɪ zi bam bī, a heer yɪ nyɪnta, an ŋ dōndō haay, kū ŋ heer n gōōta an bɪr kan Zuuba kɪ kōōkōō.

24 Nyɪnta a ʊ gōaa tɪrga, Sent-Əspri n a han kan sɪrakarɛ kɪ. Gūōō gōta n zu Zuuba zaa ʊ.

25 Barnabas ta Tarsɪ ʊ k'a yaa a ka Sol ma.

26 A n aa a yi, an a gaa, an bər m Antiyos ɔ. N nı dɔɔraa deem ba kan kɔ ki, ηn'i zi bam sokoma bı do ɔ, ηn'i hɔ dındam gɔɔɔ gɔta m. Antiyos ɔ n lɛɛ ka ɔ, n nı karındanyıno wɔɔ bir kristagɔɔɔ.

### *N Barnabas kan Sol kɔ nyɔɔ Zerizalem ɔ*

27 Dɔmıno wɔɔ duro ɔ bı, wosolesınnısorazanno a to Zerizalem ɔ, ηnı ta Antiyos ɔ.

28 N gɔaa deem kɔ n n'a birm Agabus bı wuti, an a hı Sent-Ǝspri paηηa m, a ɔ: no gɔta n'a dam tara burə ɔ jilli. A nyınta ɔ denter, cir Kloodu dɔmım ɔ.

29 Karındanyıno wɔɔ n a cınta kan kɔ ki, gɔaa biyəə kan a wəhɔ ki, k'a nyɔɔ a danyıno kɔ η nı Zıdee ɔ rɔ wɔɔ daahan minto.

30 Bı η y'a ba, ηnı Barnabas kan Sol kɔ bɔ ɔ, ηnı η nyɔɔ gɔɔɔgusıno wɔɔ ma kan daahan bı kɔ.

## 12

### *N Zakkı zɛ gər: N n Pıyɛɛr du lɔnnɔɛ ɔ*

1 Bı ma bı, cir \*Hıɔɔdı a ka, ηnı gɔɔɔ gɔsıno kɔ η nı zum Yeezuu ɔ rɔ wɔɔ gɔr, k'a fıɔ ka η ma.

2 A a ka, n n Zaan danyı Zakkı bı zɛ kargɔ m.

3 K'a dıga a zıfɔrɔ wɔɔ heer nyɔɔ mim naa do ma bı, a a ya, an a ka, ηnı Pıyɛɛr nyasɔ. Nyınta a ɔ, bur kɔ n n nyɔnyɔɔ da ma \*cıbsa dɔmım ɔ.

4 K'a a ka, ηn'a nyasɔ, ηn'a du lɔnnɔɛ ɔ bı, a a ka sɔrdaarɔ n dɔ ma gɔaa bueresɔrdı, ηn'a sinsım kɔ m si-si, k'a b'a dɔdɔ ka pakkı cenle kur gɔɔɔ lɛɛ.

<sup>5</sup> Dòmum kù Piyeer nù lònnoce ɔ bɪ, sokoma bɪ y'a tɔŋ ɔ kan Woso yaadare kɪ kusi-kusi a minto.

<sup>6</sup> N Piyeer kusi banjarɔ m huya. A dɔ k'a nù mem kù Hirɔɔdi n a bɔ bɪ, gum bɪ do ɔ, Piyeer ɪ hinceem bam sordaa huya bire ɔ, sordaarɔ nù dɔm lònnoce bɪ lɛ ma.

<sup>7</sup> Lɛem bɪ, Zuuba maleeka sɔr zɛ, lɛegure n cɛ bɪ han haay. Maleeka bɪ n Piyeer zɛ pa-pa a boon ma, an a gu, a ɔ: «Wuti zɔɔ-zɔɔ!» Banjarɔ wɔɔ n a hɔnhɔr Piyeer wɔrɔ wɔɔ ma.

<sup>8</sup> Maleeka bɪ n a ya, an a hɪ m, a ɔ: «ɪ hɔsoaɔ bɪ sa, ɪ so ɪ ɔ, k'ɪ ɪ kusɔrɔ wɔɔ da ɔ!» A n a ba maam. Maleeka bɪ n a ya, an a hɪ, a ɔ: «ɪ zaba bɪ sa, ɪ da ɪ ra, k'ɪ zu mɔɔ ɔ!»

<sup>9</sup> Piyeer n bɔ, an zu a jɛ ɔ. B'a n a dɔ a ɔ, hɔ kɔ maleeka b'a ba bɪ, sira nù y, a ɪ dɪgam ma a ɔ makra awɔɔ yɪ.

<sup>10</sup> N n lɛ ka, ηnɪ cem lɛekare bɪnce bɪ han kan a dɔmazanno kɪ, ηn'a ya, ηnɪ cem a huya hɔ bɪ han, ηn'a lee ku pɔyaa cɛle k'a nya kɔ bɪ rɛ bɪ ma. A n a gɔ a zim η lɛ. Kɔ η bɔ garga ra bɪ, ηnɪ ta, ηn'aa zada bɪ ku, lɛem bɪ, maleeka b'a gɔ Piyeer ma.

<sup>11</sup> Piyeer hɔɔn n zer keere. A n a hɪ, a ɔ: «Naa ma bɪ, mɔɔ dɔ keere. Sira m, Zuuba a maleeka nyɔɔ, an bɪ mɔɔ bɔ Hirɔɔdi wɔ ɔ kan zɪfɔrɔ kɪ, kan hɔ haay kɔ zɪfɔrɔ wɔɔ a cɪnta k'a ba mɔɔ m bɪ kɪ.»

<sup>12</sup> K'a hɔɔn bɪ zer bɪ, a a hɔr, an ta Zaan kɔ n so ra, n n a tɔ ka Markɪ bɪ da Maarii har ɔ. B'ɔ bɪ, gɔɔɔ gɔta nyɪnta b'ɔ, ηn'ɪ yaa dam.

<sup>13</sup> K'a cɛle bɪ zɛ bɪ, Zibəənyɪlɔ k'a tɔ m Rode bɪ bɔr k'a bɪ dɪga a.

14 A Piyeer leer do, kan heernyoɔ ki, cele bi gure to bo a no o, an a wusigə an bra si, k'a yaa hi a o, Piyeer bor, an ni cele ma.

15 N n a hi m, η o: «Ibu mim y'a wusigə ra?» A n goota, an n'a ho bi ra, a o sira m. N n a hi, η o: A maleeka bee ra?

16 Piyeer n goota, an ni cele bi zem. N n ko ηn'a go, ko η y'a yi bi, η n ze kedə.

17 A n meer ba a wo m, a o, ηni ze pi. Ho ko Zuuba a ba, an a bo lonnoce o bi, a bi jisa an n'a dindare η ni, an b'a nyambor, a o: «K'a ta, a yaa hi \*Zakki m kan danyino woɔ ki.» A n bo, an ta bince vanta o.

18 Domure ma bi, tator gota nyinta o sordaro woɔ hire o. N n a do ko Piyeer a ba lo y?

19 Hirɔɔdi n a ka, ηn'a ka ma, bi η n a yi y. A n a ka, ηni sordaro woɔ lar, an le ka a o, ηni η zenze. Bi je o bi, Piyeer a to Zidee o, an ta Sezaree o, an aa goota b'o domum poore no o.

### *Hirɔɔdi ze*

20 Hirɔɔdi heer wuti kan Tiir zanno ki, Sidon zanno ki. Broo n a le ba deem, ηni bor k'a b'a yi. N n gaaasibabaa da cirhar digamazaa Blastus ma, ηn'a ze ko ra, ηni bor k'a bi ko ma. Bala, η ko bi hobure bi, bo a nawom cir bi ko b'o.

21 Domum ko η y'a bo o bi k'a a ku bi, Hirɔɔdi a cirbəəhuu da a ra, an nyinta duu burə o, an ni gotabaa meer bam kan goɔɔ woɔ ki,

22 ηn'ɪ zee dam Hirɔɔdi mim o, η o: «Woso leer n naa, gaa ho bee y!»

23 Lɛem bi, Zuuba maleeka Hirɔɔdi ze, k'a n a le bo Woso o bi minto. Mukuno n a bi, an ga.

24 Dòmum bɪ do ɔ, Woso lemim y'a dam la, karɪndanyɪnɔ wɔɔ lɛ n n'a zum la.

25 Barnabas kan Sol kɪ kɔ η y'a dɔ, η ɔ, a zi bɪ ba an nya Zerizalem ɔ bɪ, η y'a bɔ ηn'i tam Antiyɔs ɔ. N Zaan kɔ n so ra ηn'a tɔ ka Markɪ bɪ gaa kan a kɪ, ηnɪ ta m.

## 13

### *Barnabas kan Sol kɪ nyɔɔrɛ*

1 Sokoma kɔ n y'a cɪnta Antiyɔs ɔ bɪ, wosolesinnɪsorazannɔ ɪ nyɪnta b'ɔ kan karɪnsaambɔɔ kɪ: Barnabas, Sumɪnyɔɔ kɔ n n'a birm Nizeer bɪ kɪ, Sirennɪ Lusiyus kɪ, kan cir Hirɔɔdɪ Antipas nyɪbaa zukuuzaa Manayen kɪ, Sol kɪ.

2 Hindeem ɔ, kɔ η nɪ yaa dam Zuuba m, ηn'a lɛ kɔsɪm bɪ, Sent-ɛspri a hɪ, a ɔ: «K'a Barnabas kan Sol kɪ bɔ ɔ a hɔ, zibəə kɔ mɔɔ η bir ma bɪ minto.»

3 Kɔ η y'a lɛ kɔsɪ, ηnɪ yaa da ηn'a nya bɪ, η y'a wɔ ka η la, ηnɪ η da zaa ra.

### *Barnabas kan Sol kɪ ta Siipɪr ɔ*

4 Kɔ Sent-ɛspri η nyɔɔ bɪ, Barnabas kan Sol kɪ zer Selesii ɔ, ηnɪ da kɔɔlɔs b'ɔ, ηn'i ta Siipɪr ɔ, kɔ m bɪ, hi m bir ma.

5 Kɔ η lee ku Salamin ɔ bɪ, η Woso lemim pa da zɪfɔrɔ sokomacɛrɔ ɔ. Zaan nyɪnta kan η kɪ, an n'a dare η han.

6 Kɔ η y'a da tara kɔ hi bir ma haay bɪ zi, ηnɪ lee ku Pafɔs ɔ bɪ, η yaa nyɪsɪzaa deem zɛ ɔ. Nɔaarlesinnɪsorazaa m, zɪfɔ m, ηn'a birm Bar-Yeezuu.

<sup>7</sup> A nyunta tara bi do ləezaa Serziyus Polus, k'a nyunta gʷaa hoonzaa bi jirmazanno woo barla. Tara bi ləezaa bi m Barnabas kan Sol ki bir, bala, a nyunta an a ŋəa k'a Woso lemim bi ma.

<sup>8</sup> Nyisizaa bi do kʷ n n'a birm Elimas, grəkki lemim bʊʊɔzaa, bi n ye ŋ ni y, an n'a kam ma k'a a ka kʷ tara bi ləezaa bi bi sura ka y.

<sup>9</sup> Sol kʷ n n'a birm Pol bi kʷ Sent-Əspri a han b'i dɨgam ma sɨ...,

<sup>10</sup> an n'a hɨm ni, a ʊ: «Ibɨ k'i hoon bonyaa ka, kan ŋəaarbaa ki bi, Sotaana nyi ra, sura jɨm naa, ibɨ bi Zuuba zaa tɨrga bi zarlɛ tom na?»

<sup>11</sup> Ba Zuuba wʊ n n'ibɨ ra na: ibɨ y'i bam bʊʊ dʊmɨm poore nʊ ʊ, ibɨ b'i yarɛ ɨ woso gure yi y.»

Lɛɛm bi, monsigə kan gunuu ki a ku ra, an n'a birm lɛɛ haay ʊ, an n'a kam gʷaa ma k'an a gaa.

<sup>12</sup> Tara bi ləezaa bi k'a naa yi bi, a a ba sɨrakarɛzaa, bala, Zuuba karɨnda bi gasʊ a hoon ʊ paan....

### *Pol meerbaa Pisidii Antiyos ʊ*

<sup>13</sup> Pol kan a zukuuzanno woo ki a hʊr Pafos ʊ, ŋni da kʊʊlʊʊ ʊ, ŋni ta Panfilii kʷ Perzee ʊ. Bi, Zaan a gʊ ŋ ma, an a wusigə Zerizalem ʊ.

<sup>14</sup> Ŋ n a hʊr Perzee ʊ, ŋn'a zaa sa, ŋn'aa lee ku Pisidii Antiyos ʊ. Ŋ n gasʊ sokomace ʊ \*sabaa hinni ʊ, ŋni nyunta.

<sup>15</sup> Kʷ ŋ lɛɔ kan wosolesinnɨsorazanno ki ciro karɨnda ba, ŋn'a nya bi, sokomace cinno woo a ka, ŋn'a hi ŋ ni, ŋ ʊ: «ʊ danyɨnʊ, k'awoo ɨ dʊndʊ m k'a ka gʊʊʊ wʊʊ m, zaa ta ʊ!»

16 Pol n wuti, an a wɔ busu, a ɔ: «Israyel zanno kan awɔɔ k'a nɪ nyi bam Woso m nɔ wɔɔ kɪ, k'a tɔr ka mɔɔ ma.

17 Wɔɔ do Israyel Woso bɪ wɔɔ zɪrɔ bɔ ɔ. Do k'a nyɪnta Eziptɪ ɔ bɪ, a a da ra gɔta, bɪ, kan a wɔ paŋŋa kɪ, a a ka ŋnɪ bɔ,

18 a hɔbɪrɛ ka ŋ ɔ poohɔɔn ɔ dɔɔraa busi nɔ ɔ.

19 Bɪ jɛ ɔ bɪ, a do saanhɪna zɪnze Kanaan kɔ ɔ, an a ka, ŋna so ŋ tararɔ wɔɔ ɔ.

20 A ga kɔ ɔ naa haay a ba kan dɔɔraa zɔrsi busoor kɪ.

Bɪ kur bɪ, a dɔdɔkɛnno ka ŋ ɔ an ta, an wosolesinnɪsorazaa Sanwel ku.

21 N n cir yɛ, Woso n Benzamen do gɔaa Kis nyɪ Sol ka ŋ ɔ. A cirbɛə bɪrɛ dɔɔraa busi ku.

22 Woso n wɔ saa bɪ ma, an David bɔ ɔ, an a ka ŋ ɔ k'an yɪ cir. A n a kasetɪ ka b'ɔ, an n'a hɪrɛ, a ɔ: «Mɔɔ Zesee nyɪ David yɪ, mɔɔ heer gɔaa m, an nɪ hɔ kɔ mɔɔ lɛ n taa haay bɪ bam.»

23 Amba Woso k'a ler bɔ bɪ, a Yeezuu bɔ David do nɔ ɔ k'an yɪ Israyel bɔmbɔrezaa.

24 K'a n bɔr cɪna bɪ, Zaan lɛɛ ka an bɪ mimbɔnyaarɔ tore batɛm pa da Israyel zanno m haay.

25 Zaan zibɛə k'a bɔr an nɪ nyam bɪ, a a hɪ, a ɔ: Awɔɔ y'a hɔɔn dam a ɔ, nka m mɔɔ nɪ? Gɔaa k'awɔɔ nɪ dɔm ma bɪ bɛɛ m mɔɔ nɪ y. Bɪ, gɔaa ɪ zem mɔɔ kur, bɪ mɔɔ n m ga m, m a kɔsɔrɔ bar hɔr y.»

26 «M danyɪnɔ, Abraham donyɪnɔ, kan bɔɔ nɪ nyi bam Woso m awɔɔ bire ɔ rɔ wɔɔ kɪ, bɔmbɔrɛ lemim naa do nyɔɔ n y'a ɔ wɔɔ minto.

27 Zerizalem zanno kan a cinno kɪ n Yeezuu do y. N n wosolesinnɔsorazanno lemim kɔ n n'a karɪnda bam sabaa biyəə hinni ɔ bɪ jɪ ma so y. Bɪ, kɔ η y'a nyasɔ, ηn'a ka zɛ ma bɪ, η y'a ka wosolesinnɔsorazanno lemim bɪ n kɔ yɪ.

28 Kɔ η n mim yɪ a gɔr zi an a ga zɛ m bɪ, η y'a yɛ Pilatɪ han k'an a ka kɔ n n'a zɛ gər.

29 Bɪ, kɔ η hɔ kɔ n y'a gɔrsɪra ba a minto bɪ ba an nya bɪ, gɔɔɔ a zer gɔ bɪ ma, ηn'a da yaa ɔ.

30 Bɪ, Woso a mɪm bɔ ɔ gəəno bire ɔ.

31 Bɪ, a a hɪnka dɔmɪm gɔta nɔ ɔ gɔɔɔ kɔ η zu kɔ ɔ kan kɪ Galilee ɔ, ηnɪ ta Zerizalem ɔ rɔ wɔɔ m, brɔɔ m kasetɪzanno kɛere gɔɔɔ lɛɛ.»

32 «Bɪ wɔɔ so, lemim nyɪnta naa do, wɔɔ n'a pa dare awɔɔ m, lerbɔre kɔ Woso a bɔ wɔɔ zɪrɔ m bɪ,

33 Woso a ba wɔɔ mɪηηɔɔ minto, wɔɔ k'ɔ nɪ η nyɪnɔ bɪ minto, a Yeezuu mɪm bɔ ɔ amb'a n y'a gɔrsɪra ba laarɔ ci ɔ, laa hɪya hɔ nɔ ɔ bɪ m:

Mɔɔ nyɪ n'ɪbɪ m,

her naa, mɔɔ n'ɪbɪ Zɪ.

34 Woso a mɪm bɔ ɔ gəəno bire ɔ, k'a b'a da ma, an vɔn y, a mɪηηa y'a hɪ, a ɔ:

Mɔɔ David hɔɔmɪηηɔɔ

kɔ η nɪ ta ɔ paan... rɔ wɔɔ

kare awɔɔ ɔ.

35 Bɪ minto y'a ka, an n'a hɪm lɛɛ vanta ɔ laarɔ ci ɔ:

A b'a gɔaa mɪηηa bɪ tore, an vɔn y.

36 Bala, David k'a Woso zi bɪ ba a dɔmɪm ɔ bɪ, a bɪ ga, ηn'a bir a zɪrɔ zi, a mesim n vɔn.

37 Bɪ gɔaa kɔ Woso a mɪm bɔ ɔ bɪ, a mesim n vɔn y.



<sup>38</sup> M danyıno, k'a do muŋa a u, goaa bi do minto y'a ka mimbonyaaro sugur pa n ni dam awoo bire u.

<sup>39</sup> A muŋa minto, goaa biyəə k'a ni sira kan u bi, a y'a mimbonyaaro haay sugur yire, bi le ku Moyiisi a ka bi b'a dam ma an a ka awoo u y.

<sup>40</sup> K'a dundo a zi, ku hoosi bi ba awoo m amba ho ku wosolesinnisorazanno a hi bi ni y. N y'a hi, η u:

<sup>41</sup> K'a dıga a, so gooo m zanno, k'a ze kedə, k'a nyaam!

Moo zi bam awoo domum u, zibəə m, awoo n ni bisi kam ma, baa ku goaa a dunda awoo m.»

<sup>42</sup> Pol kan Barnabas ki ku η bur ηn'i bom bi, η y'a ye η han guta, ku η ni so minno noon duro ra sabaa k'a ni zem bi ma.

<sup>43</sup> Goo woo ku η hisiga da bi, zıfuro guta kan do vantoo gooo ku η ni zum zıfuro woo lero woo u ro woo ki, Pol kan Barnabas ki da zaa u. Soora ku η n'a bam bi, η yi η dondom, ku η ni goota Woso barka no u.

### *Pol kan Barnabas k'i do vantoo zi*

<sup>44</sup> Sabaa k'a nya u bi k'a ku bi, tara bi zanno haay a ze ku ra k'a a tur ka Woso lemim ma.

<sup>45</sup> Zıfuro ku η gooo woo yi guta ncınaa u bi, jumbaa η heer han, ηn'i Pol meerbaaro woo nyi bombon u, ηn'a sonso wore.

<sup>46</sup> Pol kan Barnabas ki a heer ba kookoo, ηn'a hi η ni, η u: «Awoo Woso lemim b'a ga m, an lee ka, an hi awoo m! K'awoo kaanm Woso lemim bi m bi, awoo a muŋoo dodo yar kan mısırbaa k'a nyare ba u bi ki, a hunka a u: awoo le baa k'a

yɪ y. Kεεɛ naa, ɔ wusigə wɔɔ nawom do vantɔɔ zi.

<sup>47</sup> Bala, lɛ kɔ Zuuba a ka wɔɔ bi n naa:

Mɔɔ ɪbɪ bɔ ɔ  
k'i yɪ lɛɛgure do gɔta minto,  
k'i bombɔɛ ganwɔɛ bi sa,  
ɪ ta m durnya lɛ cɪnta jɪ ɔ.»

<sup>48</sup> Kɔ η minno nɔɔn duro ma bi, do vantɔɔ gɔɔɔ wɔɔ, kan heernyɔɔ kɪ, η y'a lɛ bɔm Zuuba Woso lemim ɔ. Bi, gɔɔɔ haay kɔ η nɪ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ɔ bi yɪm nɔ wɔɔ sɪra ka.

<sup>49</sup> Zuuba lemim bi lee ku lɛɛ haay ɔ.

<sup>50</sup> Zɪfɔrɔ wɔɔ n bɔkare ηn'ɪ lanno tɔzanno kɔ η nɪ Woso dan ɔ paan... rɔ wɔɔ nyɔnnyɔɔta kan tara gɔɔɔgusɪnno wɔɔ kɪ k'a fir ka Pol ma kan Barnabas kɪ, k'a la η la, kɔ η nɪ bɔ a tara bi ra.

<sup>51</sup> Brɔɔ n taanyisi gɔngɔ a ganno ma η minto, ηnɪ ta Ikoniyɔm ɔ.

<sup>52</sup> Kɔ karɪndanyɪnɔ wɔɔ nɪ, Sent-ɛspri kan heernyɔɔ kɪ η heer han.

## 14

### *Pol kan Barnabas kɪ ta Ikoniyɔm ɔ*

<sup>1</sup> Ikoniyɔm ɔ bi, η y'a ba am biisi hɔ bi m. Pol ta kan Barnabas kɪ, ηn'aa gasɔ zɪfɔrɔ sokomace ɔ. Nj meerbaa b'a ka, gɔɔɔ gɔta kɔ η nɪ zɪfɔrɔ kan grekkɪrɔ kɪ n a ba sɪrakarezanno.

<sup>2</sup> Bi, zɪfɔrɔ ninɲoo kɔ η n ye sɪrakare bi ma rɔ wɔɔ do vantɔɔ gɔɔɔ wɔɔ nyɔnnyɔɔta, η heer nɪ busum kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ.

<sup>3</sup> Pol kan Barnabas kɪ gɔɔta b'ɔ tee..., ηn'ɪ meer bam kan heerkoodɔbaa kɪ Zuuba minto. Zuuba a kasetɪ ka η ɔ. Bala, a mɪɲɲa yɪ η meerbaa sɪra

hunka, an a ka, ηn'a da ma, ηn'ɪ hoserlo bam kan makrarɔ ki.

<sup>4</sup> Tara nɔ zanno wɔɔ n a jir lɛ huɣa: gɔsunno nɪ kan zuɸɔɔ wɔɔ ki, gɔsunno nɪ kan kristazibəezanno wɔɔ ki.

<sup>5</sup> Do vantɔɔ guɔɔ wɔɔ kan zuɸɔɔ wɔɔ ki, a cinno ki, lɛ sa k'a zibəə bonyaa ba kristazibəezanno wɔɔ m, k'a η guŋguɛɛn jaarɔ m.

<sup>6</sup> Kɔ Barnabas kan Pol ki hɔ kɔ η ɔ k'a ba bɪ dɔ bɪ, η y'a si, ηnɪ ta Likawonii kɔɔ ɔ, Listɪr kan Derbe ki, kan η bɔlɛɛmarɔ ki.

<sup>7</sup> B'ɔ sɔ bɪ, η y'ɪ lemim nyɪnta bɪ pa dare.

### *Listɪr kɔ lɔgɔ waare*

<sup>8</sup> Listɪr kɔ guaa deem n ta ɔ, a b'a dam ma an jum a ganno ra y. Yɪ a ɔ lɔgɔbaa bɪ m, a n ta fuɣaa y.

<sup>9</sup> Hindeem ɔ, an nyɪnta an n'a tɔr kam Pol meerbaa ma. Pol nɪ dɪgam ma sɪ.... K'a yɪ a nɪ sɪrakare m k'a laafɪ yɪ bɪ,

<sup>10</sup> a a hɪ kan paŋŋa ki, a ɔ: «Wuti ɪ jum, ɪ ganno ra!» Guaa bɪ n wuti lɛ deem, an nɪ tam.

<sup>11</sup> Guɔɔ wɔɔ kɔ η hɔ kɔ Pol a ba bɪ yɪ bɪ, η y'a leer busu brama, ηn'a hum Likawonii lemim m, η ɔ: «Wosoro y'a ba guɔɔ, ηnɪ zer wɔɔ bire ɔ.»

<sup>12</sup> N ηn'ɪ Barnabas birm <\*Zes>, ηn'ɪ Pol birm <\*Hermɛs>, bala, a ɪ nyɪnta meerbaazaa.

<sup>13</sup> Zes yaadareɛ bɪ, pəŋŋə kɔ n y'a bɪr kɔ bɪ ma bɪ lɛ ma n ta ɔ. A mannɪbər b'a ka ηnɪ ta ηɔanno m, ηnɪ lɛɛɔ waa, ηn'a dɪnda η wer, ηnɪ ta η nɪ kɔ bɪ lɛ ma. A n a zɛ kɔ ra kan guɔɔ wɔɔ ki, k'a mannɪ ba.

<sup>14</sup> Kristazibəəzanno Barnabas kan Pol kɪ kʊ η mim naa do ma bɪ, η heer a zar gʊta, ηn'a huuro kunkaansom, ηnɪ bra si, ηn'ɪ tam gʊɔɔ wɔɔ zi kan zee kɪ.

<sup>15</sup> N̄ ɔ: «Gʊɔɔ ra, bɔ awɔɔ n'a bam naa? Wɔɔ, gʊɔɔ m wɔɔ m sɔ am awɔɔ hɔ bɪ m! Lemim nyɪnta kʊ wɔɔ n'a pa dare awɔɔ m naa, k'a wɔ saa hɔbaarɔ nɪbɪrɔ nɔɔn duro ma, k'a zu Woso k'an mɪsɪr, an brama da kan tara kɪ, higʊta kɪ kan hɔ haay k'an a nɔ ɔ bɪ kɪ b'ɔ.

<sup>16</sup> Kʊ biisi bɪ nɪ, a do haay to, ηn'ɪ zure a zaarɔ ɔ,

<sup>17</sup> b'a hɔ mɪŋŋa ba awɔɔ m, bala, a lahi ka awɔɔ ɔ, kan mɔsa kɪ, a hɔbɪrɛ ka awɔɔ ɔ, an n'awɔɔ heer nyɔɔm.»

<sup>18</sup> Meerbaarɔ nɔɔn duro bɔraama ka gʊɔɔ wɔɔ ɔ. B'a n nyɪnta naanaa k'a gʊɔɔ wɔɔ da jɪm ɔ kʊ η bɪ mannɪ bɪ ba y.

<sup>19</sup> Bɪ jɛ ɔ bɪ, zɪfɔrɔ y'a to Antɪyɔs ɔ kan Ikonɪyɔm kɪ, ηnɪ bɪ gʊɔɔ wɔɔ nyɔnnɪyɔta. N̄ n Pol gʊngʊɛɛn jaarɔ m, ηn'a gɪngaata, ηnɪ bɔ m tara nɔ ɔ, ηn'ɪ dɪgam ma, η ɔ, ga a ɔ.

<sup>20</sup> Bɪ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ kʊ η y'a zɛ kʊ ra, ηnɪ bɪr ma bɪ, a wuti, an gasʊ tara nɔ ɔ. Do k'a mɛ bɪ, a a hɔr kan Barnabas kɪ, ηnɪ ta Derbe ɔ.

### *N̄ y'a wusigə Siirii Antɪyɔs ɔ*

<sup>21</sup> Kʊ η lemim nyɪnta bɪ pa da Derbe ɔ ηnɪ karɪndanyɪnɔ yɪ gʊta bɪ, η y'a bɔ, ηnɪ bɔ Listɪr ɔ, Ikonɪyɔm kan Pisidii Antɪyɔs kɪ ɔ.

<sup>22</sup> N̄ karɪndanyɪnɔ wɔɔ heer yo, ηnɪ η dɔndɔ kʊ η nɪ gʊɔta a sɪrakarɛ nɔ ɔ, ηn'a hɪ, η ɔ: «A a ga m, wɔɔ n fɪr yɪ gʊta, k'ɔ bɔkarɛ, ɔ gasʊ Woso cɪrbəə nɔ ɔ.»

23 N ləezanno bə ɔ kristagoo sokoma biyəə nɔ ɔ, ηnɪ yaarɔ da ηn'a lɛ kʊsɪ, ηnɪ yaa da ləezanno wɔɔ tɔ ma, ηnɪ η da Zuuba kʊ η sɪra ka ɔ bɪ wɔ ɔ.

24 N bɔ Pisidii ɔ, ηnɪ ta Panfilii ɔ,

25 ηnɪ lemim nyɪnta bɪ pa da Perzee ɔ, ηnɪ cem, ηnɪ ta Atalyaa ɔ.

26 N n a to b'ɔ, ηnɪ da kooɔɔ ɔ, ηnɪ ta Antiyɔs ɔ, tara niηηə kʊ η y'a ye ɔ Woso han, k'a nɪ η barka da ɔ zibəə kʊ η y'a ba naa minto b'ɔ.

27 Kʊ η lee ku bɪ, η sokoma bɪ bir, ηnɪ hɔ haay kʊ Woso a da η han ηn'a ba bɪ dɪnda η nɪ, an lɛ da bɪ, hɔ kʊ Woso a ba, do vantɔɔ ηn'a ba sɪrakarezanno bɪ.

28 N maasɪɛ ba b'ɔ kan karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ.

## 15

### *Bakomare banɲɔ minto Antiyɔs ɔ*

1 Gooɔ gɔsɪnɔ y'a to Zidee ɔ, ηnɪ bɪ karɪnda ba danyɪnɔ wɔɔ m, η ɔ: «K'awoo n gasɔ banɲɔ b'ɔ, a zu Moyiisi yɪnnɪbayɪ zibəə b'ɔ, awoo bɪ bumbɔɛ yɪɛ y.»

2 Mim naa do wuti bʊgʊr gʊta m kan bɪsɪkare kɪ gooɔ wɔɔ kan Pol kɪ Barnabas kɪ bire ɔ. Danyɪnɔ wɔɔ n a cɪnta kʊ Pol kan Barnabas kɪ, gooɔ gɔsɪnɔ kɪ n ta Zerizalem ɔ kʊ η n'aa kristazibəəzanno wɔɔ yɪ kan kristagooɔ ləezanno wɔɔ kɪ mim naa do minto.

3 Antiyɔs kristagooɔ sokoma bɪ n dɪga η zaa sare mim ma. N bɔ Fenisii ɔ kan Samarii kɪ, ηn'ɪ do vantɔɔ gooɔ heerlɔrlɛ mim dɪndam, b'a yɪ heernyoo gʊta kan ɔ danyɪnɔ wɔɔ kɪ haay.

<sup>4</sup> Kū η lee ku Zerizalem ū bī, sokoma a nya η zi, an η si, kristazibəəzanno kan kristagūōō ləezanno kī, ηnī hō kō Woso a da η han ηn'a ba bī sa, ηn'a dīnda η nī.

<sup>5</sup> Farizeenrō surakarezanno wuti ηn'a hī η ū, a a ga m kō η nī do vantōō gūōō wōō gasō banjō ū, kō η nī lē ka, kō η nī zu Moyiisi lērō wōō ū.

*Bīsi bī karē bōmbō kō zi*

<sup>6</sup> Kristazibəəzanno wōō kan kristagūōō ləezanno wōō kī a so kō ma, k'a dīga mim naa do ma.

<sup>7</sup> Kū η bīsi bī ka tee... bī, Pīyēer wuti an a hī, a ū: «M danyīnō, awōō dō a ū, a sīηīda ū bī, Woso mōō bō ū awōō bire ū, kō do vantōō gūōō m lemim nyīnta bī ma mōō lē m, kō η n'a si.

<sup>8</sup> Woso k'a heerlō wōō dō bī, a kasetī ka η ū, an Sent-Əspri bī ka η ū, amba a a ka wōō ū bī m.

<sup>9</sup> Woso n η gū wōō ma poore tōkke y, surakare mīnto y'a ka an η heerlō wōō sōrgō.

<sup>10</sup> Kēere bī, bō mīnto y'a ka, an nī Woso makra bare? A n nī mōr gorezaa bī kam karīndanyīnō wōō ra, bī wōō zīrō kan wōō mīηjōō kī n a da ma, ū n'a busure?

<sup>11</sup> Bī, wōō si wōō ū, Zuuba Yeezuu barka mīnto y'a ka wōō n bōmbōrē yī, am η hō bī m.»

<sup>12</sup> N η haay n zē pī, ηn'a tōr kam Pol kan Barnabas kī ma, brōō nī hoserlo kan makrarō kī kō Woso a ka η nī ba haay do vantōō kō ū bī dīndare η nī.

<sup>13</sup> Kū η y'a nya bī, Zakkī meerbaa bī si, a ū: «M danyīnō, k'a tōr ka mōō ma.

14 Siimunyoo ho ku Woso a ba a siɲɲida u, k'a dɪga a do ma, a bo u guoo ku η ba zuɸoro woo barla bi to da woo no u.

15 Bi wosolesinnisoraazanno ye bi ma so, bala, n y'a gorsira ba Wosoci u, n u:

16 Bi je u bi, moo zem bi David har k'a a da bi banka m a do, zeero ku η goota ro woo, moo yi m yare, m η do, m η jum brama.

17 Ku guoo ku η goota ro woo n a ka Zuuba ma,

kan do vantoo haay ku η ni mem moo to ma ro woo ki.

18 Zuuba i naa hi, a y'a ka ηni hoo noon duro do biisi hoo tee....

19 Bi minto y'a ka moo m hoon da, moo u, a n a ga m, woo n fir ka do vantoo guoo ku η ye Woso ma ro woo ma y.

20 U ci ba η ma, u a hi η ni, u u, η bi \*wosobaawonno manɲbare sim su y, η bi jaan da y, η bi ho ger sim su, kan ma ki so y.

21 Sira m, a doora laatu, guoo i tara no biyæ u, ηni Moyiisi lero karunda bam \*sabaa hinni haay u η sokumacero u.»

*N ci ba, n n a nyoo guoo ku η bi zuɸoro woo ma*

22 Kristazibæezanno woo kan kristagoo læezanno woo ki, sokuma bi ki, a cunta k'a guoo bo u a barla a η nyoo kan Pol ki Barnabas ki Antiyos u. Nyunta a u Ziidi ku n n'a birm Barsabas, kan Silas ki, guoo m, η ni daore m danyino woo bire u.

23 N̄ n ci naa do ka η σ:

«Kristazibəezanno kan kristagooo læezanno kɪ, σ danyɪno kɪ ɪ yaa dare a danyɪno do vantoo kɔ η nɪ Antɪyos σ kan Siirii kɪ, Silisii kɪ ro woo m.

24 Woo ma η σ, woo gooo gosunno ɪ b'awoo wonwar kɔ ma, ηn'awoo heer zar, ηnɪ daboo da awoo ma kan a meerbaaroo kɪ, bɪ woo n η nyoo y.

25 Woo σ ɛ ba deem, σ a cɪnta k'σ gooo bo σ, σ η nyoo kan σ gʊaastoo paan...ro Barnabas kan Pol kɪ.

26 Goo m, ηn'a mɪsɪrbaa ka zɛ ma, Zuuba Yeezuu Krista to ma.

27 Bɪ minto y'a ka, woo n nɪ Ziidi kan Silas kɪ nyooɛ awoo ma, kɔ η nɪ bɪ minno noon duro hɪ awoo m a ɛ m.

28 Sent-Ǝspri kan woo mɪηoo kɪ, woo σ hoon da, σ σ, a n a ga m, k'σ σ ya, σ mɔr gorezaa vanta ka awoo ra, kɔ mim pakraroo noon duro bɛɛ y:

29 A bɪ wosobaawoonno mannɪbare sim sɔ y, kan ma kɪ, hoo gəəro kɪ, b'a bɪ jaan da sɔ y. K'awoo zu naa haay σ, awoo ba mɪηa. Woso y'a dare a han.»

30 Goo kɔ n yɪ η bo σ ro woo, a leer so, ηn'a hɔr, ηnɪ ta Antɪyos σ, ηn'aa gooo woo so kɔ ma, ηnɪ ci bɪ ka η σ.

31 Ci bɪ karɪnda bɪ bare η heer nyoo, kɔ η dɔndɔɛ ncɪnaaσ yɪ bɪ minto.

32 Ziidi kan Silas kɪ kɔ η nɪ wosolesinnɪsorazanno woo, η danyɪno woo dɔndo kan meerbaaroo kɪ, ηnɪ η panja da ra.

33 N̄ goota b'σ dɔmum poore, danyɪno woo n bɪ zaa ka η σ, ηn'a bo ηnɪ ta gooo kɔ η yɪ nyoo ro



ወጋጋ ጊ.\*

<sup>35</sup> Kū Barnabas kan Pol kī nī, ስ ምጋጋ Antiyos ሆ, ስን'ቲ ከፊ ደጎደጎ, ስን'ቲ Zuuba lemim nynta bī pa dam kan ምጋጋ ምጋጋ kī ስፊ.

### *N Pol kan Silas kī ስጋጋ*

<sup>36</sup> K'a yī poore bī kur bī, Pol a ስጋጋ Barnabas m, a ሆ: «ሆ ሆ wusigə, ሆ aa dīga ሆ danyūጋ ምጋጋ ma kū biyəə kə ምጋጋ Zuuba lemim nynta pa da ሆ b'ሆ. K'ፊ dīga a kə ስጋጋ y'a bam lə ስጋጋ.»

<sup>37</sup> Barnabas n a ስጋጋ k'a Zaan kፊ n n'a birm Markī bī gaa a ta m.

<sup>38</sup> Bī, Pol n yē k'a gaa y, bala, a nynta an nū zum kፊ ሆ kan ስጋጋ kī, an a ምጋጋ ስጋጋ ma Panfilii ሆ, a n a ya, an zi ba kan ስጋጋ kī y.

<sup>39</sup> ስጋጋ bīፊ ka kan kፊ kī maam-maam, bīፊ bī n bī ስጋጋ ምጋጋ kፊ ma ምጋጋ biyəə n ta a lē, a lē. Barnabas Markī gaa, an da kፊፊፊፊ ሆ an ta Siipir ሆ.

<sup>40</sup> Pol n Silas gaa, danyūጋ ምጋጋ n yaa da, kፊ Zuuba n a barka ka ስጋጋ ሆ. ስጋጋ n cem.

<sup>41</sup> Pol bፊ Siirii kan Silisii kī kፊፊፊ ሆ, an nū kristagፊፊፊ sokumarፊ ምጋጋ paጋጋ dam la.

## 16

### *Timote a zē kፊ ra kan Pol kī Silas kī*

<sup>1</sup> Pol kan Silas kī ta ስን'aa lee ku Derbe ሆ, ስንጋጋ cem ስንጋጋ ta Listir ሆ. Karፊndanyፊ deem n nū b'ሆ, a tፊ m Timote, a da bī zፊፊፊ m, an a ba sፊrakarezaa, a zፊ bī grekki m.

<sup>2</sup> A danyūጋ kፊ ስጋጋ n Listir ሆ kan Ikoniyፊፊፊ kፊ rፊ ምጋጋ y'a lē bፊፊፊ a tፊ ሆ.

\* **15:33 15.33** Ci ምጋጋጋጋ ሆ naa dan ሆ: Silas a ስጋጋጋጋ da an ምጋጋጋጋ, Ziidi n cem a deem.

<sup>3</sup> Pol n a ησα k'a gaa. A n a gaa, an a gaso banjoo oo zuuforo ko η ni b'oo ro woo minto, bala, η haay a do, η oo, a zi bi grekku m.

<sup>4</sup> Tara no ro ko η ni bore η oo ro woo, η yi lero ko Zerizalem kristazibəəzanno woo a cunta kan kristagoo leezanno woo ki bi hire η ni, ηn'a yere η han ko η ni zu η oo miηηa.

<sup>5</sup> Kristagoo sokomaro woo sirakare panja n'a dam la, η le n'a dam la domum biyoo.

### *N Pol bir Masedvan oo*

<sup>6</sup> Pol kan Silas ki bo Frizii oo kan Galasii ki, Sent-Espri n a ta η ni tolle, ko η bi lemim bi pa da Azii oo y.

<sup>7</sup> Ko η lee ku Mizii jireyaa oo bi, η y'a ηsa k'a ta Bitinii oo, bi, Yeezuu Espri bi η da jum oo.

<sup>8</sup> N n cem, ηni bra Mizii oo, ηn'aa lee ku Trowas oo.

<sup>9</sup> Gum deem oo, Pol Woso hohunkare yi: Masedvan goaa deem y'a hunka m, an jum brama, an n'a wo zinzem ni, a oo: «Bor Masedvan oo, ibu i da woo han!»

<sup>10</sup> Pol hohunkare bi yire je oo bi, woo wuti zoo-zoo k'oo ta Masedvan oo, bala, woo si woo oo Woso n ni woo birm ko aa lemim nyinta pa da b'oo.

### *Lidii batem sire Filipii oo*

<sup>11</sup> Da ko woo oo kooloo oo Trowas oo bi, woo ta turga kan Samotrasii ki. A do k'a me bi, woo ta Neyapolis oo.

<sup>12</sup> O oo to b'oo, oo ta Filipii oo, oo gam ma, Masedvan koro haay tara no goota m bi. A gooo woo n a so a miηηa oo am Rom zanno paan...ro woo ho bi m. Woo domum poore ba tara no bi do oo.

13 \*Sabaa hinni ɔ, wɔɔ bɔ tara nɔ ɔ, ɔ ta borko le ra. Bince bi do ɔ bi, wɔɔ ɔ hɔɔn da, ɔ ɔ, yaadare bince nyintam b'ɔ. Kɔ wɔɔ nyinta bi, wɔɔ Yeezuu mim dɔnda kan lanno kɔ η y'a so kɔ ma b'ɔ rɔ wɔɔ ki.

14 N̄ gɔaa deem k'a tɔ m Lidii, garhuuro heerezaa m, bi nyinta, an n'a tɔr kam wɔɔ ma. Tiyatur kɔ nyi m, an ni Woso dan ɔ. Zuuba a heer gɔ k'an bɔr a ma, an a tɔr ka Pol meerbaa bi ma.

15 K'a batem si bi, a miηηa kan a har gɔɔɔ ki bi, a a ye wɔɔ han, an n'a hire, a ɔ: «K'awɔɔ y'a hɔɔn dare a ɔ, mɔɔ i zum Zuuba ɔ, k'a bɔr, a bi wɔta mɔɔ har ɔ.» A n ma wɔɔ ma, wɔɔ n kɔ ɔ ye.

### *N Pol nyasɔ Filipii ɔ*

16 Hindeem ɔ, wɔɔ ni tam yaadare bince ɔ, lɔpoo n bi wɔɔ ze ɔ, lɔ m, bɔurɔzaa m. A wɔ bi kure i busoo kare a zuubɔɔ wɔɔ ɔ.

17 A n ni zum wɔɔ je ɔ, Pol kan wɔɔ ki, an ni zee dare, a ɔ: «Gɔɔɔ nɔɔn duro Woso k'a le da haay zibəenyino m. Bombore zaa η n'a pa dare awɔɔ m.»

18 A ba a ɔ, ncɔnaas dɔmum gɔta nɔ ɔ. Pol n bi kɔ, an a bɔ, an a hi zinə bi m, a ɔ: «Yeezuu Krista tɔ ma, mɔɔ le ka ɔbu ɔ: bɔ lɔ naa do me ɔ!» Lɛem bi, a bɔ a me ɔ.

19 A zuubɔɔ wɔɔ kɔ η y'a yi a busoo bi yire n a ze ra bi, η Pol nyasɔ kan Silas ki, ηni η gungaata, ηni ta η ni daasi ɔ, jitanno taa.

20 Brɔɔ n η gaa, ηn'aa η hinka dɔdɔkɛnno m, η ɔ: «Gɔɔɔ nɔɔn duro ni wɔɔ kɔ naa nyankore. Zuforo m.

21 N̄ n̄ h̄o k'a b̄ir zum w̄oo R̄om zanno l̄ero ɔ b̄i d̄indam.»

22 Zamaa n̄ wuti nyaa m̄ kan Pol r̄o k̄i. D̄udok̄enno w̄oo n̄ l̄e ka, η̄n̄i η̄ huuro b̄omb̄o η̄ ma, η̄n̄i η̄ z̄e maɗuro m̄.

23 N̄ z̄e k̄o η̄ y'a ɔ ḡota b̄i, η̄ b̄okare, η̄n̄i η̄ du l̄onn̄oɔe ɔ. N̄ n̄ l̄e ka l̄onn̄oɔe d̄omazaa b'ɔ kan d̄iga η̄ ma m̄iη̄ja.

24 Ḡaa k̄o η̄ l̄e naa do ka ɔ b̄i, a ȳi η̄ du c̄en̄zaa b'ɔ, an η̄ da ḡo ɔ.

25 D̄ibsir k'a da b̄i, Pol kan Silas k̄i ɪ yaa dam, η̄n'ɪ Woso l̄eb̄ore laa l̄om, l̄onn̄o vant̄oo w̄oo n'a t̄or kare η̄ ma.

26 Tara n̄ nyiη̄j̄o l̄e deem, a nyiη̄j̄ore b̄i paη̄ja n̄ c̄e j̄ir b̄i ȳinyi. C̄e b̄i l̄ero w̄oo haay n̄ ḡonḡo l̄eem, l̄onn̄o w̄oo haay baη̄jaro w̄oo n̄ sur p̄eη̄j̄o b̄i ma.

27 L̄onn̄oɔe d̄omazaa b̄i n̄ wuti h̄inceem ma, a l̄onn̄oɔe l̄ero w̄oo ȳi η̄n'ɪ ḡum, a h̄oon ɔ b̄i l̄onn̄o w̄oo a si η̄ y'a ɔ. A n̄ a karḡo gaa ɔ, k'a a m̄iη̄ja z̄e m̄.

28 Pol n̄ z̄ee da kan paη̄ja k̄i, a ɔ: «ɪ b̄i h̄osɪ ba ɪ m̄iη̄ja n̄i y. W̄oo haay ta ɔ.»

29 L̄onn̄oɔe d̄omazaa b̄i n̄ s̄e ȳe, an bra si, an gas̄o, an aa s̄onta Pol kan Silas k̄i taa meh̄ink̄o m̄.

30 A n̄ η̄ gaa, an b̄o η̄ n̄i garga ra, an n'a h̄ire η̄ n̄i, a ɔ: «Ḡoo ra, m̄oo y'a bam l̄o k̄o m̄ b̄omb̄ore yɪ?»

31 N̄ n̄ a nyɪ b̄o n̄o, η̄ ɔ: «S̄ira ka Zuuba Yeezuu ɔ, ɪ b̄omb̄ore yim, ɪb̄u kan ɪ har ḡoo k̄i.»

32 N̄ n̄ Zuuba lemim b̄i d̄inda m̄, kan ḡoo haay k̄o η̄ n'a har ɔ r̄o w̄oo k̄i.

33 L̄onn̄oɔe d̄omazaa b̄i n̄ η̄ gaa gunuu ɔ b'ɔ

lɛɛm, k'a yaa η nyinno sorgo. Wakati bi do u so bi, a batem si kan a har guɔɔ ki haay.

<sup>34</sup> A n η gaa, an ta η ni a ce u, an hɔbire ka η u, an n'a heer nyɔɔm kan a har guɔɔ wɔɔ ki, k'a sira ka Woso u bi to ma.

<sup>35</sup> Do k'a me bi, dɔdɔkɛnno wɔɔ a domazanno nyɔɔ ku η n'aa a hi lɔnnɔce domazaa bi m, kan wo saa guɔɔ wɔɔ ma.

<sup>36</sup> Lɔnnɔce domazaa bi n mim naa do hi Pol m, a u: «Dɔdɔkɛnno wɔɔ nyɔɔ da, η u, ηni wo saa awɔɔ ma. Ncinnaa bi, k'a bo a doo kan laafu ki.»

<sup>37</sup> Bi Pol a hi, a u: «Ij y'a ka, ηni wɔɔ ze zamaa bire u, bi η n wɔɔ dɔdo ka y, wɔɔ ku wɔɔ n Rom zanno, ηn'a ka, ηni wɔɔ du lɔnnɔce u. N n bokare, ηn'a nɔam k'a a kona, a wɔɔ bo. Bi bi ku yire y. N n bur a zim, ηni bi wɔɔ bo.»

<sup>38</sup> Guɔɔ wɔɔ n a wusigɛ, ηn'aa naa haay hi dɔdɔkɛnno wɔɔ m, nyibɛθ n gasu η u, ku y'a hi η ni, η u Rom zanno n a mi bi minto.

<sup>39</sup> N n bur, ηni bi sugur ye η han, ηni η bo, ηn'a ye η han, ku η ni bo tara bi no u.

<sup>40</sup> Ku η bo lɔnnɔce u b'u bi, Pol kan Silas ki ta, ηn'aa Lidii yi, ηni danyɔno wɔɔ yi ηni η heer ba kookoo, ηni cem.

## 17

### *Pol ta Tesaloniki kan Beree ki u*

<sup>1</sup> N bo Anfipolis u kan Apolonii ki, ηn'aa lee ku Tesaloniki u. Zɔfɔro wɔɔ sokumace n ni b'u.

<sup>2</sup> Amb'a tir a ba biisi bi, Pol ta, an aa η yi, an sɔura ba kan η ki \*sabaa hinni u, an a ta ku re gallem kaako, an ni Wosoci bi

<sup>3</sup> bərə η nı kʊ zi, a ʊ Krista a ga m, an fir yi, an ga, an a mım bʊ ʊ gəəno bire ʊ. A n n'a hıre, a ʊ: «Krista kʊ mʊ n'a pa dare awʊ m bi, Yeezuu m.»

<sup>4</sup> Zıfərə gʊsıno ye, ηn'a ze kʊ ra kan Pol kı Silas kı, kan grekkı kʊ η nı Woso dan ʊ rʊ wʊ kı gʊta, kan lanno tozanno kı gʊta.

<sup>5</sup> Zıfərə wuti kan jumbaa heerbusu kı, ηnı gʊʊ nıbu rʊ gaa zaa bire ʊ, ηn'a ka tara bi gʊʊ wʊ n yar, ηnı tarano bi nya kʊ re. N n ta Zason har ʊ, ηn'a kam Pol ma kan Silas kı, k'a η gaa a ta η nı gʊʊ wʊ taa.

<sup>6</sup> Kʊ η n η yi bi, η Zason gaa kan danyıno gʊsıno kı, ηnı ta η nı dʊdʊkəno taa, ηn'i zee dare, η ʊ: «Gʊʊ noon duro nı durnya bi dam, ηnı cem ηnı bʊr naa ʊ keere,

<sup>7</sup> Zason n η si a har ʊ. N haay kaanm Rəm cir le m, η ʊ, cir vanta n ta ʊ, a tʊ m Yeezuu.»

<sup>8</sup> Zeero noon duro gʊʊ wʊ da bʊ ʊ, kan dʊdʊkəno wʊ kı,

<sup>9</sup> ηnı busoo si Zason kan danyıno wʊ kı han, ηn'a cınta, ηnı bʊkare, ηnı wʊ saa η ma.

### *N Pol kan Silas kı si mıηηa Beree ʊ*

<sup>10</sup> Lεem bi, danyıno wʊ a ka Pol kan Silas kı n cem kan Beree kʊ kı gunuu ʊ. Kʊ η lee ku bi, η ta zıfərə sokumace ʊ.

<sup>11</sup> Zıfərə kʊ η nı b'ʊ rʊ wʊ mıηηa, an le da Tesaloniki zanno wʊ ra. N lemim bi si kan a heer kı haay. Dımım haay, η yi dıgam Wosoci b'ʊ, k'a dıga a hʊ kʊ η n'a hım bi sıra m ge.

<sup>12</sup> Gʊta a ba sırakarezano η bire ʊ kan grekkı lanno tozanno kı, gʊʊyaaro kı gʊta.

13 Tesaloniki zuɸoro wɔɔ kɔ η y'a ma, η υ, Pol ι Beree υ an nɪ Woso lemim pa dam bɪ, η lee ku b'ɔ, k'a a ya, a ɔɔɔ nyɔnnyɔɔta.

14 Danyɪnɔ wɔɔ n a ba zɔɔ, ηnɪ Pol da zaa ra an ta kan higɔta bɪ lɛ ra kɪ, bɪ ma bɪ, Silas kan Timote kɪ ɔɔta b'ɔ.

15 Ɔɔɔ kɔ η Pol da zaa υ rɔ wɔɔ a gaa ηnɪ ta m Atennɪ υ, ηn'a wusigə kan Pol lɛ kɪ, kɔ Silas kan Timote kɪ n a jɪ sa zɔɔ-zɔɔ.

### *Pol ι Atennɪ υ*

16 Pol k'a nɪ dɔrɛ η ma Atennɪ υ bɪ, a heer a zar kan \*wosobaawɔnnɔ kɔ η nɪ tara bɪ nɔ υ, ηnɪ η dan υ rɔ wɔɔ kɪ minto.

17 A n gasɔ sokumacɛ deem υ, an nɪ meer bam kan zuɸoro wɔɔ kɪ, kan ɔɔɔ kɔ η nɪ Woso dan υ rɔ wɔɔ kɪ, dɔmɪm haay daasɪrɔ υ, a y'a bam kan ɔɔaa haay k'a nɪ zem bɪ kɪ.

18 Hɔɔnkamazanno, Epikiriyeenrɔ kan Stoyiseenrɔ\* kɪ, nyɪnta b'ɔ ηn'ɪ sɔɔra bam kan kɪ. Ɔɔsɪnnɔ n'a hɪrɛ, η υ: «Para-paradarezaa naa dɔ υ lɔ?» Ɔɔsɪnnɔ υ: «Wosoro daarɔ an nɪ η pa dare!» Kɔ sɪra nɪ, Pol ι Yeezuu pa dam, kan a mumbɔɔrɛ kɪ.

19 N n a nyasɔ k'a ta m ci kɔ n n'a birm Arewopaazi bɪ mim υ. N n a hɪ, η υ: «ɪbɪ ι da ma, ι karɪnda daa k'ɪbɪ n'a bam naa jɪ dɪnda wɔɔ n na?»

---

\* **17:18 17.18** Epikiriyeenrɔ: ɔɔɔ kɔ η n'a kam durnya nyɪntabaa ma rɔ wɔɔ m brɔɔ. N n'a hum sɔ, η υ, Hɔst bɛɛ y'a so durnya b'ɔ y. Hɔ haay bɪ, ba an nawom bala. Stoyiseenrɔ: ɔɔɔ kɔ η yɛ mim kɔst ma rɔ wɔɔ m brɔɔ. N n'a kam ma, k'a hɔ k'a so durnya υ jilli bɪ dɔ.

<sup>20</sup> Bala, ɪbu ɪ minno daarɔ dundam wɔɔ m, bi y'a ka wɔɔ ɛ n taa k'ɔ η ji dɔ.»

<sup>21</sup> Atenni zannɔ wɔɔ kan saanarɔ ki bir hɔsi bam, kɔ minno daarɔ dundarɛ kan a tɔr ka ma ki bɛɛ y.

<sup>22</sup> Pol n jum brama Arewopaazi ɔ b'ɔ, a ɔ: «Atenni zannɔ, dɪga kɔ mɔɔ nawɔm awɔɔ ma naa, sɪrakarɛzannɔ gɔtɔɔ n'awɔɔ m.

<sup>23</sup> Kɔ mɔɔ m da awɔɔ kɔ bi zi bi, hɔ haay k'a n'awɔɔ yaadare mɔr bi, mɔɔ yi. Mɔɔ yi, n n a gɔrsɪra ba mannɪduu niŋŋɔ ma ncɪnaaɔ: <Woso kɔ gɔaa n a dɔ minto.> Hɔ k'awɔɔ n'a dan ɔ, b'awɔɔ n a dɔ bi, bi mɔɔ bɔr kɔ m b'a pa da awɔɔ m naa.

<sup>24</sup> Woso k'a durnya da, kan hɔ haay k'a n'a nɔ ɔ bi ki, a m brama kan tara ki Zuuba. A bir gasɔm wosocerɔ kɔ gɔɔɔ a dɔ a wɔ m nɔ wɔɔ nɔ ɔ y.

<sup>25</sup> Hɔsi zibəə ba ma y. A bir a kam ma kɔ gɔaa n a da a han hɔ niŋŋɔ ma y. Bala, a n ni mɪsɪrbaa, hoonsi, kan hɔ haay ki kam gɔaa haay ɔ.

<sup>26</sup> K'an gɔaa deem mɛ ki, a do haay da kɔ η ni bir tara burɔ lɛɛ haay ɔ. A dɔmɪnnɔ bɔ kɔ zi gɔɔɔ minto, kan η tararɔ jirɔ ki,

<sup>27</sup> kɔ η n'a da ma, ηn'a wɔ dɪnda, ηn'a ka Woso ma, gɛɛ η y'a yɪm gɛ, an bɔkarɛ a bi laatɔ wɔɔ gɔaa biyəə ma y.

<sup>28</sup> Bala,

A miŋŋa zi wɔɔ mɪsɪrbaa n ta ɔ, ɔ ni tare, ɔ ni meeyaa m.

Amba awɔɔ gɔrsɪrabɛnno gɔsɪnnɔ a hi bi m: <A dogɔɔɔ m wɔɔ m.>

<sup>29</sup> Kɔ Woso dogɔɔɔ m wɔɔ m bi, wɔɔ n ɔ ga m, ɔ ɔ hɔɔn da, ɔ ɔ, Woso bi sarma ni, gɛɛ wanzurfu,



gɛɛ jaa kʊ ɡʊaa a banka, an a bɔ ʊ a hoɔn ʊ bi ni y.

<sup>30</sup> Bi, Woso n a ya, an ni dɔgam dɔmum kʊ ɡʊɔɔ wɔɔ ni badɔ nɔ ʊ bi ma y. A y'a hire η ni keere, kʊ η haay n a bɔ a mimbɔnyaarɔ ʊ bince haay ʊ.

<sup>31</sup> A dɔmum deem bɔ ʊ, an a cinta, kʊ ɡʊaa k'a bɔ ʊ bi n bi durnya dɔdɔ ka kan sira ki. Bi, a a kaseti hinka ɡʊɔɔ haay m, an a mum bɔ ʊ ɡəəno bire ʊ.»

<sup>32</sup> Ɣəəno mumbɔure mim kʊ η b'a ma bi, ɡɔsɔnnɔ ɪ yaa wom Pol ma, niηηoo n n'a hire, η ʊ: «K'ʊ mim naa do minto m, wɔɔ y'ʊ yare, ʊ tɔr ka ɪbi ma dɔmum vanta ʊ.»

<sup>33</sup> A yi ncɪnaaʊ, Pol n a ɡʊ η ma.

<sup>34</sup> Ɣɔsɔnnɔ n bɔkare, ηni ye a meerbaa bi ma, ηn'a ba sɪrakarezanno. Arewopaazɪzaa Denii nyɪnta ʊ, kan lɔ deem kʊ n n'a birm Damariisi bi ki, kan ɡɔsɔnnɔ ki sɔ.

## 18

### *Korenti kristagʊɔɔ sokoma cintare*

<sup>1</sup> Bi je ʊ bi, Pol a hɔr Atenni ʊ, an ta Korenti ʊ.

<sup>2</sup> B'ʊ bi, a zɪfʊ deem ze ʊ, a tɔ m Akilas. Pɔn kʊ ɡʊaa m, an a to Italii ʊ lɛem an bɔr kan a lɔ Prisil ki. Kʊ sira ni, cir Kloodi lɛ ka, kʊ zɪfʊrɔ haay n bɔ \*Rɔm ʊ. Pol n kʊ ma kan η ki,

<sup>3</sup> bi, kʊ wɔzibəə deem η n'a bam bi, (zappabaa m,) a zer η har ʊ, ηn'ɪ zi bi bam kan kʊ ki. Huucɛrɔ pɛɛrarɔ\* ηn'ɪ η bare.

\* **18:3 18.3** pɛɛrarɔ wɔɔ ba η nawom biiro ka m.

4 \*Sabaa hinni haay, a ɪ karɪnda dɪndam zɪfɔrɔ sokomace b'ɔ, an n'a tɔŋ ɔ kan zɪfɔrɔ wɔɔ ki grɛkkɪrɔ wɔɔ ki, kɔ η n'a si.

5 Silas kan Timote ki kɔ η y'a to Masedɔan ɔ, ηnɪ lee ku bɪ, η bɪ dɪga a Pol ɪ karɪnda bam, an n'a hum zɪfɔrɔ wɔɔ m, a ɔ Krista bɪ, Yeezuu m.

6 Zɪfɔrɔ wɔɔ bɪsɪ ka kan Pol ki, ηnɪ meerbaa bɔnyaa ba. Pol n a huuro ze fɛr, an a hɪ η nɪ, a ɔ: «K'awɔɔ n bɔmbɔrɛ yɪ, a taar y'awɔɔ mim ɔ. Mɔɔ mim bɛɛ m bɪ dɔ y. Naa ma kɛɛrɛ bɪ, ta mɔɔ nawom do vantɔɔ zi.»

7 A n a hɔr bɪnce bɪ do ɔ, an ta gɔaa kɔ n n'a birm Titiyus Zistus bɪ har ɔ. Woso daɔrezaa m, a har bɪ n junjeem sokomace bɪ ma.

8 Krispus k'a m sokomace bɪ cir b'a ba sɪrakarezaa kan a har gɔɔɔ ki haay. Korentɪ zanno gɔtɔɔ, kɔ η n'a tɔr kam Pol ma rɔ wɔɔ, a ba sɪrakarezanno sɔ, ηnɪ batem si.

9 Gum deem ɔ, Zuuba a hɪ Pol m, a hɔhɪnkare nɔ ɔ, a ɔ: «ɪ da bɪ bɔ ɔ y, ɪ bɪr a hum, ɪ bɪ ze pi y.

10 Kɔ sɪra nɪ, mɔɔ ɪ kan ɪbɪ ki, bɪ gɔaa ba ɔ, an n'ɪbɪ nyasom k'a fir ka ɪ ma y, bala, mɔɔ gɔɔɔ ta ɔ gɔta tara naa do nɔ ɔ.»

11 Pol dɔɔraa ba b'ɔ deem kan a kur ki, an nɪ Woso lemim dɪndare η bire ɔ.

### *N Pol nyasɔ, n nɪ ta m Galiyon taa*

12 Dɔmum kɔ Galiyon nyɪnta ɔ Akayii tara lɛɛzaa bɪ, zɪfɔrɔ wɔɔ a lɛ ba deem, ηnɪ wuti jumbaa m kan Pol ki, ηn'a gaa, ηnɪ ta m Galiyon dɔdɔkare bɪnce ɔ, ηn'a hire, η ɔ:

13 «Gʊaa naa do, karɪnda an n'a bam gʊɔɔ m, a ʊ, gʊɔɔ n yaa da Woso m kan yaadare k'a n a gaakumba kan wɔɔ lɛrɔ kɪ.»

14 Pol ʊ k'a nyɪ bɔ ʊ, Galiyɔn n a nyɪ bɔ zɪfʊrɔ wɔɔ nʊ, a ʊ: «Zɪfʊrɔ ra, kʊ zi niŋŋə a ba a bɪ tɪrga, gɛɛ zibəə bonyaa a ba, mɔɔ yɪ m tɔr kare awɔɔ ma, bala, a a yɔ.»

15 Bɪ, k'awɔɔ bɪsɪ bɪ kare bɪ, meerbaa m, gɛɛ tɔrɔ m, gɛɛ awɔɔ miŋŋɔɔ lɛrɔ m bɪ, pakra a ba awɔɔ m. Mɔɔ lɛ baa kʊ m nyɪnta minno nɔɔn duro dʊdɔkər y.»

16 A n la ŋ la dʊdɔkare bɪnce ʊ b'ʊ.

17 Ŋ haay n Sɔsten, sokumace cir bɪ nyasʊ, ŋn'a zɛ dʊdɔkare bɪnce ʊ b'ʊ, bɪ, Galiyɔn n a war hɔbaa naa do ma y.

### *Pol a bɔ an ta Antiyɔs ʊ*

18 Pol a ya, an maastre ba Korentɪ ʊ. Bɪ jɛ ʊ bɪ, a a gʊ danyɪnɔ wɔɔ ma, an da kɔɔlʊs ʊ, k'a ta Siirii ʊ. Akilas kan Prisil kɪ zu kʊ ʊ kan kɪ. Pol a mim zɪnzera Senkres ʊ, bala, a ler bɔ Woso m.

19 Ŋ lee ku Efɛɛzɪ ʊ. B'ʊ bɪ, Pol a gʊ a zukuuzanno wɔɔ ma. A ta, an aa gasʊ zɪfʊrɔ sokumace ʊ b'ʊ, an nɪ bɪsɪ kam kan ŋ kɪ.

20 Brɔɔ n a yɛ han kan a dɔmɪm bɪ zu ra, an a gu,

21 an a gʊ ŋ ma, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Mɔɔ zem bɪ bʊr awɔɔ zi dɔmɪm niŋŋə ʊ, kʊ Woso yɛ.» A n da kɔɔlʊs ʊ, Efɛɛzɪ ʊ.

22 K'a lee ku Sezaree ʊ an bɔ kɔɔlʊs b'ʊ bɪ, a cem an ta Zerizalem ʊ, an aa yaa da danyɪnɔ wɔɔ m, an cem an ta Antiyɔs ʊ,

<sup>23</sup> an aa maastre ba b'ɔ poore. A n cem, an ta Galasii kan Frizii kɪ gɔrgarɔ haay ɔ, an nɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ haay heer bam kookoo.

*Apolɔs ta Efɛɛzi ɔ kan Korenti kɪ ɔ*

<sup>24</sup> Zɪɪfɔ deem kɔ n n'a birm Apolɔs, an yɪ Alesandrii ɔ bɪ lee ku Efɛɛzi ɔ. Hɔɔn zaa m, an mim dɔ. A n Wosoci bɪ dɔ sɔ.

<sup>25</sup> Zuuba zaa b'a dɪnda zɔr-zɔr, a y'a pa dare kan a heer kɪ haay, an nɪ karɪnda dɪndam gɔɔɔ m, an nɪ hɔ haay k'a ba Yeezuu minto bɪ dɪndam, an nɪ zure a zaa ɔ. Bɪ, batɛm kɔ Zaan nyɪnta an a kam b'a dɔ bala.

<sup>26</sup> A n nɪ meer bam kan wɪstrabaa kɪ sokɔmace ɔ b'ɔ. Prisiil kan Akilas kɪ kɔ η y'a meerbaa ma bɪ, η y'a gaa, ηnɪ Woso zaa bɪ dɪnda m zɔr-zɔr, ηn'a paŋŋa da ra.

<sup>27</sup> K'a nyɪnta, an n'a ηɔam k'a ta Akayii ɔ bɪ, danyɪnɔ wɔɔ ɔ: A a ga m. N n ci ba karɪndanyɪnɔ wɔɔ ma, kɔ η n'a si mɪŋŋa. K'a lee ku b'ɔ bɪ, a daahan gɔta ka gɔsɪnɔ ɔ, gɔɔɔ kɔ Woso barka minto η sɪra ka Yeezuu ɔ rɔ wɔɔ.

<sup>28</sup> Bala, a meerbaa bɪ paŋŋa bɔr zɪɪfɔrɔ wɔɔ ra gɔɔɔ wɔɔ bire ɔ, a ɪ Wosoci bɪ jɪ hɪre η nɪ sɪrɪ-sɪrɪ, a ɔ: Krista bɪ, Yeezuu m.

## 19

*Pol lee ku Efɛɛzi ɔ*

<sup>1</sup> Dɔmɪm kɔ Apolɔs nyɪnta ɔ Korenti ɔ bɪ, Pol bɔ kɔ bɪ gɔrgarɔ kɔ η nɪ cigaarɔ wɔɔ ɔ, an ta Efɛɛzi ɔ, an karɪndanyɪnɔ gɔsɪnɔ yɪ b'ɔ,

<sup>2</sup> an η lar, a υ: «K'awoo a ba sarakarezanno bi, awoo Sent-Espri si ra?» N n a nyi bo υ, η υ: «Woo n Sent-Espri mim ma cina y.»

<sup>3</sup> Pol n laaka da, a υ: «Batem kara awoo si keere?» N n a nyi bo υ, η υ: «Zaan batem bi m.»

<sup>4</sup> Pol n a hi η ni, a υ: «Zaan nyinta, an ni heerlorle batem kam, an n'a hum gooo m ku η ni sira ka gaa k'a ni zem bi bur awoo je υ b'υ. A le taa k'a hi, a υ: Yeezuu.»

<sup>5</sup> Ku η naa ma bi, η batem si Zuuba Yeezuu to ma.

<sup>6</sup> Pol n a woro ka η la, Sent-Espri n zer η la, ηn'u meer bam leminno vantoo m, ηn'u Woso le si ηn'u som la.

<sup>7</sup> Goo ku η nyinta b'υ ro woo le a zo buerehuya ma.

### *Pol ι karında bam Efəzi υ*

<sup>8</sup> Pol tur ta sokomace υ, an bur Woso cirbəə bi mim dundam kan wısrabaa ki, an ta an mom kaako ku. Ku gooo ku η n'a tor kam no woo n a si sira.

<sup>9</sup> Gosıno ku η heer ka, η bur yem k'a si bi, η nyinta, ηn'u Yeezuu zaa bi sonso wom gooo bire υ. Pol n bo η bire υ, an karındanyıno woo gaa a ho, an ta η ni Tiranosu karındace υ, an ni ho dındare η ni domum haay.

<sup>10</sup> A ba a υ ncınaas an ta, an doorraa huya ku, bi minto y'a ka Azii zanno, zıforo, kan grekkuro ki n a ku, ηni Zuuba lemim bi ma.

### *Seva nyıno*

<sup>11</sup> Woso n ni hoserlo ku η loo ba υ bam kan Pol ki.

12 Baa kɔ n pɛera gɛɛ huu a nɔ a mɛ ma, n a nɔ yaabazanno ma, η yɪ laafu yurɛ, zinɛro wɔɔ nɪ bɔrɛ η mɛ ɔ.

13 Zɪfɔrɔ gɔɔɔ n ta ɔ ηnɪ bɪmbɪrm, ηn'a dam ma, ηn'i lam zinɛro ra. Hindeem ɔ η n'a ηɔa k'a la zinɛro ra gɔɔɔ mɛ ɔ Zuuba Yeezuu tɔ m. N ηn'a hirɛ, η ɔ: «Mɔɔ y'a hirɛ awɔɔ m Yeezuu kɔ Pol n n'a pa dam bɪ tɔ ma, k'a bɔ!»

14 Zɪfɔrɔ wosocɛmannɪbɛr jɪtaarɛ deem kɔ n n'a birm Seva b'i nyɪnɔ m saanhɪna, ηn'i zibɛə naa do barɛ.

15 Zinɛ n a hɪ η nɪ, a ɔ: «Mɔɔ Yeezuu dɔ, kɔ nka m Pol m, mɔɔ dɔ. B'awɔɔ, nkɔɔ n'awɔɔ nɪ?»

16 Gɔaa kɔ zinɛ n a mɛ ɔ bɪ n der η ma haay, an a da η ma, an fir ka η ma, ηnɪ bra si, ηnɪ bɔ har ɔ b'ɔ dɪgɪ, kan nyinno kɪ.

17 Efɛɛzɪ kɔ jilli, zɪfɔrɔ kan grɛkkɪrɔ kɪ kɔ η nɪ b'ɔ rɔ wɔɔ haay mim naa do ma. Nyibɛə n gasɔ η haay ɔ, ηn'a lɛ bɔ Zuuba Yeezuu tɔ ɔ.

18 Gɔɔɔ kɔ η sɪra ka ɔ rɔ wɔɔ barla, gɔta bɔr, ηn'a leer busu brama, ηn'a minno bɔrɛ a lɛ ma.

19 Gɔɔɔ gɔta kɔ η gɔta, ηn'a mɪηηa ka wɔkure ɔ rɔ wɔɔ a ciro wɔɔ gɔr, ηnɪ bɪ η so kɔ ra, ηnɪ sɛ nya η ɔ, gɔaa haay taa. Ciro wɔɔ haay kɔ η y'a busoo lɛ zɛ bɪ, a wanzurfu busoo ma waa busoor.

20 Ncɪnaaɔ bɪ, kan Zuuba paηηa kɪ, lemim bɪ nɪ tam lɛɛ, a paηηa n'a dam la.

### *Efɛɛzɪ a zɛ kɔ ma*

21 Minno nɔɔn duro kɔ η cem bɪ, Pol a cɪnta a hɔɔn ɔ, k'a bɔ Masedɔan ɔ kan Akayii kɪ ɔ, a ta Zerizalɛm ɔ. A n n'a hirɛ, a ɔ: «K'a lee ku b'ɔ, k'a cem a ta Rɔm ɔ.»

22 A a daahanzanno huuyoo Timote kan Erasti ki nyoo Masedoan o, a miyha n goota Azii o an maasure ba poore.

23 Domum bi do o, nyaaro gutoo bi wuti hni ba Zuuba zaa bi minto.

24 Nyokka deem n ni b'o a to m Demetrus, an ni Artemis yaadarece nyogoro bam wanzurfu m kan nyokkaroo vantoo ki, hn'i busoo yim gota.

25 A nyokkaroo woo duro so ko ma kan tar deem zibəəzanno ki, a o: «M gaaasiboo, awoo do a o, woo wozibəe naa do ni hobeire kam woo o.

26 B'awoo yi, an n'a mam: Efeezi no bee m bala y, Azii o haay Pol naa do n'a dundam gooo haay m, a o, wosoro ko woo ni h bare o wo m noon duro, wosoro bee y. Goo gota hn'i zure a ho b'o.

27 Woo zibəe bi zarle minto bi bee woo ni nyi bam ni bala y, woo wosolo gota Artemis ce bi boore m. Bala, Artemis ko Azii zanno kan durnya naa haay ki n'a dan o bi, a bi daore yim do y.»

28 Ko h naa ma bi, h heer busu, hni zee da, hn'a hire, h o: «Efeezi zanno Artemis n gota!»

29 Mim naa do a kergu kono bi haay ra, an a ze ko ma, hni bra si, hni ta sarbare bince o b'o, hni Masedoan zanno Gayus kan Aristarki ki ko h ni Pol zukuuzanno woo nyaso, hni ta h ni.

30 Pol n a cunta, k'a ta sokoma bi bince o. Bi, karindanyino woo n a to an ta y.

31 Azii cinno gosunno k'a gaaasiboo m no woo nyoo da ko n n'a hi m, h o: a b'a ka a mim ma, a o, ta a o sarbare bince o b'o y.

32 Lee bi n a ba borgo. Gaa biyee n'a hoonho hum, tator h n'a bam bala, gooo gota n a do ko

bɔ minto m, a a so kɔ ma y.

<sup>33</sup> Gɔɔɔ ɪ nyunta sokuma bi bire ɔ, ηηɪ mim bi dɪnda Alesandɪr kɔ zɪfɔrɔ wɔɔ a bɔ ɔ n a ka lɛɛ bi m. Alesandɪr n a wɔ busu, k'a meer ba kan zamaa bi kɪ.

<sup>34</sup> Kɔ η y'a dɔ, η ɔ zɪfɔ m bi, η haay a lɛ ba deem, ηη'ɪ zee dam. N̄ zee bi dare wakati hɪya ku. N̄ ɔ: «Efɛɛzi zanno Artemis n gɔta!»

<sup>35</sup> Gɔrsɪrabɔr b'a gu an a da ma, an gɔɔɔ wɔɔ da bar ɔ, a ɔ: «Efɛɛzi zanno, gɔaa ta ɔ, a n a dɔ, a ɔ, Efɛɛzi kɔ zanno nɪ dɔm Artemis gɔta cɛ bi ma, kan a jaa k'a a to brama an a da bi kɪ ra?»

<sup>36</sup> Kɔ η n bɪst ka hɔ naa do ma bi, a a ga m, awɔɔ m bɔr a ma, a b'a ka, a ba zɔɔ-zɔɔ y.

<sup>37</sup> Awɔɔ bɔr gɔɔɔ m naa ɔ, η n mim zu ɔ wɔɔ wosolɔ bi ma y, η n a sunsɔ wɔ sɔ y.

<sup>38</sup> Kɔ Demetrus kan zibəanno wɔɔ kɪ ɪ mim m kan gɔaa kɪ, dɔdɔkare dɔmɪm ta ɔ. Taralɛɛzanno ta ɔ. K'a ta kɔ m dɔdɔkare bɪncɛ ɔ.

<sup>39</sup> Kɔ minno gɔsɪnno ta ɔ kɔ kɔ bi gɔɔɔ a so kɔ ma, η dɪgam minno wɔɔ duro ma.

<sup>40</sup> Her naa, mim b'a da ma, an yɪ bɔnyaa kan wɔɔ kɪ. Bala, n y'a da ma, n nɪ mim ka wɔɔ ra sokuma naa do minto. Sokuma naa do jɪ ba ɔ y, kɔ n wɔɔ lar wɔɔ bi hɔst yɪm ɔ a hɪ y.»

<sup>41</sup> Bɪ, naa k'a hɪ bi, a gɔɔɔ wɔɔ da zaa ra.

## 20

### *Pol a bɔ an ta Masedvan ɔ*

<sup>1</sup> Bɔgɔr bi k'a b'a da bar ɔ bi, Pol karɪndanyɪnɔ wɔɔ so kɔ ma, a nɪ η dɔndɔ. Bɪ jɛ ɔ bi, a a leer so η nɪ, an Masedvan zaa sa.



<sup>2</sup> A a da a gorgarɔ zi, an danyɩno wɔɔ dondo gɔta, an bɔkare an lee ku Gresi\* ɔ,

<sup>3</sup> an aa nyɩnta b'ɔ mom kaaku. Dɔmum k'a nɩ dan ɔ kɔɔlɔɔ ɔ k'a ta Siirii ɔ bɩ, zuɔɔrɔ wɔɔ kɔ η kɔ ma k'a nyasɔ bɩ, a a hɔɔn da, an a bɔ an bɔ Masedɔan ɔ.

<sup>4</sup> Gɔɔɔ kɔ η zu kɔ ɔ kan kɩ rɔ wɔɔ, Beree kɔ gɔaa Piirus nyɩ Sopatros kan Tesaloniki kɔ gɔɔɔ Aristarki kan Sekundus kɩ, Derbe kɔ gɔaa Gayus kɩ, kan Timote kɩ, kan Azii kɔ gɔɔɔ Tisikkɩ kɩ, Trofim kɩ sɔ.

<sup>5</sup> Gɔɔɔ nɔɔn duro lɛɛ ka lɛɛ, ηnɩ ta, ηn'ɩ dɔm wɔɔ ma Trowas ɔ.

<sup>6</sup> Kɔ wɔɔ nɩ, wɔɔ ɔ hɔr Filipii ɔ, bur kɔ n n nyɔnyɔɔ da ma bɩ dɔmunno kur, ɔ da kɔɔlɔɔ ɔ k'ɔ aa n η ku. Dɔmum soor jɛ ɔ bɩ, wɔɔ lee ku Trowas ɔ. Wɔɔ n gɔɔta b'ɔ dɔmum saanhɩna.

### *Pol gɔaa mɩm bɔ ɔ Trowas ɔ*

<sup>7</sup> Hatɔ hinni ɔ, wɔɔ ɔ zɛ kɔ ra, k'ɔ bur zɩnzɛ ra. A dɔ k'a nɩ mɛm kɔ Pol n a hɔr bɩ, a meerbaa sa, an n'a bam kan danyɩno wɔɔ kɩ, meerbaa bɩ maasure ba, an ta an a zɔ dɩbsir zeezi ma.

<sup>8</sup> Fitirerɔ nyɩnta ɔ gɔta cemim kaaku hɔ kɔ wɔɔ ɔ sɔ kɔ ma ɔ b'ɔ.

<sup>9</sup> Nyukumbueere deem k'a tɔ m Etiki bɩ nyɩnta cɛ bɩ tokoro lɛ ra, hinceem gɔta n a nyasɔ. Bɩ ma bɩ, Pol meerbaa bɩ n nya y. Hinceem bɩ k'a a nyasɔ gɔta bɩ, a bra cemim kaaku hɔ b'ɔ, an a da tara ɔ. Kɔ η bɔr k'a b'a busu bɩ, η yaa dɩga a a ga.

---

\* **20:2 20.2** Akayii bɩ n n'a birm Gresi sɔ. K'a dɩga Zibəəzanno Ci 18.12, 19.21 bɩnce ɔ.

<sup>10</sup> Pol n zer, an bra si an ta zi, an aa a busu a za ʊ, an n'a hure, a ʊ: «A da bi bo ʊ y. A mısır!»

<sup>11</sup> Pol k'a a bo an der bi, a bur bi ze ra, an a bi. Bi je ʊ bi, a meerbaa bi maasure ba an ta an wutigota ku. Bi kur bi, a cem.

<sup>12</sup> Bi, nyukumbueere k'a mum bo ʊ bi, η y'a gaa, ηni doo m. B'a yi heernyoɔ gɔta, η haay minto.

*Pol bo Trowas ʊ, an ta Mile ʊ*

<sup>13</sup> Wɔɔ kɔɔlɔs sa, ʊ lɛɛ ka lɛɛ, k'ʊ aa zer Asɔs ʊ, kʊ aa Pol k'a zaa sa a gam ma bi ze ʊ b'ʊ, ʊ a busu, amba a cɪnta bi m.

<sup>14</sup> K'a wɔɔ ze ʊ Asɔs ʊ bi, wɔɔ busu kɔɔlɔs b'ʊ k'ʊ ta Mitilenni ʊ.

<sup>15</sup> B'ʊ bi, do k'a me bi, wɔɔ da kɔɔlɔs b'ʊ, ʊ ʊ zo Kiyoma. A dɔmum huya hinni ʊ, wɔɔ bo Samɔs ʊ, bi do k'a me bi, wɔɔ jum poore Trogiliyon ʊ, ʊ cem, ʊ lee ku Mile ʊ.

<sup>16</sup> Pol a cɪnta k'a bi jum Efɛzi ʊ y, k'a le baa k'a maasure ba Azii ʊ bi minto. Nyɪnta a ʊ, an n'a bam zoɔ-zoɔ k'a a da ma, k'a lee ku Zerizalem ʊ, Pantikoti dɔmum bi minto.

*Pol a leer so Efɛzi kristagɔɔɔ lɛezanno m*

<sup>17</sup> Pol a to Mile ʊ, an Efɛzi kristagɔɔɔ sokoma lɛezanno wɔɔ bir.

<sup>18</sup> Kʊ η b'a ze ʊ bi, a a hu η ni, a ʊ: «Awɔɔ mısırbaa kʊ mɔɔ ba dɔmum haay, mɔɔ leekure sɪηɪda ʊ Azii ʊ bi do.

<sup>19</sup> Mɔɔ Zuuba zi ba kan mɪηηa zerle kɪ, kan nyifeer kɪ, kan fɪryɪre do haay kʊ zɪfɔɔ a cɪnta k'a mɔɔ nyasɔ, a mɔɔ ze bi kɪ.

<sup>20</sup> Mɔɔ η hɔsɪ k'a zibəə m ta awɔɔ ma bi nyaakom da awɔɔ ni y. Mɔɔ lemim nyɪnta pa

da, m ho dunda awoo m gsoo bire o, amba harlo o.

<sup>21</sup> Moo kaseti ka, m zu furoo kan grekkuroo ki bir, ko η n'a bo a taam ηni zu Woso o, ko η ni sira ka woo Zuuba Yeezuu o.

<sup>22</sup> Bi naa ma bi, Sent-Espri moo ba a lo, ko m zaa sa, m ta Zerizalem o. Moo n a do ko bo n n'aa ba moo m b'o y.

<sup>23</sup> Kan bi ki haay, Sent-Espri a hi moo m, ko haay ko moo ni boη o, a o, banjaroo kan firyire ki i dom moo ma.

<sup>24</sup> Bi, moo bir kom si ma, m muηηa musirbaa minto y. Moo le n taa bi, ko m zu m zaa o muηηa, kan zibəe ko Zuuba Yeezuu a ka moo o bi ki. Ko m Woso barka lemim nyinta bi kaseti ka.»

<sup>25</sup> «Moo do muηηa keere, moo o, awoo b'a yare a moo meer yi y, awoo haay, awoo ko moo bo, m Woso cirbəe pa da a m no woo.

<sup>26</sup> Moo m da ma, m a hi awoo taa her: Awoo gosti taar ba moo mim o y.

<sup>27</sup> Moo n hosti nyaakom da awoo m fuga y. A n le da bi, moo ho ko Woso a cunta haay k'a ba bi hi awoo m.

<sup>28</sup> Bi minto bi, k'a dundo a muηηoo zi, kan baku bi haay ko Sent-Espri awoo ba a domazanno woo ki, k'a nyinta Woso gsoo sokoma k'a cunta kan a muηηa ma ki bi dundonno.

<sup>29</sup> Moo do muηηa, moo o, moo hore je o, poojino bonyaroo gasore awoo zi, ηni baku bi zar.

<sup>30</sup> Baa gsoo bore awoo muηηoo barla, ηni karindanyuno woo hoon lor kan meerbaa bonyaroo ki, ηni η da a tar la.

<sup>31</sup> Bi minto bi, k'a dundo a zi, k'a to da a no o:

Doo'raa kaako no o, mo'o awoo go'aa biyee dondo gunuu o kan a sinuu o ki, m nyifeer no o, bi mo'o n menyoo da y.

<sup>32</sup> Bi naa ma keere bi, mo'o awoo ka Woso o kan a meerbaa barka k'a panja n ta o, an n'a dam ma, an awoo sirakare da ra, k'a b'a ze ko ra kan wosogoo woo ki hojirle no o.

<sup>33</sup> Mo'o hoon n a ka gosti wanzurfu zi, gee sarma, gee huu y.

<sup>34</sup> Awoo miho'o a do a o, m wo naa mo'o zi ba m, m a yi, an a ga mo'o m kan m zukuuzanno ki.

<sup>35</sup> Mo'o ho haay hunka awoo m, k'i zi ba ncinaas, i ho yire, i i dam panjawarzanno han, k'a Zuuba Yeezuu minno k'a n hi ro woo to da a no o so: Ho ka go'aa o jira go'aa n'a ka i o m.»

<sup>36</sup> K'a minno noon duro hi bi, a sonta kan n ki haay an yaa da.

<sup>37</sup> N haay n ze nyi da o, n n'a burgu Pol wer ma.

<sup>38</sup> K'a hi, a o, awoo b'a yare a mo'o meer yi bi, yi n heer zar an le da. Bi je o bi, ni zu ko o kan ki, n n'aa a da zaa o kooloo bi jir o.

## 21

### *Pol i tam Zerizalem zeezi*

<sup>1</sup> Ko woo o go n ma bi, woo da kooloo o, o ta turga kan Kooos ki. Bi do k'a me bi, woo ta Rodes o, o o to b'o, o ta Pataraa o.

<sup>2</sup> Ko woo kooloo yi an ni tam Fenisii o bi, woo da o, o cem.

<sup>3</sup> Ko woo ta, o n'o zom Siipir ma bi, woo da, o jusa o, o ta Siirii o, o aa zer Tiir o bunce niho ko kooloo bi n'a mo'r bi zern o b'o.

4 Wɔɔ ɡɔɔta b'ɔ dɔmum saanhuna, bala, wɔɔ sɔr karɔndanyɔno ma b'ɔ. Kan Sent-Espri paɲɲa kɪ, brɔɔ a hi Pol m, η ɔ, a bi ta Zerizalem ɔ y.

5 Wɔɔ cenle dɔmum k'a ku bi, wɔɔ ɔ wusigə. K'ɔ wɔɔ ni tam bi, η haay wɔɔ da zaa ɔ, lanno kan nyɔno kɪ, ηni bɔ tara no b'ɔ. Wɔɔ n sɔnta hi bi lɛ ra, ɔ yaa da.

6 Ʋ ɔ leer so kɔ m kɛere, ɔ da kɔɔlɔɔ b'ɔ, ηn'a wusigə, ηni doo.

7 Kɔ wɔɔ kɔɔlɔɔ bi sa Tiir ɔ b'ɔ bi, wɔɔ yaa lee ku Potolemayiisi ɔ. Kɔ wɔɔ yaa da danyɔno wɔɔ m, ɔ a nya bi, wɔɔ ɡɔɔta b'ɔ kan η kɪ dɔmum deem.

8 A dɔ k'a mɛ bi, wɔɔ ɔ hɔr, ɔ ta Sezaree ɔ, ɔ aa zer lemim nyɔnta padarezaa Filipi har ɔ. Saanhinarɔ\* kɔ n nyɔnta n ni η bɔ ɔ Zerizalem ɔ rɔ wɔɔ ɡɔaa deem m. Wɔɔ n ɡɔɔta kan kɪ b'ɔ.

9 A nyumbɔnno si, η n yar dɔ y. Ʋ n'i wosole sire ηn'i som la.

10 Kɔ wɔɔ ɡɔɔta b'ɔ an maasɪre ba bi, wosolesinnɔsorazaa deem bi lee ku, Zidee kɔ ɡɔaa m, a tɔ m Agabus.

11 K'a bi wɔɔ yi bi, a Pol hɔsoaɔ bi sa, an a ganno sur m kan a wɔrɔ kɪ, an n'a hire, a ɔ: «Hɔ kɔ Sent-Espri n'a hum bi ba n ni. Ba hɔ kɔ n n'a bam hɔsoaɔ naa do zaa bi m Zerizalem ɔ na: Zɪforɔ y'a nyasɔm, ηn'a sur, ηn'a da do vantɔɔ ɡɔɔɔ wɔ ɔ!»

12 Wɔɔ kan kɔ bi danyɔno wɔɔ kɪ, wɔɔ ye Pol han k'a bi ta Zerizalem ɔ b'ɔ y.

13 A n a nyɔ bɔ wɔɔ nɔ, a ɔ: «Bɔ minto awɔɔ ni nyi kare, an ni mɔɔ heer zarle? Mɔɔ surle bɛɛ

\* 21:8 21.8 K'a dɪga Zibəezanno Ci 6.3 bɪnce ɔ.

moo ye ma bala y. Baa ku gare m Zerizalem o Zuuba Yeezuu to ma, moo ye.»

14 K'a bir yem ku η ni bor a la bi, woo n ye, o ta mim bi m laato y, o n n'a hire, o o: «Ku Zuuba hoonho n ba!»

15 Domunno woo duro nyare ma bi, ku woo o banka o nya bi, woo ta Zerizalem o.

16 Sezaree karindanyino ku η ni tam k'a yaa woo da zaa o ro woo, ta woo m o aa zer Siipir g'aa Minasoon har o. Karindanyi m, a domum laato.

### *Pol Zakkı ze o Zerizalem o*

17 Ku woo lee ku Zerizalem o bi, danyino woo woo si kan heernyoo ki.

18 Do k'a me bi, Pol ta kan woo ki Zakkı har o. Bince bi do kristag'oo leezanno woo nyinta ηn'a so ku ma o so.

19 Pol k'a yaa da η ni bi, a ho haay ku Woso a ka, an a ba do vantoo bire o bi ji sa deem-deem, an n'a dundare η ni.

20 G'oo ku η n'a tor kam Pol ma ro woo, y'a le bom Woso o, ηn'a hum ni, η o: «O danyi, zuforo woo tisi-tisi a ba sirakarezanno, bi η haay lero woo nyasu kookoo.

21 Bi, η y'a ma ηn'ibu mim dundam, η o, ibu i ho dundam zuforo ku η ni do vantoo bire o ro woo m, ku η ni wo saa Moyiisi lero woo ma, ku η b'a ya, ηn'a nyino gaso banηo y, ku η ni yunubayi bi to.

22 Ku a ba lo? G'oo woo y'a mare, η o, ibu bor.

23 Ho ku woo n'a hire ibu m bi ba. Woo i g'ooyaaro m si, ηni ler bo Woso m.

24 N̄ gaa, ɪ dintim gʊ ɪ ma kan η kɪ, k'ɪ da η han kan busoo kɪ, kʊ η n'a lerbɔrɛ nyambʊr m, ηn'a a da ma, ηn'a mim bɔ. Ncɪnaaʊ bɪ, gʊaa haay y'a dɔrɛ η ʊ, hɔ haay kʊ η y'a ma ɪbʊ minto bɪ, ηʂaar m, b'ɪbʊ mɪηηa ɪ zum lɛrɔ wɔɔ ʊ, ɪ nʊ η sim mɪηηa.

25 Kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ η y'a ba sɪrakarezanno wɔɔ nʊ, wɔɔ hɔ kʊ wɔɔ cɪnta bɪ ci ba η ma: <N̄ bɪ \*wosobaawɔnnɔ mannɪbare sim sʊ y, kan ma kɪ, kan hɔ gər sim kɪ, bɪ η bɪ jaan da y.> »

26 Bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, Pol gʊɔɔ wɔɔ gaa, an dintim gʊ a ma sɪηηɪda sa hɔdeem kan η kɪ. A n ta Wosoce ʊ, k'a dintim gʊ a ma bɪ nyare dɔmʊm cɪnta, k'an yɪ hindeem ʊ kan gʊɔɔ kʊ η yaa ler bɔ Woso m nɔ wɔɔ ganwɔrɛ kare kɪ.

### *N Pol nyasʊ Wosoce ʊ*

27 Kʊ dɔmʊm saanhɪna b'a zɔ nyare ma bɪ, Azii zɪfɔrɔ wɔɔ kʊ η y'a ka a hɔɔn zi ηn'a yɪ Wosoce ʊ b'ʊ bɪ, η gʊɔɔ wɔɔ nyɔnnɪɔɔ, ηnʊ Pol nyasʊ Wosoce ʊ b'ʊ.

28 N̄ n'ɪ zee dare, η ʊ: «Israyel zanno, k'a bʊr a da wɔɔ han! Ba gʊaa k'a bʊmbʊr lɛɛ haay ʊ, an n'a dɪndam zɪfɔrɔ wɔɔ m, a ʊ, ηn'ɪ kaanm a do m kan lɛrɔ kɪ, Wosoce naa do kɪ bɪ n na. A bɔɔla m, an gasʊ grekkɪrɔ m Wosoce ʊ b'ʊ, an nʊ dintim kam bɪnce mɪηηa naa do ma ncɪnaaʊ.»

29 Bala, η nyɪnta, ηnʊ Efɛɛzi kʊ gʊaa Trofim yɪ tara nɔ ʊ b'ʊ kan Pol kɪ. N̄ n'a hɔɔn dare, η ʊ Pol bɪ, a gaa a ʊ, an gasʊ m Wosoce ʊ b'ʊ.

30 Tara bɪ n yar jilli, gʊɔɔ n bra si, ηnʊ bʊr yuu.... N̄ n Pol nyasʊ, ηnʊ bɔ m Wosoce ʊ b'ʊ, ηnʊ celero wɔɔ tɪnta lɛem.

<sup>31</sup> N̄ n'a kam ma k'a zε gər, sordaa tisi lēzaa bi n mim naa do ma, η υ: «Zerizalem haay a zε k̄u ma.»

<sup>32</sup> A n sordaarō wōō bir lēem, an η so k̄u ma kan sordaa zōrō lēezanno wōō k̄i, an a ka ηn̄i la gūōō wōō ra ηn̄i bō. K̄u gūōō wōō sordaa tisi lēzaa bi ȳi kan a sordaarō wōō k̄i bi, η Pol zere to.

<sup>33</sup> Sordaa tisi lēzaa bi n a zō, an Pol nyaso, an lε ka, a υ, ηn'a sur ban̄na m h̄i ya. A n a lar a υ, k̄u nka n'awōō m, bi, k̄u bō a ba sō.

<sup>34</sup> Bi, gūōō wōō bire υ, ḡuaa biyəō n̄i zee dare, η bir mim zaa deem h̄i rε y. K̄u sordaa tisi lēzaa bi bir hōst̄i j̄i mam paan... bōgōr bi minto bi, a lε ka a υ, ηn̄i Pol gaa ηn̄i ta m sordaarō wōtaji υ b'υ.

<sup>35</sup> K̄u Pol yaa lee ku derlε b̄i n̄cε bi ra bi, sordaarō wōō a busu, gūōō wōō k̄u η n'a tōj̄i υ k'a ku bi minto.

<sup>36</sup> Bala, zamaa bi haay ι zure a jε υ kan zee k̄i, η υ: «K'a zε gər.»

### *Pol ι meer bam kan z̄i fōrō k̄i*

<sup>37</sup> Dōm̄im k̄u η υ, k'a gasu m sordaarō wōtaji υ bi, Pol a h̄i sordaa tisi lēzaa bi m, a υ: «Mōō n da ma, m meer ba kan ̄i b̄i k̄i ra?» Sordaa tisi lēzaa bi n a nȳi bō υ, a υ: «̄i b̄i ι grēkk̄i lemim mam na?»

<sup>38</sup> ̄i b̄i b̄eε m Ezipt̄i ḡuaa niññə k'a gūōō z̄i n̄zere zanno gaa dōm̄innō k̄u η cem d̄i t̄aa-d̄i t̄aa rō nōōn nō υ, ḡuaa tisi si, ι ta η n̄i poohōōn υ bi ra?» Pol n a nȳi bō υ, a υ: «Mōō ḡeε? Z̄i f̄o n mōō m, m to mōō υ Silisii k̄u Tars̄i υ. Tara ḡo ta nȳi n mōō m.



<sup>39</sup> K'i sugur ba, ɪ zaa ka m ɔ, kɔ m meer ba kan zamaa bi ki.»

<sup>40</sup> A n zaa ka ɔ, Pol n wuti an jum brama zerju bi ra, an a wɔ busu zamaa bi m, ηnɪ zε sɪ..., an meerbaa bi sa ebree lemim m, an n'a hɪɛ η nɪ, a ɔ:

## 22

<sup>1</sup> «M danyɪnɔ, kan m zɪrɔ ki, k'a tɔr ka, kɔ m m gumə mim dɪnda awɔɔ m kεεɛ.»

<sup>2</sup> Kɔ η Pol ma an ebree lemim sa k'a hɪ bi, η bɔgɔr bi to haay.

<sup>3</sup> «Zɪfɔ n mɔɔ m, yɪ mɔɔ Silisii kɔ Tarsɪ ɔ, bi tɔr mɔɔ ɔ naa ɔ, tara naa do nɔ ɔ. Gamaliyɛl ɪ wɔɔ zɪrɔ wɔɔ lɛrɔ wɔɔ dɪnda mɔɔ m zɔr-zɔr. Mɔɔ nyɪnta m Woso zuure nyaso kɔkɔɔ, amba awɔɔ haay m her naa m.

<sup>4</sup> Mɔɔ nyɪnta, m fir ka gɔɔɔ ma karɪnda naa do zuure ma, m gɔsɪnnɔ zɪnzɛ, m gɔsɪnnɔ sur, m η du lɔnnɔɕɛ ɔ, lannɔ kan yaarɔ ki.

<sup>5</sup> Wosocɛmannɪbɔr jɪtaare kan do bi jɪtanno wɔɔ ki a da ma, ηn'a kasetɪ ka. Ciro mɔɔ η si η han wɔɔ danyɪnɔ zɪfɔrɔ kɔ η nɪ Damas ɔ rɔ wɔɔ minto. Bi mɔɔ ɪ tam Damas ɔ, kɔ m aa sɪrakarezanno kɔ η nyɪnta b'ɔ rɔ wɔɔ sur, m bɔr η nɪ Zerizalem ɔ, kɔ η nɪ bi fir ka η ma.

*Pol y'a muɲa heerlɔrle mim dɪndam  
(Zibəəzanno Ci 9.1-19; 26.12-18)*

<sup>6</sup> Mɔɔ m zaa sa, m nɪ tare, m m zɔ Damas ma. Lɛem bi, sinuu zeezi, lɛɛgure gɔta n a to brama an b'a ku mɔɔ ra.

<sup>7</sup> Mɔɔ n m do tara ɔ, mɔɔ nɪ leer mare, an n'a hɪɛ, a ɔ: <Sol, Sol, bɔ minto ɪ nɪ fir kam mɔɔ ma?>

8 Məɔ n a nyɪ bɔ ɔ, məɔ ɔ: <Nka n'ɪbu nɪ, Zuuba?> Leer bɪ n a ya, an a hɪ, a ɔ: <Nazaretɪ Yeezuu m məɔ m, məɔ ɪbu nɪ fir kare m ma.>

9 Məɔ zukuuzanno wɔɔ lɛɛgure bɪ yɪ mɪŋŋa, bɪ ŋ bɪr leer k'a nɪ meer bam kan məɔ kɪ bɪ mare y.

10 Məɔ n laaka da: <Bɔ məɔ m ga m, m a ba Zuuba?> Zuuba n a nyɪ bɔ məɔ nɔ, a ɔ: <Wuti, ɪ ta Damas ɔ. K'ɪ lee ku b'ɔ, hɔ k'ɪbu ɪ ga m, ɪ ba bɪ, n y'a hɪɛ ɪbu m deem-deem.>

11 Bɪ, kɔ lɛɛgure naa do məɔ mɪm bɪ ta bɪ, məɔ zukuuzanno wɔɔ a wɔ do məɔ rɛ, məɔ n lee ku Damas ɔ.

12 Gɔaa niŋŋə n nɪ b'ɔ, a tɔ m Ananiyas. A nyɪnta gɔaa mɪŋŋa, an nɪ lɛrɔ wɔɔ sim mɪŋŋa, zɪfɔrɔ kɔ ŋ nɪ b'ɔ rɔ wɔɔ n'a lɛ bɔŋ ɔ.

13 A n bɔr, an bɪ məɔ yɪ, an a hɪ məɔ m, a ɔ: <M danyɪ Sol, k'ɪ mɪm n lɛɛ yɪ!> Lɛɛm bɪ, məɔ mɪm a gɔ, m a yɪ.

14 A n a hɪ məɔ m, a ɔ: <Wɔɔ zɪrɔ Woso ɪ bɔ ɔ, k'ɪ hɔɔnhɔ do, k'ɪ Gɔaa tɪrga bɪ yɪ, k'ɪ mɪŋŋa lɛ meerbaa ma.>

15 Sɪra m, ɪbu ɪ ga m, ɪ bɪr kasetɪzaa a minto gɔaa haay taa kan hɔ haay k'ɪbu yɪ, ɪ ma sɔ bɪ kɪ.

16 Bɔ minto, ɪ nɪ sunsum kare? Aya! Wuti ɪ batem si, k'ɪ tɔ bɪr, ɪ ɪ mimbɔnyaarɔ dintim gɔ ɪ ma.>

17 Kɔ məɔ m wusigə Zerizalem ɔ bɪ, hindeem ɔ, məɔ nɪ yaa dam Wosoɛ ɔ,

18 məɔ n Zuuba yɪ hɔhɪnkare nɔ ɔ, an n'a hɪɛ, a ɔ: <A ba zɔɔ, ɪ ɪ hɔr Zerizalem ɔ, bala, ŋ bɪ məɔ kasetɪ k'ɪbu n'a kam bɪ sire y.>

19 Məɔ n a nyɪ bɔ ɔ, məɔ ɔ: <Zuuba, ŋ y'a do

muɲa, η σ, mɔɔ ι nyunta, m ni tam sokomacero σ, m ni gɔɔ kɔ η sira ka ɪbu σ rɔ wɔɔ gɔrm, m a ka, ηn'ι η dum lɔnnɔce σ, ηn'ι η zem maduro m.

<sup>20</sup> ɪbu kasetɪzaa Etyenni ma k'a bra tara ra bi, mɔɔ muɲa nyunta b'σ sɔ, m m ze kɔ ra kan gɔɔ kɔ η n'a zem nɔ wɔɔ ki, m dɔ η huuro ma.»

<sup>21</sup> A n a hi mɔɔ m, a σ: «Ta, ɪbu nyɔɔ mɔɔ nawom do vantɔɔ kuro σ.» »

<sup>22</sup> Zɪfuro wɔɔ kɔ η y'a tor ka Pol ma, an ta an meerbaaro nɔɔn duro ku bi, η wuti, ηn'ι zee dam, η σ: «K'a gɔaa ncɪnaaσ bi bɔ durnya σ! A n a ga m, an bir mɪsɪr y.»

<sup>23</sup> Kɔ η ni zee dam bi, η y'a huuro bɔ a ra, ηnɪ taa gɔr, ηn'a nyɔɔm brama,

<sup>24</sup> sɔrdaa tisi lɛzaa bi n lɛ ka, kɔ η ni gasɔ Pol m, sɔrdaaro wɔtaji b'σ, ηn'a ze, k'a laaka da han a dɔ, kɔ bɔ minto m zɪfuro wɔɔ ni zee dare awɔɔ ma gɛ.

<sup>25</sup> Kɔ η n'a bankam k'a Pol wɔta k'a ze bi, a a hi sɔrdaa zɔrɔ lɛzaa k'a ni zibəə σ b'σ bi m, a σ: «Rɔm zanno gɔaa kɔ η n'a dɔdɔ ka bi, awɔɔ a ga m a ze madɪr m na?»

<sup>26</sup> Sɔrdaa zɔrɔ lɛzaa k'a naa ma bi, a ta an aa hi sɔrdaa tisi lɛzaa bi m, a σ: «Bɔ ɪbu k'ι ba naa? Gɔaa bi, Rɔm zanno gɔaa m!»

<sup>27</sup> Sɔrdaa tisi lɛzaa bi n a bɔ, an bi Pol lar, a σ: «Rɔm zanno gɔaa n'ɪbu m paan... ra, k'ι hi m m?» Pol n a nyɪ bɔ σ, a σ: «ɪn...»

<sup>28</sup> Sɔrdaa tisi lɛzaa bi n a hi m, a σ: «Mɔɔ busoo bɔ gɔta kɔ m bokare, m m ba Rɔm zanno gɔaa.» Pol n a hi m, a σ: «Mɔɔ naa, yɪ mɔɔ a nɔ σ.»

29 Ləem bi, gʷoo kʷ η nyinta k'a Pol zε rɔ wɔɔ a to. Sɔrdaa tisi ləzɔa bi k'a a dɔ a ʊ, Rɔm zanno gʷaa m Pol m, awɔɔ n a sur bi, dabɔɔ a nyasɔ.

*Pol ɪ dʊdɔkənnɔ taa*

30 Dɔ k'a mε bi, sɔrdaa tisi ləzɔa bi k'a lε n taa k'a a dɔ paan... kʷ bɔ minto m, zɪfɔrɔ wɔɔ nɪ mim kam Pol ra bi, a a ka, ηnɪ banɲarɔ wɔɔ bʊmbɔ ma. A n a ka, ηnɪ wosocemannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ bir kan dʊdɔkənnɔ wɔɔ kɪ, an η so kʷ ma, an a ka Pol n bʊr η taa.

## 23

1 Pol n dɪga dʊdɔkənnɔ wɔɔ ma sɪ..., an a hɪ, a ʊ: «M danyɪɔ, mɔɔ mɪsɪrbaa ba kan noom fu kɪ Woso mɪm ʊ, an ta, an her naa ku.»

2 Bi, wosocemannɪbər jɪtaare Ananyas lε ka a gʷoo kʷ η n'a jɪr ʊ rɔ wɔɔ ʊ, a ʊ, ηn'a zε a lε ma. Pol n a hɪ m, a ʊ:

3 «Ibɪ Woso n n'ɪ zεm, noonkundəzɔa ra! Nyinta ɪbɪ ʊ naa ʊ, ɪ zu lɛrɔ ʊ, k'ɪ mɔɔ dʊdɔ ka, ɪ bɔkare ɪ kaanm lɛrɔ wɔɔ m, ɪ lε ka kʷ η nɪ mɔɔ zε ra?»

4 Gʷoo kʷ η nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ n həən si ma, η ʊ: «Wosocemannɪbər jɪtaare b'ɪbɪ n'a sunsɔ wʊm naa ra?» Pol n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ:

5 «Mɔɔ n a dɔ mɔɔ ʊ wosocemannɪbər jɪtaare nɪ y, m danyɪɔ. Kʷ sɪra nɪ, n y'a gʊrsɪra ba, n ʊ: <ɪ b'ɪ dɔ cir sunsɔ wʊ y.> »

6 Pol k'a b'a dɔ, a ʊ, gʷoo wɔɔ sadisɛɛnrɔ m kan farizɛɛnrɔ kɪ bi, a a leer busu brama dʊdɔkənnɔ wɔɔ bire ʊ, a ʊ: «Farizen m mɔɔ m, m danyɪɔ, farizɛɛnrɔ nyɪ m mɔɔ m. Kʷ mɔɔ si mɔɔ ʊ gəəno y'a mɪm bɔɲ ʊ bi y'a ka ηn'ɪ mɔɔ dʊdɔ kam.»

<sup>7</sup> K'a meer naa do ba an a nya bi, nyaa wuti farizéenro woo bire u kan sadiseenro woo ki. Zamaa bi n a gongu.

<sup>8</sup> Sadiseenro woo u, gəəno mumbore ba u y, maleeka ba u, nyi ba u so y. Farizéenro n bokare, ηn'a sim, η u, η ta u.

<sup>9</sup> Bəgər paan... nyinta u. Wosocikarınsaamboo gosunno wuti farizéenro woo bire u ηni meer ba kan heerbusu ki, η u: «Woo n gəaa naa do koro ma yi y. Ku nyi i meer ba kan ki, gəe maleeka, woo n a do y.»

<sup>10</sup> Ku nyaa bi ni paŋŋa yim bi, sordaa tisi ləzəaa b'i nyi bam, η y'a Pol kınkaanso. A le ka ku gooo n a bo bire u, ηni ta m sordaro wotaju u b'u.

<sup>11</sup> Gunuu bi do u, Zuuba a hınka Pol m, a u: «I da bi bo u, amba ibu moo kaseti ka Zerizalem u bi, ibu moo kaseti kam Rom u maam so.»

### *Zıfəro le taa k'a Pol ze gər*

<sup>12</sup> Do k'a me bi, zıfəro woo a dında ηn'a ze kan ku ki, ηn'a wer si k'a bi ho bi, a ho mi k'a n Pol ze gər y.

<sup>13</sup> Kutim-kutim naa do no u, gooo woo le le da busi ra, ηn'a wer bi si.

<sup>14</sup> N n ta, ηn'aa wosocemannubənno jıtanno woo yi kan jıtanno woo ki, ηn'a hi η ni, η u: «Woo u wer si, u u, ku woo n Pol ze gər y, woo bi ho bire y.

<sup>15</sup> Keere bi, awoo kan dudokeenno woo ki, k'a ku yi, k'a hi sordaa tisi ləzəaa bi m k'an a gaa, an a ka a u, i u, awoo le n taa k'a b'a banka a lar. Ku woo ni, ho ku woo n n'a bam, u a ku, u a ze b'a n lee ku bi, woo i bi do.»

16 Pol danlo nyi n minno noon duro ma. A n ta sordaa wotaji u, an aa gasu, an a hi Pol m.

17 Pol n sordaa zoro lēzāa deem bir, an a hi m, a u: «Nyukumbueere naa gaa, i ta m sordaa tisi lēzāa bi zi, a le n taa k'a meer ba kan ki.»

18 Sordaa zoro lēzāa bi n a gaa, an ta m sordaa tisi lēzāa bi zi, an a hi m, a u: «Lo Pol b'i moo bir, an a ye moo han, ku m nyukumbueere naa do gaa, m bor m ubu zi. A le n taa k'a meer ba kan ubu ki.»

19 Sordaa tisi lēzāa bi n a gaa a wo ma, an bo m toore ma, an a lar, a u: «Bo ubu u k'i hi moo ni?» Nyukumbueere bi n a hi m, a u:

20 «Zuforo woo a dunda ηn'a ze kan ku ki, k'a ye ubu han, k'i Pol gaa i burm booti m dodo-konno woo taa, i u, η le n taa k'a banka a lar a mim bi ji ma muna k'a a do.

21 I bi η meerbaa bi si y. N le dam goaa busi ra, ηni kunku ma. N y'a wer si k'a bi hostu bi, a bi hi mi k'awoo n Pol ze ger y. N y'a banka, ηni nya, ηn'i dore ubu zaakare ma.»

22 Sordaa tisi lēzāa bi n nyukumbueere bi da zaa ra, an a hi m, a u: «I b'a hi gostu ni, i u, i ho naa do hi moo ni y.»

### *N ta Pol m Sezaree u*

23 Sordaa tisi lēzāa bi n sordaa zoro lēzanno bir huya, an a hi η ni, a u: «K'a a banka, k'a ta Sezaree u yirbəə wakatı neehu ma, sordaa ro zochura, siirozanno busaanhuna, kannizanno zochura.

24 K'a siiro banka, ku Pol n da η u an lee ku kan laafu ki tara lēzāa Feligsi zi.»

25 A n ci ba, an a hi ncinaa:

26 «Moo Klodiyus Liziyas nu yaa dam tara ləezaa muŋŋa Feligsi m.

27 Zulfuro ɪ gʊaa ku moo n'a nyooɾe ɪbu zi naa nyasʊ ŋn'a ŋʊam k'a zɛ. Ku moo b'a ma ŋ ʊ Rɔm gʊaa m bi, moo ta kan m sɔrdaaro ki, m aa yɔ.

28 Ku moo lɛ n taa ku m mim ku ŋ y'a ka ra bi do bi, moo ka ŋnu ta m ŋ dɔdɔkəno taa.

29 Moo bi dɪga a, bɪsɪ ŋ n'a kam, a lɛɾo woo ma, ŋnu mim ka ra. B'a n hoʊ ba, an a ga zɛ m, gɛɛ ŋn'a sur banŋaro nu y.

30 Bi, ku moo ma ŋ ʊ, zulfuro woo ɪ dundom zi k'a zɛ bi y'a ka, moo n'a nyooɾe ɪbu zi zɔɔ-zɔɔ. Moo hi gʊɔɔ ku ŋ mim ka ra rɔ woo m sɔ, ku ŋ nu bɔr ɪbu zi, ŋnu b'a gumə lemim hi.»

31 Sɔrdaaro woo n lɛ ku n y'a ka ŋ ʊ bi si, ŋnu Pol gaa, ŋnu ta m gunuu ʊ Antipatris ʊ.

32 Do k'a mɛ bi, kannuzanno woo m Pol to si-irozanno woo m, ŋn'a wusigə, ŋnu bɔr sɔrdaaro wɔtaji ʊ b'ʊ.

33 Ku ŋ yaa lee ku Sezaree ʊ bi, siirozanno woo ci bi ka tara ləezaa b'ʊ, ŋnu Pol hunka m sɔ.

34 Tara ləezaa bi n ci bi karɪnda ba, an laaka da ku Pol bi, a to a ʊ gɔrga kara ʊ gɛ. K'a a do a ʊ, a to a ʊ Silisii ʊ bi, a a hi m, a ʊ:

35 «Gʊɔɔ k'ʊ ŋ mim ka ɪbu ra bi, ku ŋ bɔr, moo yi m tɔr kare ɪbu meerbaa ma.» A n lɛ ka, a ʊ, ŋnu do ma naa ʊ, hargota ku Hirɔɔdi a do b'ʊ.

## 24

### *Pol meer ba Feligsi taa*

<sup>1</sup> Dɔmum soor jɛ ʊ bi, wosocɛmannɪbɔr jɪtaare Ananɪyas kan jɪtanno ki, meerbaa dɔrezaa deem

Tertulus kɪ bɔr. N̄ n ta Pol mim bɪ m tara læzaa Feligsi taa.

<sup>2</sup> Bɪ m Pol bir, Tertulus n a sɪŋɪda sa, an nɪ mim kare a lɛ m, a ɔ: «Feligsi miŋɪa, ɪbɪ minto y'a ka wɔɔ n laafu yɪ gɔta, lɔnlɔrlɛrɔ k'ɪbɪ ɲ ba wɔɔ bire ɔ wɔɔ do naa minto, bɪ tɔ ma.

<sup>3</sup> Dɔmɪm haay, læ haay ɔ, Feligsi miŋɪa, wɔɔ ɪ barka dare ɪbɪ m zibæero miŋɪɔɔ nɔɔn duro minto.

<sup>4</sup> Kɔ mɔɔ lɛ baa kɔ m ɪbɪ kɔ gɔta bɪ, meerbaa bɪ bɪ gɔta y. Meerbaa nyɪntam poore, bɪ mɔɔ y'a yere ɪbɪ han, kɔ bamɪŋɪazaa n'ɪbɪ m bɪ, wɔɔ dɔ, wɔɔ ɔ, ɪbɪ y'ɪ tɔr kam ma kan bɔraama k'ɪbɪ n tam wɔɔ n a dɔ bɪ kɪ.

<sup>5</sup> Wɔɔ yɪ gɔaa naa do, minzaa m. A nyaa zɛ an n'a dam durnya naa zɪfɔrɔ haay bire ɔ. Nazaretu gɔngɔrezanno wɔɔ karɪnda jitaare deem m.

<sup>6</sup> A a ɲɔa k'a wɔɔ Wosoce bɪ zar, bɪ y'a ka wɔɔ n a nyasɔ. [

<sup>7</sup> Wɔɔ ɔ kɔ a dɔdɔ ka, ɔ lɛrɔ wɔɔ nɔ ɔ. Sɔrdaa tisi læzaa Liziyas n a ma, an b'a bɔ wɔɔ bire ɔ kan paŋɪa gɔta kɪ, an lɛ ka gɔɔɔ kɔ ɲ mim ka ra rɔ wɔɔ ɔ, kɔ ɲ nɪ bɔr ɪbɪ zi.]

<sup>8</sup> ɪbɪ ɪ da ma, ɪ lar ɪ zim: ɪbɪ hɔ niŋɪɔ k'a ka wɔɔ nɪ mim kam la bɪ jɪ dɔm.»

<sup>9</sup> Zɪfɔrɔ wɔɔ n yo meerbaa naa do ra, ɲ ɔ, sɪra m.

### *Pol meerbaa*

<sup>10</sup> Tara læzaa b'a wɔ busu, an zaa ka Pol ɔ, k'an meer ba. Pol n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «Mɔɔ dɔ mɔɔ ɔ, ɪbɪ ɪ so gɔrga naa do dɔdɔ kare ɔ a dɔɔraa laatɔ, mɔɔ heer nyɪnta sɔ, kɔ m m meer ba.



<sup>11</sup> K'ibuu le taa, ibuu i da ma, i laaka da. Ta ku moo u Zerizalem u bi, a domum n le da buerehuuya ra y, moo ta Zerizalem u, ku m aa yaa da.

<sup>12</sup> Goo n moo yi m ni bisi kam Wosoce u kan guaa ki, gee, m nyaa ze m a da sokomace u, gee, lee vanta u tara no u y.

<sup>13</sup> Goo noon duro b'a dam ma, nni hosi yi n'a ka moo ra, n u sira ni y.

<sup>14</sup> Ba ho ku moo do bi n na: Woo zuro Woso zi moo n'a bam, m ni zum Zuuba Yeezuu zaa ku n u gungurezaa m b'u. Ku zaa bi do ni, moo i ho haay ku n y'a gursira ba lero ci no u bi sim kan wolesinnisorazanno ciro ki.

<sup>15</sup> Moo ta Woso taafeerle naa do m, moo u: Goo munjo kan goo bonyaro ki y'a mum bon u. N munjo maam so.

<sup>16</sup> Bi minto y'a ka, moo ni m ton u domum haay ku m bi mim zu u Woso ma kan goo ki y. Bi, naa minto bi, daboo ba moo ma y.

<sup>17</sup> Moo bore doora laatu, m m bo, m bur keere, ku m bi daahan ka m dogoo cicirzanno u, ku m bi manni ba so.

<sup>18</sup> Bi, n bi moo yi Wosoce u, bi ma bi, moo dintim gu m ma. Gaa cir n nyinta u y, bi bogor n nyinta u so y,

<sup>19</sup> ku Azii zuro gosunno bee nyinta b'u y. Broo y'a ga m, n'a hunka ibuu taa, nni mim yi n'a ka moo ra, ho ku moo ba bi minto.

<sup>20</sup> Gee k'a bee m bi, goo ku n ni naa u ro woo a da ma, nni ho ku moo ba, nni ta moo m dodoKENNO woo taa bi hi.

<sup>21</sup> Ho deem naa moo jum brama, m zee da, m a hi n bire u: Gəeno mumbore minto y'a ka, n'i

moo dodo kare awoo taa her.»

<sup>22</sup> Bala, Feligsi Zuuba Yeezuu zaa bi mim do. N guoo woo da zaa ra, an n'a hure, a u: «Ko sordaa tisi leezaa Liziyas bi bor naa u, moo y'awoo mim bi dodo kare.»

<sup>23</sup> A n le ka sordaa zoro leezaa b'u, a u, an do Pol ma, b'a b'a du y. A b'a ta a gaaasiba si m tolle, a nyasom minto y.

### *Pol i lannoce u*

<sup>24</sup> Domum k'a cem poore bi, Feligsi nyunta kan Drusil a lo ko zifo m bi ki. A n a ka, hni Pol bir k'an Krista srakare mim dunda a m.

<sup>25</sup> Bi, Pol k'a ni meer bi bam an ni tam turgabaa, buraama, dodo k'a ni zem bi ki bince u bi, Feligsi da bo u, an Pol meerbaa bi ze ra, a u: «Naa ma bi, i wusiga, i ta i bince u. Moo zem b'i bir domum ninne u.»

<sup>26</sup> Feligsi nyunta an n'a hoon dare, a u, Pol busoo kare a u. Bi y'a ka an tir nyoo da, hn'aa bir halli gallem gota k'a bi sora ba.

<sup>27</sup> Dora huya k'a cem bi, Porsiyus Festus i Feligsi bince sa. Feligsi k'a le n taa k'a bir minja zuforo woo mum u bi, a Pol to lannoce u b'u.

## 25

### *Pol le taa a dodo bi ma Rom cir taa*

<sup>1</sup> Bala, Festus k'a lee ku a gorga u b'u bi, a domum kaako kur bi, a a hor Sezaree u, an ta Zerizalem u.

<sup>2</sup> B'u bi, wosocemannubanno jitanoo kan zuforo guoo gutoo ki bor k'a mim ka Pol ra a taa. N n a ye Festus han, k'an sugur ba a m,

<sup>3</sup> an zaa ka, kɔ n nɪ ta Pol m Zerizalem ɔ. Bala, η y'a dunda, ηn'a zε kan kɔ kɪ a minto, k'a bɪ daata zε ra, a ku a zε gər zaa ra.

<sup>4</sup> Festus n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ, Pol gɔɔtam Sezaree lɔnnɔɔɛ ɔ. Bɪ, kan bɪ kɪ haay, k'a yɪ poore, a y'a bɔrɛ a ta b'ɔ.

<sup>5</sup> «A a ya, an a hɪ a ɔ, gɔɔɔ kɔ η mim bɪ dɔ mɪηηa, awɔɔ bire ɔ rɔ wɔɔ, ηnɪ zu kɔ ɔ kan mɔɔ kɪ, k'ɔ ta Sezaree ɔ, kɔ hɔ nɪηηə ta an ta ɔ gɔaa naa do minto, kɔ η nɪ bɔr ηnɪ mim ka ra.»

<sup>6</sup> Festus n maasɪrɛ ba η bire ɔ y, a n lɛ da dɔmɪm sinnɪyə m gɛɛ bu nɪ y. K'a lee ku Sezaree ɔ bɪ, a dɔ k'a mɛ bɪ, a yaa nyɪnta a dɔdɔkare bɪnce ɔ, an a ka n n bɔr Pol m.

<sup>7</sup> Bɪ k'a lee ku b'ɔ bɪ, zɪfɔrɔ kɔ η y'a to Zerizalem ɔ ηnɪ bɔr lɔ wɔɔ bɪr ma, ηnɪ ηɔaar gɔta ba, η n'a kam la kan minno gɔtɔɔ kɪ, bɪ η b'a dam ma, ηn'a kasetɪ ka y.

<sup>8</sup> Pol n a gumə mim hɪ sɔ, an n'a hire, a ɔ: «Mɔɔ n mim zu ɔ zɪfɔrɔ lɛrɔ ma, gɛɛ η Wosoɔɛ, gɛɛ Rɔm cir ma y.»

<sup>9</sup> Kɔ Festus lɛ n taa k'a bɪr mɪηηa kan zɪfɔrɔ wɔɔ kɪ bɪ, a a hɪ Pol m, «Ibɪ lɛ taa kɔ η nɪ ta ibɪ m Zerizalem ɔ, kɔ m aa ɪ dɔdɔ ka gɛɛ?»

<sup>10</sup> Pol n a nyɪ bɔ ɔ, a ɔ: «Rɔm cir dɔdɔkare bɪnce mɔɔ n ta ɔ naa, naa ɔ ηn'ɪ mɔɔ dɔdɔ kan ɔ. Ibɪ mɪηηa a dɔ paan..., ɪ ɔ, mɔɔ n mim zu ɔ zɪfɔrɔ ma y.

<sup>11</sup> Kɔ mim mɔɔ zu ɔ paan..., an a ga mɔɔ zε m, mɔɔ bɪ m bɔrɛ m kur y. Bɪ, kɔ minno kɔ gɔɔɔ nɔɔn duro a ba, n n'a kam mɔɔ ra b'a jɪ ba ɔ rɔ nɔɔn nɪ, gɔaa ba lɛ m, an n'a dam ma, a n mɔɔ ka η ɔ y. Mɔɔ lɛ taa kɔ m ta Rɔm cir taa.»

12 Fəstus kʊ ma kan a ɣɔɔɔ wɔɔ kɪ an a hɪ Pol m, a ɔ: «Ibɪ yɛ k'ɪ ta Rɔm cir taa, ta ɪbɪ n nɪ zɛm b'a ɔ b'ɔ.»

*Pol ɪ Agripaa kan Berenisi kɪ taa*

13 Dɔmɪm k'a cem poore bɪ, cir Agripaa kan a danlɔ Berenisi kɪ ta Sezaree ɔ, ɲnɪ ta k'a yaa yaa da Fəstus m.

14 Kʊ ɲn'ɪ maasɪrɛ bam b'ɔ poore bɪ, Fəstus Pol mim bɪ sa, an a dɪnda cir bɪ m, a ɔ: «Gɔaa n nɪ naa ɔ, Feligsɪ n a tɔ lɔnnɔɕɛ ɔ.

15 Dɔmɪm kʊ mɔɔ ta ɔ Zerizalem ɔ bɪ, wosocemannɪbɛnno jɪtanno kan zɪfɔrɔ jɪtanno kɪ bɔr, ɲnɪ bɪ mim ka ra, ɲn'a zɛrɛ yɛrɛ.

16 Mɔɔ n a nyɪ bɔ ɲ nɔ, mɔɔ ɔ, Rɔm zanno ɣɪnnɪbayɪ zibəə bɛɛ k'a ɣɔaa bɔ a ka kʊ ɲ n'a zɛ ɣər, bɪ ɣɔɔɔ kʊ ɲ nɪ mim kam la rɔ wɔɔ ba ɔ, k'an aa a ɣumə mim dɪnda kan mim kʊ ɲ y'a ka ra bɪ kɪ y.

17 Bɪ minto y'a ka, ɲnɪ bɔr naa ɔ, mɔɔ n m ya, m dɔ hɔsɪ ma y, a dɔ k'a mɛ bɪ, mɔɔ n nyɪnta, m dɔdɔkare bɪncɛ ɔ, m a ka, ɲnɪ bɔr ɣɔaa bɪ m.

18 Kʊ ɲ bɔr dɔdɔ bɪ ma bɪ, ɣɔɔɔ kʊ ɲ nɪ mim kam la rɔ wɔɔ, ɲ n mim sɪ ɣurezaa yɪ, ɲn'a ka ra, amba mɔɔ m hɔɔn da ma bɪ nɪ y.

19 N̄ Woso zaa zuure minnɔ m bala, kan ɣɔaa deem kʊ n n'a birm Yeezuu k'a ɣa Pol n'a hɪm a ɔ, a mɪsɪr bɪ kɪ.

20 Kʊ mɔɔ n hɔ kʊ mɔɔ n n'a bam bɪ dɔ bɪ, mɔɔ yɛ han, k'a lɛ taa k'a ta Zerizalem ɔ, kʊ m aa mim bɪ dɔdɔ ka b'ɔ.

21 Bɪ kʊ Pol a hɪ a ɔ, a lɛ n taa k'a ɣɔɔta lɔnnɔɕɛ ɔ, an ta an dɔmɪm kʊ cir ɣɔta n n'a mim bɪ dɔdɔ kam ma bɪ ku bɪ, mɔɔ lɛ ka, kʊ ɲ nɪ dɔ ma, an

ta, an dómum kú mɔɔ n'a nyɔɔŋ ɔ Róm cir zi bi ku.»

<sup>22</sup> Agripaa n a hi Festus m, a ɔ: «Mɔɔ le n taa kú n gɔaa naa do meerbaa ma sɔ.» Festus n a nyi bɔ ɔ, a ɔ: «Booti m bala, ɔbi y'i tɔr kare a meerbaa ma.»

<sup>23</sup> Dɔ k'a mɛ bi, Agripaa kan Berenisi kɪ lee ku dɔdɔkare bince ɔ b'ɔ kan cirbəə gɔta kɪ, sɔrdaarɔ jɪtanno yi ŋ da zaa ɔ kan tara bi gɔɔɔ gɔtɔɔ kɪ. Festus n le ka, ŋni bɔr Pol m.

<sup>24</sup> Festus n meerbaa sa, a ɔ: «Cir Agripaa kan awɔɔ haay woo..., k'a ni naa ɔ bi, awɔɔ ɪ gɔaa naa do yire. Zɪfɔrɔ wɔɔ haay bi mɔɔ yi a minto Zerizalem ɔ, an ta an lee ku naa ɔ kan zee kɪ, ŋ ɔ, ŋ b'a ya, ŋn'a to mɪsɪr y.

<sup>25</sup> Kú mɔɔ ni, mɔɔ n zibəə bonyaa yi, an a ba, an a ga a zɛ ni y. Bi, k'a ɔ, k'a lee ku Róm cir zi bi, mɔɔ cɪnta, kú m a nyɔɔ b'ɔ.

<sup>26</sup> Bi kú mɔɔ ba meerbaa m paan..., kú m a gɔrsɪra ba cir gɔta ma k'an Pol mim bi dɔ bi, bi minto y'a ka, mɔɔ n a ka, an bɔr awɔɔ taa, an le da ɔbi taa naa ɔ cir Agripaa, kú wɔɔ lar, naa jɛ ɔ, mɔɔ hɔsɪ yire, m a gɔrsɪra ba Róm cir ma.

<sup>27</sup> Kú mɔɔ lɔ nyɔɔ ncɪnaaɔ, bi mɔɔ n a kɔrɔma k'an a mim ɔ bi yi, yarmabaa zibəə m.»

## 26

### *Pol meerbaa Agripaa taa*

<sup>1</sup> Agripaa n a hi Pol m, a ɔ: «Zaa ta ɔ k'i meer ba kɛɛɛ, ɪ ɪ miŋŋa bɔmbɔ.» Pol n a wɔ busu, an a gumə lemim hi, a ɔ:

<sup>2</sup> «Mɔɔ heer nyɔɔ, cir Agripaa, kú mɔɔ zaa yi kú m meer ba ɔbi taa her, kú m m gumə mim

dūnda, mim haay kō zūfōrō mōō a ka wōō ra bī minto.

<sup>3</sup> Bala, ɪbɪ minkə ŋ bɪsɪkare gota m kan ŋ yɪnnɪbayɪ zibəə kɪ. Bɪ y'a ka, mōō n'a yere ɪbɪ han, k'ɪ tɔr ka mōō meerbaa ma kan bɔraama kɪ.

<sup>4</sup> Mōō mɪsɪrbaa k'a nyɪnta hɔ nɪŋŋə, m nyɪbaa ma, kan nyɪnta kɔ mōō ɔ hɔ nɪŋŋə, m dogɔɔɔ bire ɔ Zerizalem ɔ bɪ kɪ, zūfōrō wōō haay a dɔ.

<sup>5</sup> Kō ŋ lɛ taa, ŋ y'a da ma, ŋn'a kasetɪ ka, ŋ y'a dɔ a dɔɔraa laato, ŋ ɔ, farizen m mōō m. Gɔɔɔ nɪŋŋoo kɔ ŋ nɪ yem wōō Woso zaa zuure ma paan..., an lɛ da ŋ haay ra rɔ wōō.

<sup>6</sup> Bɪ her naa, kō mōō Woso lerbɔre k'a ba wōō zɪrɔ m bɪ sɪ bɪ, bɪ y'a ba mōō dɔdɔ her.

<sup>7</sup> Wōō do haryaa buerehɪya b'ɪ yaa dam Woso m sinuu ɔ kan a gunuu ɔ kɪ, ŋ bɪr a tore y. Kɔ ŋn'ɪ dɔm lerbɔre bɪ do ma bɪ minto. Kō mōō lerbɔre naa do ta m heer lɛ bɪ y'a ka, m cir Agripaa, zūfōrō wōō nɪ mim kam mōō ra.

<sup>8</sup> Bɔ minto m, b'awɔɔ n a sɪ a ɔ, Woso ɪ gəəno mɪm bɔŋ ɔ?

<sup>9</sup> Kō mōō nɪ, mōō nyɪnta m a sɪ mɪŋŋa mōō ɔ lɛ m, kō m yar ba kan Nazaretɪ Yeezoo bɪ tɔ bɪ kɪ, paŋŋa do haay m.

<sup>10</sup> Bɪ, bɪ mōō ba Zerizalem ɔ, wosocemannɪbənno jɪtanno wōō ɪ lɛ naa do ka mōō ɔ. Mōō mɪŋŋa surakarezanno gor gota, m m du lɔnnɔce ɔ. Gɔɔɔ kɔ n yɪ ŋ zɪnzɛ rɔ wōō, mōō hɪ mōō ɔ, a a ga m.

<sup>11</sup> Gallem gɔta, mōō ta sokumacero ɔ, m fir ka ŋ ma, m paŋŋa ba ŋ ma, kō ŋ nɪ Yeezoo sonso wɔ. Bɪ, kan jumbaa heerbusu gɔta kɪ, mōō yɪ ŋ jɪ bɔm tararo gɔsɪnnɔ ra, m nɪ fir kare ŋ ma.

*Pol y'a heerlorle mim dındam  
(Zibəəzanno Ci 9.1-19; 22.6-16)*

<sup>12</sup> Bı minto y'a ka, hindeem ɔ, wosocemannıbənno jıtanno wɔɔ n zaa ka mɔɔ ɔ kan paŋŋa haay kɪ, kɔ m ta Damas ɔ mim naa do minto.

<sup>13</sup> Cir, kɔ mɔɔ nı tam bı, kɔ sinuu b'a zɔ bı, mɔɔ lɛgure yɪ, an a to brama, a gure n lɛ da wosogure ra, an b'a ku mɔɔ ra kan m zukuuzanno wɔɔ kɪ.

<sup>14</sup> Wɔɔ haay, wɔɔ ɔ dundo tara ɔ, mɔɔ n leer ma, an n'a hum mɔɔ m ebree lemim m, a ɔ: Sol, Sol, bɔ minto, ı nı fir kam mɔɔ ma? A ba ıbu nawɔɔɛ, ı miŋŋa m!

<sup>15</sup> Mɔɔ n a nyɪ bɔ ɔ, mɔɔ ɔ: <Nka n'ıbu nı, Zuuba?> Zuuba n a ya, an a hı, a ɔ: <Yeezuu m mɔɔ m, mɔɔ ıbu n nı fir kare ŋ ma.

<sup>16</sup> Bı, wuti ı jum! Ba hɔ k'a ka mɔɔ n m hınka ıbu m bı n na: Mɔɔ ıbu bɔ ɔ k'ı nyınta mɔɔ zibəənyɪ, mɔɔ kasetızaa kan hɔ niŋŋə k'ıbu mɔɔ yɪ ɔ naa kɪ, kan a vantɔɔ kɔ mɔɔ n nı zem bı m hınka ıbu m nɔ wɔɔ kɪ.

<sup>17</sup> Mɔɔ lɛɛ kam m ıbu bumbɔ ı do kan do vantɔɔ kɔ mɔɔ n n'ıbu nyɔɔɛ ŋ ma rɔ wɔɔ kɪ wɔ ɔ,

<sup>18</sup> k'ı yaa nı ŋ mım gɔ, k'ı ŋ bɔ monsigə nɔ ɔ, ı ta ŋ nı lɛgure ɔ, k'ı bɔ ŋ nı Sutaana lombaa nɔ ɔ, ı ta ŋ nı Woso zi, kɔ ŋ n sɪra ka mɔɔ ɔ, kɔ ŋ n'a mimbɔnyaarɔ sugur yɪ, bı, kɔ ŋ nı hɔjirle yɪ, kan gɔɔɔ kɔ ŋ y'a miŋŋɔɔ ka Woso ɔ rɔ wɔɔ kɪ.>

<sup>19</sup> Bı tekka ma, cir Agripaa, mɔɔ n bısu ka hɔ kɔ Zuuba a hı mɔɔ m hɔhınkare naa do nɔ ɔ bı ma y.

<sup>20</sup> A sa mɔɔ ɔ Damas zanno ma kan Zerizalem zanno kɪ, an lɛ da, Zidee jilli kɔ zanno kɪ, bı je ɔ

kan do vantoo ku gooo ki, m a dunda ku η n'a bo a taam, ηni ye Woso ma, ku η n'a mimbonyaaɔ sugur yi, ku η ni misirbaa ba, k'an zu ku o kan η heerlorle bi ki.

<sup>21</sup> Bi minto y'a ka, moo ni Wosoce o, zufoɔ woo n bi moo nyaso, ηn'a gunga k'a moo mee bo o.

<sup>22</sup> Woso n ku moo ra miɲɲa, an ta an domum naa do ku. Moo goota m ni kaseti kam gooo poorero kan gooo gutoo ki taa. Wosolesinnisorazanno kan Moyiisi ki lee ka ηni ho k'a ni zem bi hi. Moo bir hoɔi vanta hire, an le da bi ra y.

<sup>23</sup> N o: «Krista fir yire, b'a lee kam an a mum bo o gaeno bire o, an ni leegure pa dam zufoɔ m kan do vantoo gooo ki.» »

<sup>24</sup> Pol k'a lee ku bince naa do o a meerbaa no o bi, Festus a leer busu, an a hi, a o: «Hoozaa n'ibu naa Pol! Ibu hodore maam-maam bi y'ibu bam hoozaa!»

<sup>25</sup> Pol n a hi, a o: «Hoozaa bee m moo ni y, Festus miɲɲa, sira meerbaa moo n'a bam, hoontaore m.

<sup>26</sup> Cir Agripaa bi minno noon duro do miɲɲa haay, bi y'a ka, moo m dam ma, m meer ba a lee kan heerkoodabaa ki. Moo si moo o, hoɔi n ba a mum ma seere y. Bala, minno noon duro n ba gorga k'a nyaakom da o y.

<sup>27</sup> Cir Agripaa, ibu wosolesinnisorazanno mim si ra? Moo do moo o, ibu η mim si»

<sup>28</sup> Agripaa n a hi Pol m, a o: «Kan ibu meerbaa bi ki, goota a o poore, k'ibu n moo ba kristagooa ra?»



29 Pol n a hı, a u: «K'a a ηsa, an goota poore gge guta, moo ηsa, ku Woso ye, a bi nyintare ibu bala y, gooo haay ku η n'a tor kam moo meerbaa ma her lo woo, awoo y'a bam amba moo m, bi banharo ku η ni moo wo ma ro noon duro bi nyintare awoo wo ma y.»

30 Cir bi n wuti kan tara leezaa bi ki, Berenisi ki, kan gooo ku η ni nyintam kan η ki ro woo ki.

31 Ku ηn'a horm bi, η sora ba kan ku ki ηn'a hire, η u: «Gosa naa do n hosi ba, an a ga ze m gge banharo ni y.»

32 Agripaa n a hı Festus m, a u: «Ku gosa naa do bee y'a ηsa k'a ta mim bi m Rom cir taa, a a ga m, ηni wo saa.»

## 27

### *Rom tare*

1 Ku η y'a cinta ku woo n da kooloo u, u ta Italii u bi, η Pol kan lonno gosunno ki da sordaa zoro leezaa k'a to m Zuliyus bi wo u, sordaro zorsoddu zekora ku n n'a birm Ogista zekora, bi y'a so u.

2 Woo da kooloo u k'a a to Adramityom an nu tam Azii koro ku η ni hi le ra ro woo u. Aristarku i nyinta kan woo ki. Masedoan ku Tesaloniki gosa m.

3 Do k'a me bi, woo lee ku Sidon u, bi ku junle poore m bi, Zuliyus a ba Pol m muna. A zaa ka u, k'an aa diga a gaaasibaroo ma, broo n nyasu m.

4 Ku woo bo b'u bi, woo da kooloo b'u, u bo Siipir jur u, k'a n'a ta woo m hunher bi k'a nya woo re bi minto.

<sup>5</sup> A m bi, wɔɔ n higɔta k'a nɪ Silisii kan Panfilii kɪ jɪr ɔ bi zɛ ra, ɔ aa lee ku Lisii kɔ Miir ɔ.

<sup>6</sup> Sɔrdaa zɔrɔ lɛzɛaa bi k'a Alesandrii kɔɔlɔs yɪ b'ɔ an nɪ tam Italii ɔ bi, a a ka wɔɔ n da ɔ.

<sup>7</sup> Kɔɔlɔs bi n ta poore-poore dɔmum gɔta nɔ ɔ, ɔ aa lee ku kan kɔrɛ kɪ Kinɪdɪ ɔ. Hɪnhɛr bi k'a nya wɔɔ rɛ bi, wɔɔ b'ɔ dam ma, ɔ ta tɪrga bi, wɔɔ bɔ Salmone jɪr ɔ, ɔ aa bɔ Kretɪ jɪr ɔ, k'a n'a ta wɔɔ m hɪnhɛr bi minto.

<sup>8</sup> Wɔɔ fir yɪ kan kɔɔlɔs bi kɪ, ɔ bɔkare ɔ aa lee ku bɪnce kɔ n n'a birm Junji-Mɪŋŋa b'ɔ, Lazaya kɔ jɪr ɔ.

<sup>9</sup> Dɔmunnɔ cem gɔta, kɔɔlɔs bi tare nyibæ n ta ɔ, bi ma bi, lɛkɔsɪrɛ dɔmum cem. Pol n η dɔndɔ, a ɔ:

<sup>10</sup> «M gɔaastɔɔ, mɔɔ dɔ mɔɔ ɔ tare naa do hɔ zarm gɔta, a nyaanum gɔɔɔ gɔta m, kɔɔlɔs bi bɛɛ bala kan mɔr bi kɪ y, wɔɔ mɪŋŋɔɔ kɪ sɔ.»

<sup>11</sup> Sɔrdaa zɔrɔ lɛzɛaa bi, a tɔr an n'a kam gɔaa k'a nɪ kɔɔlɔs bi bram bi ma kan kɔɔlɔs bi zaa hɔnyɪ kɪ ma, an lɛ da Pol meerbaa bi ra.

<sup>12</sup> Bɪnce nɪŋŋɔ kɔ wɔɔ jum ɔ bi, k'a bi bɪnce mɪŋŋa nyɛɛm dɔmum ɔ bi, η gɔɔɔ gɔta a zɛ kɔ ra, ηn'a lɛ ba deem k'a zu zaa ɔ, kɔ dɪga a, k'ɔ lee kum junji k'a nɪ Kretɪ kɔ Fenigsi ɔ b'ɔ, k'an a ta wɔɔ m nyɛɛm hɪnhɛr minto. K'ɔ nyɪnta b'ɔ nyɛɛm dɔmum ɔ.

### *Hɪnhɛr gɔta wuti higɔta bi burə ɔ*

<sup>13</sup> Hɪnhɛr poore wuti jɪsa, bi minto y'a ka, ηn'a hɔɔn da, η ɔ, a y'a dam ma, a zaa sa. N kɔɔlɔs bi hɔr, ηn'a na Kretɪ gɔm b'ɔ, ηn'ɪ tam.

14 K'a yɪ poore bɪ, hɪnhɛr gɔta kɔ n n'a birm Erakilon\* bɪ wuti tara bɪ zeezi, an bɔr kan paɲɲa kɪ, an b'a ku η la.

15 A n kɔɔlɔsɔ bɪ gaa an cenim, wɔɔ b'ɔ dam ma, ɔ a bɔ y. Wɔɔ n a to an a gaa, an nɪ tam nɪ, kɔ lɛɛ ka m, ɔ n a dɔ y.

16 K'a nɪ tam zɔɔ-zɔɔ bɪ, wɔɔ yaa lee ku tara poore k'a nɪ hi bire ɔ, n n'a birm Koda bɪ jɪr ɔ, an a ta wɔɔ m hɪnhɛr bɪ minto. Wɔɔ ɔ tɔ ɔ kan kɔrɛ gɔta kɪ, ɔ ɔ da ma, ɔ kɔɔlɔsɔ poore bɪ gaa, ɔ a bɔ hi b'ɔ, ɔ a da kɔɔlɔsɔ gɔta b'ɔ.

17 Kɔ η kɔɔlɔsɔ poore bɪ gaa ηn'a da kɔɔlɔsɔ b'ɔ an nya bɪ, η bar sunso kɔɔlɔsɔ gɔta b'ɔ kɛɛrɛ.\* Kɔ η nɪ nyi bam kɔɔlɔsɔ bɪ yaa wɔ Sɪrtɪ nyɪntaa b'ɔ bɪ, ηnɪ hɔ kɔsɪ kɔɔlɔsɔ bɪ jɛ ma, ηn'a da hi b'ɔ, k'a n'a tare bɪ bɔrɛ, ηn'a to an nɪ tare a hɔɔnhɔ ma.

18 Bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, hɪnhɛr gɔta bɪ k'a nɪ fir kam wɔɔ ma tee... bɪ, η mɔrlɔ kɔ η yɪ da kɔɔlɔsɔ b'ɔ rɔ wɔɔ waa ɔ, ηnɪ η zar higɔta b'ɔ.

19 A dɔmɪm kaakɔ hinni ɔ bɪ, kɔɔlɔsɔ bɪ zibæezanno wɔɔ kɔɔlɔsɔ bɪ mɔdrɔ wɔɔ zar hi b'ɔ a zim.

20 Woso kan monyaarɔ kɪ n a hɪnka dɔmɪnɔ wɔɔ nɔ ɔ y, bɪ hɪnhɛr bɪ hɔnrɛ bɔnyaabaa gɔɔta an nɪ fir kam wɔɔ ma. Wɔɔ n a dɔ kɔ wɔɔ bɔrɛ y.

21 A dɔmɪm laatɔ, η n hɔbɪrɛ bɪ y. Pol n wuti an jum brama η bire ɔ, an a hɪ η nɪ, a ɔ: «Awɔɔ yɪ ra, gɔɔɔ, kɔ mɔɔ dɔndɔrɛ b'awɔɔ si, ɔ n ɔ hɔr

---

\* 27:14 27.14 Erakilon: a tɔ bɪ lɛ taa k'a hɪ, a ɔ: bɪsɪdɔpaasɪ kan meer kɪ zeezi. \* 27:17 27.17 kɔ hɪnhɛr b'a kɪnkaanso y.

Krētī ō, fir kō wōō yī naa kan mōr k'a zar naa kī bī wōō yīrē y.

<sup>22</sup> Bī naa ma bī, mōō y'a yērē awōō han, k'a heer ba kookoo. Awōō gūaa deem taan... bī garē y, kōōlōō bī y'a deem n n'a zarm bala.

<sup>23</sup> Woso k'a a so mōō ō, mōō n'a zi bam bī malēeka a hinka mōō m gum naa ō bala, an a hī mōō m, a ō:

<sup>24</sup> I da bī bō ō y, Pol. A a ga m, ūbū m ta Rōm cir taa, bī Woso gūōō k'ūbū nū zum kō ō kan ŋ kī rō wōō meeyaa da ūbū wō ō.

<sup>25</sup> Ncīnaaō bī, yaarō, k'a heer ba kookoo! Mōō sira ka Woso ō, a bam amba a a hī mōō m bī m.

<sup>26</sup> Wōō yaa nō lo tara niŋŋə k'a nī hī bire ō bī ra.»

<sup>27</sup> A gunuu bueresi hō, wōō nyaam ō higota bī burō ō. Dibsir k'a a zō bī, kōōlōō bī zibəəzanno wōō a dō a hōōn ō, ŋ ō, wōō ō zō tara ma.

<sup>28</sup> Ŋ n higota bī nō makra ba metir busi, kō ŋ ta lēē poore bī, ŋ y'a ya, ŋn'a makra ba ŋn'a yī metir bukərku.

<sup>29</sup> Kō ŋn'ī nyi bam kōōlōō bī yaa a zē ci ma bī, ŋ poyaa gorezanno zo si, ŋn'a kōōlōō banŋarō m jē ō, ŋn'a yēm kō dō n mē zōō.

<sup>30</sup> Kōōlōō bī zibəəzanno hō ba ū ō, a hī ŋ y'a ō k'a banŋarō gōsunno zo hī bī nō ō, k'an kōōlōō bī nyasō, ŋn'a nyaakōm da k'a bra si kan kōōlōō poore bī kī.

<sup>31</sup> Pol n a hī, sōrdaa zōrō lēēzaa bī m kan sōrdaarō wōō kī, a ō: «Kō gūōō nōōn duro n gōōta kōōlōō bī nō ō, awōō, awōō bī bōrē y.»

<sup>32</sup> Sōrdaarō wōō n kōōlōō poore bī barlō wōō zīnzē ra, ŋn'a to an ta an cem.

33 Kɔ ɲn'i dɔm dɔmɪrɛ ma bɪ, Pol ɡɔaa haay bir, an a yɛ ɲ han, kɔ ɲ nɪ hɔbɪrɛ bɪ, an n'a hɪrɛ, a ɔ: «Awɔɔ dɔmɪm bueresi her, awɔɔ n hɔ bɪ y. A n nɪ dɔm ma kɔ hɪnher bɪ n a da jɪm ɔ.

34 Bɪ minto bɪ, mɔɔ y'a yɛrɛ awɔɔ han k'a hɔ bɪ, awɔɔ laafu minto m. Bala, minkə deem taan... bɪ nyaanum ɡɔaa mim ɔ naa ɔ y.»

35 K'a naa hɪ bɪ, a bur sa, an barka da Woso m ɡɔaa haay mɪm m, an a zɛ ra, an n'a sɔrɛ.

36 ɲ haay heer n ka bɪ jɛ ɔ, ɲnɪ hɔbɪrɛ bɪ bɪ.

37 Wɔɔ haay wuti, ɡɔaa zɔɔhɪra busaanhɪna yaa sɔrdɪ kɔɔlɔɔ bɪ nɔ ɔ.

38 Kɔ hɔbɪrɛ bɪ ɲ ka bɪ, ɲ hɔyaa bɪ waa kɔɔlɔɔ bɪ nɔ ɔ, ɲn'a zar hi b'ɔ, k'a gore bɪ n a bɔrɛ.

39 Dɔ k'a mɛ bɪ, kɔɔlɔɔ bɪ zibəəzanno wɔɔ n a ya, ɲnɪ tara bɪ dɔ y. Bɪncɛ ɲ y'a yɪ hi bɪ lɛ ra, an zerle bɪncɛ. ɲ lɛ n taa k'a a da ma, k'a kɔɔlɔɔ bɪ da jɪm ɔ b'ɔ.

40 ɲ n banɲarɔ wɔɔ zɪnzɛ, ɲnɪ pɔyaarɔ wɔɔ to hi b'ɔ, kɔ kɔɔlɔɔ bɪ n a da ma, an ta. ɲ n kɔɔlɔɔ bɪ bɪrlɛ hɔ bɪ ba yɔhɔ-yɔhɔ, ɲnɪ kɔɔlɔɔ bɪ pɛera poore bɪ busu, ɲnɪ kɔɔlɔɔ bɪ to, an nɪ tam bɪncɛ ɡər zeezi.

41 Kɔɔlɔɔ bɪ n aa der nyɪntaa dimbir la, lɛɛ bɪ n wɔ, a b'a dam ma a n bɔ y. Bɪ ma bɪ, hikurero wɔɔ b'a jɛ bɪ zɛ, an a kɪnkaansɔ.

42 Sɔrdaarɔ wɔɔ n a ɲɔa k'a lɔnno wɔɔ zɪnzɛ, kɔ ɲ ɡɔsɪnno dare dɔ ɲ yaa a si hi bɪ burɔ ɔ.

43 Bɪ, sɔrdaa zɔrɔ lɛɛzaa bɪ k'a ɲɔa k'a Pol bɔmbɔ bɪ, a n yɛ kɔ ɲ nɪ ɲ zɪnzɛ y. A lɛ ka ɡɔɔɔ kɔ ɲ dare dɔ rɔ wɔɔ ɔ, kɔ ɲ nɪ lɛɛ ka, ɲn'a da hi b'ɔ, kɔ ɲ n'aa tara ɡər bɪ ku.

44 Gooo ku η goota ro woo dam gooo o gee kooosoo bi kəero woo o. A yi ncinaaoo, η haay n lee ku tara o kan laafu ki.

## 28

### *Pol i Malti o*

1 Ko woo bo mim pakra bi no o bi, woo ma η o, tara k'a ni hi bire o bi to m Malti.

2 Tara bi zanno woo woo si kan daure guta ki. η se guta he, ηni woo gaa, ηni woo zo ma, bala, la a siηηida ba, an ni bare, nyeeem n ta o.

3 Pol n nyoko ger gor a zangorga o, an b'a da se bi re. Ko se bi ni nyoko bi bim bi, cirka bo se b'o, an a so wo Pol wo o.

4 Tara bi zanno ko η cirka bi yi, an ni zehηem Pol wo ma bi, η y'a hum ko m, η o: «Gooa naa do nyuntam gerzer paan... A bo hi bi no o kan laafu ki, bi Woso turgabaazaa le baa a misirbaa ma y.»

5 Pol n a wo viga ze, cirka bi n a da se b'o, b'a n busu ma y.

6 η n jum, ηn'i digare a wo bi ma, a hanre gee, a y'a dore, an ga lee ni? Bi, ko η digare bi maasure ba, bi η n hoosi yi an ba bi, η y'a hoondare bi lor, η o: «Woso m!»

7 Lee bi do o bi, tararo nyunta o, leekare dudokeer Publiyus y'a so η o. A woo si, an nyasoo woo m miηηa domum kaaku.

8 A zi nyunta an ni wotam kan memare ki, yoor ki. Pol n ta, an aa diga a, an aa a wo busu, an a ka ra, an yaa da, an a waa.

<sup>9</sup> Naa do minto bi, tara bi guɔɔ guɔɔnno wɔɔ haay ku η nu yaaba m no wɔɔ ɪ zem zi, η n'a waam so.

<sup>10</sup> Wɔɔ daure yi gɔta, ku wɔɔ ɔ bo, ɔ n nu cenim bi, η ho haay k'a zibəə n ta wɔɔ ma ro wɔɔ ka wɔɔ ɔ.

### *N cem ηn'ɪ tam Rɔm ɔ*

<sup>11</sup> Mom kaaku je ɔ bi, wɔɔ da kɔɔlɔɔ k'a gɔɔta tara bi do ra b'ɔ nyɛem dɔmum ɔ. Alesandrii kɔɔlɔɔ m, a to m Diyoskiir.

<sup>12</sup> Wɔɔ zer Sirakuɪɪ ɔ k'ɔ hoon si dɔmum kaaku.

<sup>13</sup> Ku wɔɔ cem b'ɔ bi, wɔɔ ɔ da higɔta bi lezi, ɔ aa lee ku Regiyo ɔ. Bi do k'a me bi, hɪnher wuti jɪsa, dɔmum hɪya hinni ɔ, wɔɔ yaa lee ku Puzol ɔ.

<sup>14</sup> Wɔɔ ɔ danyɪno yi b'ɔ, ηn'a ye wɔɔ han k'ɔ gɔɔta kan a ki dɔmum saanhɪna. Nyɪnta a ɔ nɔɪnaaɔ, ɔ bokare, ɔ lee ku Rɔm ɔ.

<sup>15</sup> Wɔɔ danyɪno ku η nu b'ɔ ro wɔɔ ku η wɔɔ zere bi ma bi, η bur, ηnɪ bi wɔɔ ze ɔ bɪnce ku n n'a birm Apiyus-Daasi kan Tavernɪ-Kaaku ki ɔ. Pol k'a η yi bi, a barka da Woso m, a heer paɪɪa n a da ra.

### *Pol ɪ Rɔm ɔ*

<sup>16</sup> Ku wɔɔ lee ku Rɔm ɔ bi, n zaa ka Pol ɔ, k'an a ka a miɪɪa har ma, ku sɔrdaa deem n bir dɔm ma.

<sup>17</sup> Dɔmum kaaku k'a cem bi, a Rɔm zɪfɔro jɪtanno wɔɔ bir, ku η nu ku ze ɔ. Ku η y'a so ku ma bi, a a hi η nu, a ɔ: «M danyɪno, mɔɔ n hoɔ ba m dogɔɔ wɔɔ nu y, mɔɔ n wɔɔ zɪro wɔɔ yɪnɪbayɪ zibəəro zar so y. N mɔɔ ba lo Zerizalem ɔ, ηnɪ mɔɔ da Rɔm zanno wɔ ɔ.

18 Kɔ η laaka dɪnda η nɪ mim bɪ jɪ dɔ kɛɛrɛ bɪ, η y'a ηʒa k'a wɔ saa mɔɔ ma, bala, η n hɔsɪ yɪ mɔɔ ɡɔr zi an a ga zɛ nɪ y.

19 Zɪfɔrɔ wɔɔ kɔ η ɔ, a bɪ yɛm bɪ, bɪ y'a ka mɔɔ n a yɛ kɔ Rɔm cir n mɔɔ dɔdɔ ka. Mɔɔ bɛɛ y'a hɪ, kɔ m mim ka m do ra y.

20 Bɪ y'a ka mɔɔ n a yɛ kɔ m awɔɔ yɪ, kɔ m sɔɔra ba kan awɔɔ kɪ. Kɔ sɪra nɪ, Israyel taaheerɛ minto y'a ka, mɔɔ nɪ baŋŋarɔ nɔɔn duro m.»

21 N n a nyɪ bɔ nɔ, η ɔ: «Kɔ wɔɔ nɪ, wɔɔ n ci sɪ yɪ, an a tɔ Zidee ɔ, an n'ɪbɪ mim dɪndarɛ y, bɪ, wɔɔ danyɪ sɪ n a to an b'ɪbɪ mim dɪnda, ɡɛɛ tɔbɔrɛ bɔnyaa y.

22 Wɔɔ lɛ n taa k'ɪbɪ n hɔ k'ɪbɪ n'ɪ hɔɔn dam ma bɪ hɪ k'ɔ a ma, bala, lɛɛ haay ɔ, wɔɔ dɔ mɪŋŋa η bɪr yɛm ɡɔŋɡɔrɛ k'ɪbɪ nɪ zɪŋ ɔ naa ɔ y.»

23 N n dɔmɪm cɪnta kan kɔ kɪ, ηnɪ bɔr ɡɔta, ηnɪ b'a yɪ a har ɔ. Pol sɔɔra ba kan η kɪ dɔɡta m an ta an yɪrbə ku. Woso cirbə bɪ mim a sa an a dɪnda, an Moyiisi lɛrɔ kan wosolɛsɪnnɪsɔrazannɔ wɔɔ kɪ mim dɪnda η nɪ, k'a a da ma, kɔ η n'a dɔ, η ɔ, Krista bɪ Yeezuu m.

24 Ɔɔsɪnnɔ hɔ k'a dɪnda bɪ si, nɪŋŋoo n a si y.

25 Kɔ η bɔr ηn'ɪ cenim bɪ, η n kɔ ma y: Pol n mim deem hɪ η nɪ, a ɔ: «Sɛnt-ɛspri meer k'a ba kan Ezayii kɪ awɔɔ zɪrɔ minto bɪ, sɪra m. A a hɪ, a ɔ:

26 Ta ɪ yaa do naa do yɪ,

ɪ hɪ m, ɪ ɔ:

Awɔɔ y'a tɔr kam mɪŋŋa,

b'awɔɔ b'a jɪ mare y.

Awɔɔ dɪɡam mɪŋŋa,



b'awoo b'a yure y.

<sup>27</sup> Bala, do naa do heer b'i monsigə ɔ,  
 η tər ga, η le baa k'a leɛ yi a mim ni y,  
 η le baa k'a tər n mim ma y,  
 η le baa k'a heer n a ji do y,  
 η le baa k'a a bə a taam k'a zu moo ɔ, kə moo n  
 η waa y.

Woso n a hi bi n naa.

<sup>28</sup> K'a do keere, a ɔ, Woso bumbore naa do nyoo  
 n y'a ɔ do vantoo ma, bi η y'a sim.» [

<sup>29</sup> Pol k'a meer naa do ba bi, zɪfɔrɔ woo a hɔr  
 ηni bisi kam gɔta kan kə ki.]

<sup>30</sup> Pol mɪsɪrbaa ba ncɪnaaɔ dɔɔraa hiya tər b'ɔ,  
 an a miɲa busoo bə, an n'a mɪsɪrbaa ba n ni.  
 Goo haay kə η ni zem zi rɔ woo, a yi η sim  
 miɲa,

<sup>31</sup> an ni Woso cirbəə pa dare, an ni Zuuba Yeezuu  
 Krista mim dɪndam kan heerkoodəbaa ki, bi gɔsi  
 bir a tam ni tolle y.

## **Bissa**

### **Bisa: Wosoci Gaaastbabaa Daa New Testament**

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bissa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Apr 2025 from source  
files dated 26 Apr 2025

b9a8abe9-82bd-5507-a45a-13023081ebc2